Kunnskapsgrunnlag i forbindelse med regionsutredning for kommunene Aure, Kristiansund og Smøla

15. juni 2021

Innholdsfortegnelse

1. Innledning 5
2. Sammendrag 6
3. Regionale planstrategier 10
   3.1 Trøndelagsplanen (RPS) 10
   3.2 Regional planstrategi Møre og Romsdal 10
   3.3 Orkide – Sluttrapport i regionutredningen oktober 2016 11
4. Samferdsel 11
   4.1 Fylkesstrategi for samferdsel i Møre og Romsdal fylkeskommune 11
   4.2 Strategi for Trøndelag Fylkeskommune 13
   4.3 Kystekspressen 13
   4.4 Forbruk 14
   4.5 Nye kontrakter på fergerutene på Nordmøre 14
   4.6 Samarbeidsforum samferdsel med Trøndelag 14
   4.7 Ulike rapporter utført tidligere 14
   4.8 Dagens samarbeid, innen samferdsel, på tvers av fylkesgrensene 15
   4.9 Busstransport i Møre og Romsdal 15
   4.10 Prosjekt ifbm transport via sjøveien,,, ... 16
   4.11 Anbud ifbm fergeruter 2025 i Trøndelag 17
   4.12 Kompetansearbeidsplasser innen mobilitet i Kristiansund 17
5. Utdanning 18
   5.1 Utdanningstilbud i Kristiansund: 18
   5.2 Utdanningstilbud i Trøndelag: 18
   5.3 Tilbud om videregående opplæring 19
   5.4 Campus Kristiansund 19
   5.5 InnoCamp i Steinkjer 19
6. Arbeidsplasser 20
   6.1 Innbyggere og arbeidsplasser i de to fylkene 20
   6.2 Statlige arbeidsplasser i Trøndelagsfylkene 21
   6.3 Fylkesvise statlige arbeidsplasser 21
   6.4 Statlige arbeidsplasser i Aure, Kristiansund og Smøla 22
      6.4.1 Digi Møre og Romsdal 23
      6.4.2 Nordlandsforsking – utredning for Orkidé 23
      6.4.3 Bo- og arbeidsmarkedsregioner, inn- og utpendling - utredning for Orkidé 24
      6.4.4 Rapport fra Telemarksforsking Regionstruktur på Nordmøre fra oktober 2016 24

6.5 Bo – og arbeidsmarkedsregioner i Møre og Romsdal 25
6.6 Regional stat 28
6.7 NAV 28
6.8 Innspill fra fylkestannlegen i Møre og Romsdal 29
6.9 Innspill fra fylkestannlegen i Trøndelag 29
7. Næringsliv 30
7.1 Regionale planstrategier for begge fylker 30
7.2 Momenter for god næringsutvikling - Forskningsprosjekt ifbm gode vertskommuner for næringslivet 31
7.3 HoppID – næringsutvikling spesielt for Møre og Romsdal 34
7.4 Levende lokalsamfunn for fremtiden — Distriktsmeldingen 34
7.5 Tilskuddssoner i landbruket 35
7.6 Innovasjon Norge ifbm landbruk 36
7.6.1 Prioriteringer Landbruksmidler i begge fylker 2021 37
7.7 Distriksrettet investeringsstøtte 38
7.8 Næringsliv og regionforstørrende effekter (Orkidé sluttrapport oktober 2016) 38
8. Kultur 39
8.1 Kulturstrategi i Trøndelag 39
8.2 Fylkesstrategi for kultur i Møre og Romsdal 39
8.3 Satsning på ulike kulturprosjekter fra Møre og Romsdal fylkeskommune 40
8.3.1 «Reiseliv, mat og kultur» 40
8.3.2 «Ein bit av historia» 40
8.3.3 Kystpilgrimsleia 41
8.4 Kulturnæring i Trøndelag 41
8.5 Kulturnæring i Møre og Romsdal 41
8.6 Nordmøre Museum 41
8.7 Frivillige lag og ulike organisasjoner 42
8.8 Eierskap i ulike virksomheter 42
9. Politikk 42
9.1 Nordlandsforskning – utredning 2017 42
9.2 Nordlandsforsking – Utredning for Møre og Romsdal fylkeskommune 43
9.3 Maktpolitisk innflytelse (Orkidé sluttrapport oktober 2016) 44
9.4 Fordeling av mandater til Stortinget 45
9.4.1 Svar fra KMD ang mandatfordeling 45
10. Beredskap 46
10.1 Kraft og strøm 46

10.1.1 Møre og Romsdal Fylkeskommune ... 46
10.1.2 Trøndelag fylkeskommune ... 47
10.1.3 Havvind ... 48
10.2 Helse ... 49
10.2.1 Helse Midt RHF ... 49
10.2.2 Spesialisthelsetjenesten i nytt fylke ... 49
10.2.3 Samarbeidsavtaler mellom helseforetak og de enkelte kommuner ... 50
10.3 Politi ... 50
10.3.1 Organisering og prioritering i Trøndelag politidistrikt ... 50
10.3.2 Organisering og prioritering i Møre og Romsdal politidistrikt ... 51
11. Offentlige investeringer samt drift av investeringene ... 51
12. Samarbeid, tilhørighet og identitet ... 52
12.1 Tilhørighet og integritet (Orkidé sluttrapport oktober 2016). Ønsket fylkestilhørighet versus ny regionstruktur ... 52
12.2 Undersøkelse om fylkestilhørighet (Orkidé sluttrapport oktober 2016) ... 52
12.3 Tilhørighet i randkommunene og Kristiansund (Orkidé sluttrapport oktober 2016) ... 54
12.4 Spørreundersøkelse om region utført av Sentio (Orkidé sluttrapport oktober 2016) ... 54
12.5 Hverdagsregioner (Orkidé sluttrapport oktober 2016) ... 55
12.6 Vurdering av alternativene opp mot tilhørighet (Orkidé sluttrapport oktober 2016) ... 56
12.7 Oppsummering (Orkidé sluttrapport oktober 2016) ... 56
13. Reiseliv - Organisering av reiselivet på overordnet nivå ... 57
13.1 Organiseringen av reiselivet i Møre og Romsdal ... 58
13.2 Reiseliv i Trøndelag ... 58
13.3 Reiselivets bidrag til skatteinngang på nasjonalt nivå ... 59
13.4 Nasjonal Reiselivsstrategi 2030 ... 59
14. Prosedyre ved evt søknad om endring av fylkestilhørighet ... 60
15. Ulike vedtak og begrunnelser utført tidligere ... 60
15.1 Stortingets sluttbehandling 8.juni 2017 ... 60
15.2 Fylkestingets vedtak 13. desember 2016 ... 61
15.3 5 kommuner sonderer i retning Trøndelag ... 61
15.4 Fylkesrådmannens begrunnelse for Møre og Romsdal som egen region ... 62
15.5 Regjeringens begrunnelse for Møre og Romsdal som egen region ... 63
16. Avsluttende betraktninger ... 64
16.1 Tilgang på fakta samt ressurser og forbedringspotensiale ... 64
16.2 Ulike perspektiver på de 10 områdene ... 65
17. Noen tall på overordnet nivå ... 68

18. Referanser 70
19. Lenker til dokumenter/digitale sider..... 71
20. Vedlegg 1-22 i egne dokumenter ved siden av dette dokumentet..... 72

Prosjektleder for utarbeidelsen av kunnskapsgrunnlaget har vært Ingunn Strand

Innspill ved lesing av grunnlaget

Direkte sitater fra enten dokumenter eller personer er satt i *kursiv.* Det er utstrakt bruk av fotnoter samt 22 vedlegg til dette dokumentet.

For mer detaljer om forutsetninger og begrensninger se kapittel 2 – Sammendrag samt kapittel 16 – Avsluttende betraktninger.

1. Innledning

Aure opprettet en arbeidsgruppe høsten 2019 for å utrede mulig fakta om en evt endring av fylkestilhørighet. Aures medlemmer er; Hanne-Berit Brekken (AP), Torstein Hamnes (AP), Henning Torset (H), Ole Bendik Nilsen (Sp), Elisabeth Jørgenvåg (Nordmørslista), Mari Thevik (V), Inge Aukan (Krf)

Etter vedtak i Kristiansund Bystyre 4.februar 2020 ble det opprettet et utvalg bestående av ordfører pluss 6 medlemmer. Utvalget får i mandat å skissere framdrift i spørsmålet om framtidig regionstilhørighet for Kristiansund kommune. Utvalget får fullmakt til å sondere felles prosess med nabokommunene og også foreslå hvordan en grundig utredning av spørsmål om regionstilhørighet best kan ivaretas. Utvalget legger fram sitt resultat for formannskap og bystyret når utvalget finner det formålstjenlig. Utvalget vil bestå av: Kjell Neergaard (AP), Berit Tønnesen (AP), Berit Frey (SP) og Henrik Stensønes (SP), Stig Anders Ohrvik (NML), Linda Dalseg Høvik (NML) og Stein Kristiansen (Rødt).

Smøla Formannskap drøftet regionsutredning prosess og tidsskjema 24.3.2020 og arbeidsgruppe ble nedsatt bestående av medlemmene i Formannskapet samt representant fra hhv Smøla til Trøndelag og Venstre. Smølas medlemmer i utvalget er; Svein Roksvåg (SP), Kjersti Andersen (H), Ragnhild Rødahl (AP), Sigmund Roksvåg (SP), Alf Ole Ødegård (AP), Arild Sætran (V), Mette Grødahl (Smøla til Trøndelag).

Høsten 2020 ble Aure, Kristiansund og Smøla enige om å gå sammen om et felles prosjekt for å utrede fakta ifbm en evt endring av fylke fra Møre og Romsdal til Trøndelag.

I mars 2021 ansettes en administrativ ressurs, Ingunn Strand, som skal jobbe med å danne et faktabasert grunnlag for den videre prosessen.

Det vedtas at det er 10 tema som er viktig å få en vurdering av. De er;

1. Samferdsel
2. Utdanning
3. Arbeidsplasser
4. Næringsliv
5. Kultur
6. Politikk
7. Beredskap
8. Offentlige investeringer med tilhørende drift
9. Samarbeid, tilhørighet og identitet
10. Reiseliv

2. Sammendrag

I dette saksgrunnlaget er det sett på 10 utvalgte tema som arbeidsgruppen har valgt ut som viktige for egne innbyggere for å skape et godt liv der de bor. Det kan synes som om at det er enighet i at veldig mye av innholdet i disse temaene er politikk, om ikke alt i bunn og grunn er politikk. Slik at objektive fakta kan være vanskelig å finne, spesielt når det gjelder hva fremtiden vil bringe. Denne rapporten har tatt utgangspunkt i allerede foreliggende rapporter/forskning, de ulike fylkers hjemmesider og strategier, samtaler med ulike personer og annen tilsendt dokumentasjon. Input til rapporten er enten som vedlegg eller som referanser med evt tilhørende nettsider.

Begge er gode fylker, skal man se på strategiene som pt foreligger. Begge har desentralisert fokus ifbm utdanning, begge fokuserer på FNs 17 bærekraftsmål, er opptatt av godt grunnlag for næringsutvikling. Møre og Romsdal har sågar et mål om å bli best i klassen på bærekraftsfeltet, å bli Bærekraftsfylke nr 1.

1. Samferdsel er viktig for begge fylkeskommuner. Det å legge til rette for egne innbyggere skal kunne ha gode muligheter for å reise i jobb eller fritid. I Møre og Romsdal har fokuset vært fjordkryssinger mens det i Trøndelag har vært et større fokus på E6, tog og transport i Trondheimsregionen.

Det jobbes innad i begge fylkeskommuner med prosjekter ifbm autonome båter/ferger. I Kristiansund ser man på mulighet for autonom Sundbåt og i Trøndelag ser man på autonom ferge mellom Levanger og Ytterøya.

Kystekspressen som har rute mellom Kristiansund og Trondheim er finansiert av begge fylkeskommuner og er sett på som veldig viktig for både Aure, Kristiansund og Smøla. Fergetilbudene som eksisterer i dag, er viktig at fortsatt prioriteres samt at fergetilbudet Aure – Hitra realiseres.

2. Utdanning. Betydning og viktighet av høyere utdanning for en by og regionen rundt er essensiell. Det viser mange rapporter både nasjonalt og internasjonalt. Mulighet for utdanning lokalt og hva utdanningsinstitusjoner bidrar med til den region den tilhører kan sees på som en betydelig fordel.

Det jobbes godt med utvikling av utdanningstilbudet i Kristiansund rettet mot de naturgitte forser som finnes, nemlig det marine, i tillegg til helse, logistikk, jus, IT og økonomi.

InnoCamp i Steinkjer og Campus Kristiansund har store likhetstrekk i innhold, eierskap og ambisjoner. De respektive fylkeskommuner er aktive deltakere i sine campuser.

Tar man for seg de to fylkenes strategier innenfor videregående utdanning kan det synes som om at Trøndelag har et større fokus på at utdanning skal tilpasses behovet i næringslivet enn Møre og Romsdal har. Møre og Romsdal har fokus rettet mot gjennomføring, at opplæringen er fremtidsrettet og at det er gode læringsmiljø med mestring i fokus.

Når det gjelder videregående opplæring er den største forskjellen på «fritt skolevalg» i Møre og Romsdal kontra «nærskoleprinsippet» i Trøndelag. Det er per i dag avtaler som gjør at det er mulighet for å bruke den skolen man ønsker. Slike avtaler må det forhandles om. Dette vil gjelde uansett konstellasjon av kommuner som ønsker å bli en del av Trøndelag fylke.

3. Arbeidsplasser Trøndelag er høyt oppe på tabellen over andel statlige arbeidsplasser på landsbasis. Møre og Romsdal fylke er lavt nede i forhold.

Bo – og arbeidsmarkeder er for det meste innad i fylket med lite pendling over fylkesgrensen til Trøndelag. Det er noe pendling over grensen til Trøndelag, men ikke på en slik måte at man kan betrakte det som integrerte bo – og arbeidsmarkeder.

4. Næringsliv Det er for begge fylkeskommuner viktig med et bærekraftig, innovativt, lokalt og nasjonalt og internasjonalt næringsliv. Det er ulike tilskuddsordninger som kan medføre ulike satser basert både på etterspørsel og ulike prioriteringer innad i fylkene.

HoppID er en unik ordning for Møre og Romsdal, som støtter både grundere og etablerte næringsdrivende

Regional planstrategi næringsliv/verdiskaping for begge fylker i tabellen under.

Møre og Romsdal	**Trøndelag**
Langsiktig utviklingsmål 4: Møre og Romsdal skal ha et internasjonalt ledende næringsliv og en innovativ offentlig sektor. Dette innebærer at fylket har sikker energitilgang og innovative, konkurransedyktige virksomheter som skaper verdier i heile fylket. Arbeidslivet er attraktivt og seriøst med sterk verdiskaping. En har utvikla bo og arbeidsmarkedsregionene gjennom tilpassa, gode og effektive samferdselsløsninger. Sterke forskingsinstitusjoner og stor innovasjonsaktivitet har medvirka til at fylket har nytta ressursene knytt til menneska, til havet og til landskapet i heile fylket. Møre og Romsdal fylkeskommune har tatt initiativ til et langsiktig omstillingsarbeid for næringslivet i fylket, og er med på å sette premisser for nasjonal næringspolitikk. Offentlig og privat sektor utvikler gode løsninger sammen, og utviklinga bygger på digitalisering og bærekraftige forretningsmodeller.	Verdiskaping og vekst skal skje i hele Trøndelag. Dette er en forutsetning for å nå hovedmålet om økt bærekraftig verdiskaping og internasjonal konkurranseevne. For å lykkes må vi utvikle nye og styrke eksisterende arbeidsplasser for å styrke sysselsettingen. Trøndersk næringsliv må være konkurransedyktig både nasjonalt og internasjonalt. Å bidra til at trønderske bedrifter utvikler sin konkuranseevne, og bygger kompetanse om hva som skal til for å omsette sine produkter, må settes sterkere på den trønderske agendaen. Dette blir Trøndelags bidrag i arbeidet med å rigge Norge for eksportvekst når de oljerelaterte inntektene avtar. Bærekraftig utvikling er utvikling som tilfredsstiller dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstille sine behov. Bærekraftig verdiskaping betyr mer lønnsom, mer ressurseffektiv og mer omfordelende vekst. Dette ivaretar den miljømessige, sosiale og økonomiske dimensjonen av bærekraftsmålene.

Prioriteringer fra de 2 fylkeskommunene til de respektive Innovasjon Norge kontorer

Møre og Romsdal	**Trøndelag**
Møre og Romsdal fylkeskommune har fokus på at det skal hentes gode utviklingsprosjekt i hele fylket. Ellers er det fokus på likeverdige delmål – flere gode gründere, flere vekstkraftige bedrifter, og flere innovative næringsmiljø.	Trøndelag fylkeskommune har for inneværende år 5 prioriterte satsningsområder til Innovasjon Norge i Trøndelag; -bioøkonomi,-sirkulærøkonomi, - havrommet, -smarte samfunn og opplevelsesnæringer

Innovasjon Norges lokalkontor i Møre og Romsdal tilsvarende i Trøndelag

Innovasjon Møre og Romsdal skriver på sine nettsider	**Innovasjon Norge Trøndelag skriver på sine nettsider**
Vi hjelper deg som skal etablere eller alt driv verksemd i Møre og Romsdal. Vi tilbyr finansiering, rådgjeving og ei rekkje tenester som gjer det mogeleg for deg å bygge ei betre bedrift, eller satse i nye marknader med varene og tenestene dine. Gjennomsnittleg saksbehandlingstid i Møre og Romsdal er for tida ca. 40 dager.	*Vi hjelper deg som skal etablere eller driver virksomhet i Trøndelag. Vi tilbyr finansiering, rådgivining og en rekke tjenester som gjør det mulig for deg å bygge en bedre bedrift, eller satse i nye markeder med varene og tjenestene dine. Vi har egne eksperter innen internasjonalisering, innovasjon, EU-finansiering, lånefinansiering og oppstart av bedrift. Vår gjennomsnittlige saksbehandlingstid i Trøndelag er for tiden 31 dager*

5. Kultur er viktig i Trøndelagsplanen på samme måte som det er i fylkesstrategien til Møre og Romsdal. Det er ambisjoner om at kunst og kultur skal bli en viktig drivkraft i samfunnsutviklingen i Trøndelag. I Møre og Romsdal er det et ønske om at kulturnæringen skal kunne bidra til verdiskaping, sysselsetting med nyskaping og innovasjon i andre næringer fremover.

6. Politikk Hvordan muligheten for å påvirke inn i nytt fylke er vanskelig å vite med sikkerhet. De ulike politiske partier vil velge sine representanter på eget grunnlag. Det vil ta lang tid før man vil oppnå reell politisk innflytelse i Trøndelag.

Det har vært politisk dialog mellom sentrale politikere på Nordmøre og i Trøndelag der man har påpekt utfordringer med å kunne si noe helt konkret om hvilke konsekvenser det vil ha dersom Aure, Kristiansund og Smøla blir en del av Trøndelag. Det påpekes at det her må gjøres prosesser som ikke har noe svar før de er gjennomført. Det nevnes også at det er betydelig arbeid som må gjøres i denne sammenheng.

7. Beredskap er utfordrende i Nordmørs kommunene grunnet de naturgitte forutsetninger som finnes, med holmer, øyer og skjær som en stor del av arealet. Det jobbes med å skape gode forutsetninger for stabil og utvidet tilførsel av strøm. Politiet skal ha like forutsetninger for en god beredskap ifølge begge politidistrikters uttalelser. Og man blir fortsatt en del av Helse Midt med å bli en del av Trøndelag fylke.

- **Kraft/Strøm** gir et utfordringsbilde i forhold til at Nordmøre akkurat nå har akkurat med strøm. Det medfører at det må jobbes for å fremskaffe mer kraft/strøm, slik at det skal være mulig å etablere ny næring som også kan være kraftintensiv. I Trøndelag har de PT nok strøm samt at de har vedtatte linjer som skal bygges ut. Slik at i Trøndelag er ikke utfordringene store i forhold til muligheter for etablering av nytt næringsliv.
- **Helse** er et komplekst tema. Spesialisthelsetjenesten for Aure, Kristiansund og Smøla er inn under Helse Møre og Romsdal HF, som igjen tilhører det regionale Helse Midt Norge. I brev fra administrerende direktør i Helse Midt Norge skrives det at spesialisthelsetjenesten for innbyggerne i Aure, Kristiansund og Smøla ikke vil påvirkes av en endret fylkestilhørighet til Trøndelag. I samarbeidsavtaler som alle kommuner skal ha med sitt helseforetak kan man forhandle inn at ulike helsetjenester skal komme fra ulike leverandører.
- **Politiet** er organisert i politidistrikter. De 2 ulike politidistriktene har samme prioriteringer som alle andre av landets politidistrikter.

8. Offentlige investeringer samt drift av investeringene. Møre og Romsdal fylkeskommune er en aktiv eier i ulike små og store aktører i disse 3 kommunene. En del av disse investeringene er ikke lovpålagte. Videre drift av disse i et nytt fylke forutsetter ønsker fra Trøndelag fylkeskommune om videre drift av disse. Dette kan for eksempel gjelde Fru Guri samt Opera – og kulturhus i Kristiansund.

9. Samarbeid, tilhørighet og identitet. Rapporter utført i 2015, 2016 og 2017 peker på at Aure, Kristiansund og Smøla har noe ulik tilhørighet og identitet til Møre og Romsdal fylke. Rapportene peker på at Aure, og kanskje spesielt nordlige deler av Aure, har sterkere tilknytning til Trøndelag enn Møre og Romsdal. Smøla har større tilhørighet til Møre og Romsdal enn til Trøndelag, det samme er det med Kristiansund. Når det gjelder hverdagsregioner peker rapportene på at de stort sett er innad i Møre og Romsdal, med lite kryssing av fylkesgrensen mot Trøndelag.

10. Reiselivet er organisert på tilsvarende måter i begge fylker

Reiselivet i Møre og Romsdal	Reiselivet i Trøndelag
Reiselivet i Møre og Romsdal er organisert i 2 destinasjonsselskaper, Visit Nordvest og Destinasjon Ålesund og Sunnmøre. Og disse er en del av Fjord Norge AS, som er landsdelsselskapet for de tre Vestlandsfylkene. I tett samspill med destinasjonsselskapene og næringen, ledes det internasjonale markedsarbeidet for Fjord Norge regionen av Fjord Norge. Fjord Norge AS skal gjennom målrettet internasjonal markedsføring bidra til økt trafikk og sesongforlengelse og dermed tilrettelegge for bedret lønnsomhet i reiselivstilknyttede bedrifter i regionen. Fjord Norge AS skal ved formidling av markeds-kunnskap bidra til at reiselivsnæringen i regionen tilbyr markedstilpassede produkter og tjenester.	Reiselivet i Trøndelag dekkes av ett landsdelsselskap, Trøndelag Reiseliv, og som består av 5 destinasjonsselskaper; Visit Oppdal, Destinasjon Røros, Visit Trondheim, Visit Innherred og Visit Namdalen. Mandatet til Trøndelag Reiseliv er å gi synlighet til de ulike reiselivsbedriftene samt jobbe med kompetanseheving innen reiselivet, altså utvikling og markedsføring. Trøndelag Reiseliv har drøye 80 eiere, der Trøndelag Fylkeskommune er den største eieren. Det er de ulike destinasjonsselskaper som er tett på de enkelte bedriftene. Trøndelag Reiseliv har en samarbeidsavtale med de ulike destinasjonsselskapene samt en unik handlingsplan for de ulike destinasjonsselskapene.

3. Regionale planstrategier

Regionale planstrategier er de ulike fylkeskommuners verktøy for nå politisk vedtatte mål på de områder som utredes i denne rapporten.

Målene og prioriteringene til fylkeskommunene framgår av de regionale planstrategiene (RPS), de regionale planene og oppfølgingen av disse i de årlige budsjettene. Dette er det stilt krav om i plan- og bygningsloven og kommuneloven.

3.1 Trøndelagsplanen (RPS)

Trøndelagsplanen[1] er bygd opp rundt tre innsatsområder og ni prioriterte retningsmål. Disse viser hvordan vi skal arbeide for en balansert utvikling for hele Trøndelag;

Bolyst og livskvalitet

- I 2030 skal god livskvalitet og mangfold kjennetegne Trøndelag
- I 2030 er kunst og kultur en viktig drivkraft for samfunnsutvikling i Trøndelag
- I 2030 er Trøndelag best i Norge på regional samhandling

Kompetanse, verdiskaping og naturressurser

- I 2030 har Trøndelag et omstillingsdyktig og framtidsrettet arbeids- og næringsliv
- I 2030 er trøndersk næringsliv basert på miljøvennlig næringsutvikling og teknologi
- I 2030 har Trøndelag bærekraftig produksjon av mat og bioråstoff

Regionale tyngdepunkt og kommunikasjoner

- I 2030 har Trøndelag en bærekraftig areal- og transportstruktur
- I 2030 har Trøndelag et balansert utbyggings- og bosettingsmønster
- I 2030 har Trøndelag et samordnet transport- og samferdselssystem

3.2 Regional planstrategi Møre og Romsdal

RPS i Møre og Romsdal[2] er bygd opp rundt FN sine 17 globale bærekraftsmål og de tre bærekraftsdimensjonene. Det er vektlagt at klima- og miljøutfordringer, sosial bærekraft og økonomisk utvikling henger uløselig sammen, og at disse utfordringene må løses i et samspill. Samarbeid er derfor et eget målområde. Følgende langsiktige mål (12 år) er satt her:

- Samarbeidsfylket: Møre og Romsdal skal vere eit føregangsfylke på samarbeid
- Miljøfylket: Møre og Romsdal skal bli miljøfylke nr. 1
- Kompetanse- og inkluderingsfylket: Møre og Romsdal skal vere eit attraktivt og mangfaldig fylke der folk vel å bu
- Verdiskapingsfylket: Møre og Romsdal skal ha eit internasjonalt leiande næringsliv og ein innovativ offentleg sektor

RPS er fulgt opp i Fylkesplan for berekraftfylket Møre og Romsdal 2021-2024.

[1] Trøndelagsplanen
[2] Fylkesplanen Møre og Romsdal

3.3 Orkide – Sluttrapport i regionutredningen oktober 2016

I arbeidet med regionreformen vedtok Orkidé i juni 2016 å gjennomføre en utredning av fremtidig regionstruktur med fire alternativer

- *Nordmøre inn i en midt-norsk region (med/uten Romsdal som del av samme region)*
- *Møre og Romsdal inn i en midt-norsk region*
- *Hele Møre og Romsdal inn i en region med Sogn og Fjordane/Vestlandet*
- *Møre og Romsdal består som egen region i en ny norsk regionstruktur*

Utredningen som ble gjort i regi av Orkide[3] er også relevant for denne saken og vi har derfor valgt å ta med oppsummeringen i rapporten:

- Etablere tettere samarbeid kommunene imellom, for at regionen skal utnytte mulighetene i det nye næringslivet
- Vise hvordan kommunene i fellesskap kan bygge Kristiansund som regionsenter, til beste for både omland og by
- Arbeide for å få endret finansieringsordningene for nye veiprosjekter
- Arbeide for å etablere et bredere utdanningstilbud og et akademisk miljø på Nordmøre
- Arbeide for nye statlige arbeidsplasser til Nordmøre
- Utvikle relasjonene med samarbeidspartnere rundt Nordmøre, slik at man finner støtte i arbeidet med disse punktene
- Sørge for at Nordmøre står samlet i viktige saker

4. Samferdsel

Begrepet samferdsel ifbm fylkeskommuner er knyttet til blant annet drift og vedlikehold av fylkeskommunale veier, og drift av buss, trikk, t-bane, fylkesveiferger, båtruter og transport for funksjonshemmede. Her er det tatt med strategier for å nå de mål som er satt for fylkene, samt noe om vei, ferger/båt.

Det er vedtatt en strategi for å ivareta veinettet i Trøndelag. Det ble vedtatt en delstrategi i fylkestinget høsten 2018. I Møre og Romsdal er det en prosess denne våren, 2021, med å vedta en ny fylkesstrategi for samferdsel.

4.1 Fylkesstrategi for samferdsel i Møre og Romsdal fylkeskommune

Møre og Romsdal fylkeskommune har som overordnet mål for alle sine strategier (som alle har benevnelsen fylkesstrategier) at de skal bygge opp under de 4 langsiktige måla i RPS og de 24 måla i fylkesplan for bærekraftsfylket. Dette gjenspeiles dermed i utarbeidelsen av strategier for samferdsel. Endelig vedtak skal gjøres i fylkestinget i juni, endringer kan derfor komme.

[3] Orkidé sluttrapport oktober 2016

SAMARBEIDSFYLKET:

- *Møre og Romsdal fylkeskommune skal ha eit godt samarbeid med stat, kommunar, andre fylke og andre aktørar om transport og transportsystem i fylket*
- *Møre og Romsdal fylkeskommune skal bidra til gode vurderingar knytt til trafikktrygging og universell utforming i formelle planprosessar i kommunane*
- *Møre og Romsdal fylkeskommune skal legge til rette for innspel frå innbyggarane og kommunisere tydeleg.*

MILJØFYLKET:

- *Møre og Romsdal skal redusere samla klimagassutslepp. For mobilitets- og kollektivtransporten er målet 55 prosent i løpet av 2024, samanlikna med utsleppa av klimagassar i 2019. Samferdselsområdet i Møre og Romsdal fylkeskommune arbeider for å bli klimanøytralt i 2030.*
- *Møre og Romsdal fylkeskommune skal avgrense skadeverknader av tiltak og aktivitet knytt til fylkesveg*
- *Møre og Romsdal fylkeskommune skal tilpasse dei mest kritiske delane av det fylkeskommunal transportsystemet til klimaendringar knytt til vind og vatn, og vi har beredskap for handtering av uønskte hendingar.*
- *Møre og Romsdal fylkeskommune skal legge til rette for gjenbruk og god avfallshandtering på samferdselsområde*

INKLUDERINGS- OG KOMPETANSEFYLKET:

- *Møre og Romsdal skal minst halvere talet på hardt skadde og drepne på fylkesvegnettet i Møre og Romsdal innan 2030.*
- *Møre og Romsdal skal ta all vekst i persontransport i dei største byområda med auka bruk av kollektivtransport, mobilitetsløysingar, sykling og gåing. Møre og Romsdal skal ha meir universell utforming, vekst i grøn transport og tryggare ferdsel for mjuke trafikantar i byar og tettstader.*

VERDISKAPINGSFYLKET:

- *Møre og Romsdal skal ha eit trygt og framkommeleg fylkes- og riksvegnett*
- *Møre og Romsdal skal ha eit føreseieleg og tilgjengeleg ferjetilbod*
- *Møre og Romsdal skal ha eit konkurransedyktig, attraktivt og kostnadseffektivt mobilitets- og kollektivtilbod*
- *Møre og Romsdal fylkeskommune skal redusere eller i det minste ikkje auke vedlikehaldsetterslepet på fylkesvegnettet*
- *Møre og Romsdal fylkeskommune skal utnytte kvar krone brukt på fylkesvegnettet best mogleg*
- *5 Møre og Romsdal fylkeskommune skal bidra til utvikling og innovasjon for betre og billigare samferdselsløysingar*
- *Møre og Romsdal fylkeskommune skal legge til rette for eit seriøst arbeidsliv innafor samferdselsområdet*

Måla er at vi skal tilby framtidsretta, trygge, pålitelege, behovsorienterte og miljøvenlege samferdselsløysingar for innbyggarane i Møre og Romsdal. Dette skal vi gjere ved å vere fagleg kompetente, ha lokalkunnskap, vere effektive og leveringsdyktige. Denne fylkesstrategien følgjer opp og konkretiserer desse måla og strategiane.

Fylkesstrategi for samferdsel, Møre og Romsdal fylkeskommune, utkast-april 2021

«Fylkeskommunen vil prioritere trafikktrygging før andre tiltak på vegnettet, som framkome og vegvedlikehald. Framkome betyr at ein person kan reise frå A til B utan hindringar, og vegkapital er verdien av fylkesvegane.»

Fylkesstrategi for samferdsel, Møre og Romsdal fylkeskommune, utkast-april 2021; s14

4.2 Strategi for Trøndelag Fylkeskommune

Samferdsels strategi og -organisering mot 2030
***Visjon**: «Ett tilgjengelig Trøndelag»*
***Hovedstrategi**: «Tilgjengelighet gjennom mobilitet og kommunikasjon», forklart som: «evne til å kunne reise og muligheten til å slippe».*
Mobilitet kan forklares med evnen til å utnytte tilgjengelige transporttilbud. Digital kommunikasjon inkluderer tekniske alternativer til å måtte foreta reiser.
***Hovedelementer**:*

- *«Intercity» mellom byer og sentra, fort og ofte. Fortrinnsvis med tog eller båt, alternativt med buss.*
- *«Metro» («minimetro) i og rundt byene, mange og ofte. Buss (buss og bane i Trondheim). Supplert med gåing, sykkel, samkjøring og bildeling.*
- *«Metro» i Trondheim, «minimetro» i de andre byene.*
- *«Taxi» i distriktet, på bestilling.*

Med buss, bil eller båt. Fokus på å utnytte kapasitet. Supplert med sykkel og gåing til knutepunktene. «Taxi» med bil kan i denne sammenheng være både tradisjonell taxi og samkjøringsløsninger.
***Forutsetninger**:*

- *«Veier». Transportbærere.*
- *«Nett». Tilgangen til markedsplassen.*
- *«Portal». Transporttilbudenes markedsplass.*
- *«Kryss». Knutepunkter mellom ulike tilbud.*

Hovedmål: «Trøndelagspakke 1»
«Trøndelagspakke 1» er en omforent samling av samferdselsbehov, for både godstransport og persontransport som ett samlet Trøndelag enes om å søke realisert i strategiperioden.
Deler av «pakken» vil kunne realiseres regionalt mens elementer i «pakken» vil ha behov for statlige vedtak og /eller finansiering, og forutsetter derfor en avtale med Staten for å kunne realiseres

Samferdsels strategi og -organisering mot 2030,: s1

4.3 Kystekspressen

Kystekspressen med 3 daglige avganger Trondheim – Kristiansund t/r, driftes av Trøndelag fylkeskommune med et tilskudd på 27,926 mill fra Møre og Romsdal fylkeskommune. Det er mange passasjerer til og fra Brekstad. Det er ikke så mange som bruker Kystekspressen helt til Kristiansund fra Trondheim. Det er et viktig transportmiddel for de som bor eller arbeider på Smøla med et behov for transport til og fra Kristiansund.

Mandat for rute 800 Kristiansund – Trondheim med hurtigbåt er vedtatt og administrasjonene i Trøndelag fylkeskommune og Møre og Romsdal fylkeskommune arbeider med å innfri mandatet. I dette mandatet ligger det et ønske om et ekstra stopp i Aure kommune, der Sandvika er definert som aktuelt stoppested. I den forbindelse må det prosjekteres og bygges et nytt kaianlegg til hurtigbåten.

Kystekspressen skal ut på anbud med oppstart 2024. Det blir en egen entreprise.

4.4 Forbruk

Regnskapet til Møre og Romsdal fylkeskommune viser at det ble brukt drøye 2 mrd i 2020 mens det ble brukt drøye 1,5 mrd i 2019 til drift av samferdselstjenester. Det kan sees på som lite med tanke på det etterslepet på veivedlikehold er såpass stort som det er. Skal det bedres må midlene til samferdsel økes, skal man tro at tallene fra rapporten *«Kunnskapsgrunnlag i samband med regionsreforma, 2016:44-45»* fortsatt stemmer. På investeringssiden av samferdsel har det vært investert drøye 1,9 mrd i 2020 og drøye 1,6 mrd i 2019. Vil det i de ulike fylkeskommuner være evne og vilje fremover til å påstarte nye større investeringsprosjekt ifbm samferdsel? Det kommer an på politiske prioriteringer.

I perioden 2016-2020 har Møre og Romsdal fylkeskommune gjennomført tiltak for ca 450 millioner kroner. Disse tiltakene har bla bestått i utbedring av fergekaier, bruer, veistrekninger, samt prosjektering og utbygging av gang- og sykkelveier, forsteringstiltak og mindre trafikksikkerhetstiltak.

4.5 Nye kontrakter på fergerutene på Nordmøre

I 2020 ble ny kontrakt på alle fergerutene på Nordmøre startet opp. Den nye kontrakten har et bedre tilbud, økt kapasitet, økt i frekvens og 5 nye fartøy med miljøløsning. Strekningen Edøya - Sandvika fikk et betydeleg bedre tilbud da sambandet fikk en ekstra ferge. I sammenheng med innføring av nye miljøfartøy har det vært store ombygginger på fleire fergekaier.

4.6 Samarbeidsforum samferdsel med Trøndelag

Møre og Romsdal og Trøndelag fylkeskommmuner samarbeider gjennom samarbeidsforum for samferdsel, der ledende samferdselspolitikere fra begge fylker møtes jevnlig. I forbindelse med Stortingsmelding om Nasjonal transportplan 2022-2033, ble det avholdt et felles møte med fylkesordførerne, samarbeidsforum samferdsel og stortingsbenkene fra de to fylkene, hvor felles prioriteringer ble fremmet. Tilsvarende ble det også fremmet felles punkter knyttet til samferdsel til kommuneproposisjonen 2022 fra de to fylkene til stortingsbenkene.

4.7 Ulike rapporter utført tidligere

3 ulike rapporter[4][5][6] utført i 2016 tar for seg ulike aspekter ved samferdsel.

I forhold til Trøndelag har Møre og Romsdal en større andel bruer og tuneller, samt et betydelig større antall fergestrekninger. Slike veielementer er mer kostbare å bygge samt mer kostbare i forhold til vedlikehold. Dette medfører at det er dyrere å vedlikeholde veier i Møre og Romsdal enn i Trøndelag om man ser per kilometer.

[4] Kunnskapsgrunnlag i samband med regionsreforma, 2016:44-45
[5] Strategisk samferdselsutvikling - Samspleis AS - 2016

[6] Orkidé sluttrapport oktober 2016

I «Strategisk samferdselsutvikling – Samspleis» trekkes det frem muligheter for bedrede bo og arbeidsmarkeder ved de samferdselsprosjekter som er på trappene og igangsatt siden rapporten ble laget.

> *Med de vegprosjekter og nye samband det arbeides med på Nordmøre vil det meste av Nordmørsregionen kunne danne et felles bo- og arbeidsmarked med Kristiansund. På grunn av mindre avstander til større tettsteder, kan mesteparten av Nordmøre forventes å få større synergieffekter fra overlappende og kjedede, felles bo- og arbeidsmarkeder med Romsdal og Sunnmøre, enn mot Trøndelag i nord. For Surnadal og særlig Rindal kan dette være motsatt ettersom avstanden til bo- og arbeidsmarkedene i Orkdal vil være mindre. Faste samband over Todalsfjorden og Talgsjøen vil ha store regionale virkninger, mens Halsafjorden i tillegg vil ha nasjonale virkninger gjennom bedre forbindelser mellom landsdeler. Bedre forbindelser mellom det tunge industri- og eksportrettede næringslivet i Møre og Romsdal og de tunge kompetansemiljøene i Trøndelag lar seg ikke beregne, men bør ikke undervurderes. Prosjektene er kostnadskrevende, men har i all hovedsak lange funksjonelle og tekniske levetider. Med 40-års nedbetalingstid på bompengelånene kan flere av dem bli selvfinansierende, og kan avlaste fylkeskommunale veibudsjetter. De kan dermed også la seg realisere mye raskere, og med andre gjennomføringsmodeller vil de kunne gjennomføres til lavere kostnad enn typisk i dag.*
>
> *Mange steder arbeides det for å utvikle større felles bo- og arbeidsmarkeder, og tilsvarende utvikling vil skje både i Romsdal og i Trøndelag. Et felles bo- og arbeidsmarked er pendlingsomlandet som dannes innenfor reiseavstander på 45-60 minutter, og vil følge økonomiske mekanismer og utvikle seg uansett formell regiontilhørighet. Hvorvidt det kan være en fordel at slike markeder i sin helhet dekkes av samme politiske og administrative system (fylke eller regioner i regionreformens forstand), er det faglig sett umulig å vurdere. Den strategiske betydning av sterkere kobling mellom næringslivet på Nordmøre og kunnskapsmiljøene i Trøndelag er stor, men det er ingen automatikk i at den lar seg utnytte.*
>
> *Nordmøres strategi for regional utvikling bør på samferdselssiden uansett være å intensivere arbeidet med de prosjekter som reduserer tidsavstandene, slik at rammebetingelsene for en sterk og slagkraftig Nordmørsregion styrkes vesentlig. Dette vil utvikle større interne markeder, utvide bo- og arbeidsområdene, og lette tilgangen på kompetanse og arbeidskraft i arbeidslivet. Offensive kommunale tiltaksplaner for næring, bolig og fritid vil påvirke vekst og utvikling, og dermed finansieringsgrunnlaget for nye samband.*

4.8 Dagens samarbeid, innen samferdsel, på tvers av fylkesgrensene

I dag er det flere samarbeid av stor viktighet på tvers av fylkesgrensen mellom Trøndelag og Møre og Romsdal. Vil trekke frem prosjektet med å utvikle sambandet Aure – Hitra samt hurtigbåtruten på strekningen Kristiansund-Trondheim. Båten betjener både Smøla og Kjørsvikbugen i tillegg til Hitra, Brekstad, Hysnes og Lensvik.

Todalsfjordprosjektet ser nå, april 2021, ut til å skyte fart. Det er ventet at reguleringsplanarbeidet påstartes snart og at det innarbeides og blir vedtatt i kommende økonomiplan. Fylkeskommunedirektøren har foreslått å innarbeide 40 millioner kroner til planlegging av dette prosjektet i 2022-2025, forslaget til investeringsprogram for 2022-2031.

Historisk har Møre og Romsdal prioritert fjordkryssinger mens Trøndelag har prioritert vei som E6 samt at de har et godt utbygd tognett.

4.9 Busstransport i Møre og Romsdal

FRAM, som er det samlede kollektivtilbudet i Møre og Romsdal, er driftet av samferdselsavdelingen i Møre og Romsdal fylkeskommune, mens AtB, som er et mobilitetsselskap som administrerer kollektivtrafikken i Trøndelag, er et heleid AS av Trøndelag Fylkeskommune.

Bypakke Kristiansund

Møre og Romsdal fylkeskommune samarbeider med kommunen og Statens vegvesen om bypakke Kristiansund, og partene arbeider nå med å formalisere dette arbeidet. Fylkeskommunen har intensjonsvedtak om å gå inn med 2,5% i investeringsmidler og 2,5% til styrking av kollektivtilbudet. Det er ingen store fylkesvegtiltak som er planlagt i bypakken, men det er flere gode mindre tiltak som vil bidra til bedre forhold for de som reiser kollektivt, og de som sykler og går.

Byrutene i Kristiansund:
Bybusser brukes på rute 801,802,803 og 807 som sammen utgjør bybusstilbudet i Kristiansund. Rute 807 betjener i hovedsak Innlandet og øvre bydel med sykehuset.
Det er etablert bestillingstransport mellom Skorpa – Milnbergan – sentrum.
Aure:
Rute 821 Aure-Kristiansund knytter Aure og Smøla (via Sandvika ferjekai) til Kristiansund via ferjesambandet Seivika-Tømmervågen. Lokalrutene er tilpassa skoletrafikk og supplert med bestillingstilbud. Det er samplassert barne- og ungdomsskole i Tømmervåg og Aure i tillegg til Nordlandet skole med 1.- 4. trinn ved Dromnes, 4 km fra Kjørsvikbugen og Tjeldbergodden.
Det er tilbringertjeneste med bestillingstransport til/fra rute 821 frå Tømmervåg,
Gullstein, Soleim kryss, Nordheim, Vinsternes, Foldfjorden, Giset og i Aure sentrum. I tillegg er det etablert bestillingstjeneste til Leira på Tustna og Aure sentrum på ukedager, og det er bestillingstransport til og fra hurtigbåt i Kjørsvikbugen.
Smøla:
Rute 831 Veidholmen-Hopen-Straumen-Edøya korresponderer med hurtigbåten Kristiansund-Trondheim. Rute 832 betjener Vestsida av Smøla mellom Straumen og Hopen, og korresponderer med rute 831. I tillegg er det skolerute til og fra Kyrhaug og Jøstølen via Frostadheia. Det er etablert bestillingstilbud til og fra Frostadheia.
Fram Express
Det er bussruter som dekker hele fylket samt krysser grensen ved for eksempel buss til både Trondheim og Oppdal samt buss til Åndalsnes slik at man kan ta toget videre.

4.10 Prosjekt ifbm transport via sjøveien[7],[8],[9],[10]

Møre og Romsdal fylkeskommune

Møre og Romsdal fylkeskommune fekk i 2018 tildelt midlar i ein konkurranse utlyst av Samferdselsdepartementet merka prosjekt som skal utvikle og teste ut nye, effektive og miljøvennlege transportløysingar. Gjennom ein prosjektperiode på fire år skal fylkeskommunen gjennom eit moglegheitsstudie utgreie løysingar for eit framtidsretta system for sjøvegs kollektivtransport med autonome passasjerbåtar i byar.

[7] Smartare transport (mrfylke.no)
[8] Jøa t'land - prosjektstyringsplan - Namsos kommune
[9] Front page - Ocean Autonomy Cluster
[10] Pilot-T: Nye mobilitetsløsninger (innovasjonnorge.no)

Smartare transport i Møre og Romsdal

- *Eit system for kollektive sjøtransportløysingar:*
- *Autonome passasjerbåtar i trafikk i byar*
- *Smarte styringssystem og seglingsfrekvensar/-mønster*
- *Landbasert infrastruktur med kontroll, lade- og fyllefunksjonar*
- *Tilpassing og uttesting i Ålesundsregionen og i Kristiansund*

Måla for prosjektet er mellom anna å:

- *Nytte vassvegen som avlastning til vegnettet*
- *Bidra til eit framtidsretta og fleksibelt kollektivtilbod i byane*
- *Gje den kollektivreisande betre oversikt, mobilitet og brukarvennlegheit*
- *Skape nærings- og kunnskapsutvikling*

Prosjektet utviklast i samarbeid mellom SINTEF, NTNU, Ålesund og Kristiansund kommune.

Trøndelag Fylkeskommune

Trøndelag Fylkeskommune har et prosjekt med autonome skip som heter «Øya t'land 24/7». Det er nå knyttet til et fergesamband mellom Levanger og Ytterøya. Fylkeskommunen har kjørt en omfattende innovativ anskaffelsesprosess på dette, der de har bedt næringslivet om å foreslå alternative løsninger for på rimeligere måter enn tradisjonelle bruløsninger, og gi øyboere opplevelse av å ha tilgang til land 24/7. Resultatet ble to ulike konsepter, lavkostnad flytebru og lavtbemannede ferger. Ideen med lavtbemannede ferger er å ha autonome fartøy med sikkerhetsbemanning, for raskere godkjenning. Fylkeskommunen går nå videre med begge konsepter, og da prosjektet med autonom, lavtbemannet ferge til Ytterøya. Dette er i samarbeid med Autonomiklyngen i Trondheim.

Det jobbes også med en søknad innenfor Pilot-T, som er nye, smarte mobilitetsløsninger. Det er Innovasjon Norge og Norges Forskningsråd som lyser ut prosjektmidler på oppdrag fra Samferdselsdepartementet.

4.11 Anbud ifbm fergeruter 2025 i Trøndelag

Trøndelag Fylkeskommune jobber med muligheten for lavbemannende og ubemannede ferjer i anbudene som skal på ferjedrift i 2025. Det jobbes med å se på hvilke muligheter og begrensninger dagens lovverk setter på både skipsdesign og driftskonsept. Det pågår ulike prosjekt i denne forbindelse.

4.12 Kompetansearbeidsplasser innen mobilitet i Kristiansund

Møre og Romsdal fylkeskommunen har vedtatt å bygge opp kompetansearbeidsplasser i Kristiansund knyttet til mobilitet. Fylkesveiavdelingen har per i dag 6 ansatte med arbeidssted i Kristiansund. Endelig omfang av nye stillinger/utlysinger blir avklart etter hvert som prosjekt kommer til utføring. Per i dag, ser det ut til å være om lag nye 5-8 stillinger som er planlagt lyst ut i økonomiplanperioden. Markedsseksjonen til FRAM har allerede 9 fast ansatte i Kristiansund og ønsker å utvikle dette miljøet videre.

5. Utdanning

Utdanning[11] er en fellesbetegnelse for all læring av ferdigheter og kunnskaper. I dagligtale refererer utdanning i hovedsak til læring i grunnskole, videregående skole, høgskole og universitet. Grunnskole er et kommunalt ansvar, videregående skole er et fylkeskommunalt ansvar, mens høyere utdanning er et statlig ansvar.

Både Møre og Romsdal og Trøndelag har strategier for kvalitet i videregående skole

- Fylkesstrategi for kvalitet i videregående opplæring i Møre og Romsdal 2020-2024
- Kompetansestrategi for Trøndelag 2018.

I Trøndelag er Trondheim et sentrum med «tunge» utdannings/forskningsinstitusjoner som NTNU og SINTEF. I Møre og Romsdal finnes Høgskolen i Molde, Møreforskning, NTNU campus Ålesund, Høgskolesenteret i Kristiansund, for å nevne noen, som er mindre i størrelse enn de institusjonene i Trondheim.

5.1 Utdanningstilbud i Kristiansund:

I 2021 har Kristiansund 2 videregående skoler med elever fra egen kommune og nærliggende kommuner. Det bygges også Campus Kristiansund, som etter planen skal bli en campus som skal huse høyere utdanning, forskning og innovasjon i sentrum av Kristiansund. Her blir det høyskoletilbud, fagskole, vekstmiljø for næringslivet sammen med forskningsmiljø. Campus Kristiansund skal etter planen åpne første byggetrinn i 2023.

Kristiansund videregående skole har omkring 1000 elever og 230 medarbeidere. Atlanten videregående skole har i overkant av 500 elever og rundt 70 medarbeidere.

Fagskolen i Møre og Romsdal har egen avdeling i Kristiansund. Fagskolen i Kristiansund tilbyr følgende studier: Dekksoffiserutdanning (2 år, fulltid), maskinoffiserutdanning (2 år, fulltid), prosessteknikk (2 år, fulltid), prosessteknikk (3 år, deltid), psykisk helsearbeid og rusarbeid (2 år, deltid), boring (3 år, deltid med offshorerotasjon) og havbunnsinstallasjoner (3 år, deltid med offshorerotasjon). Studier under planlegging: Akvakultur og driftsledelse, digitalisering og robotisering, barn med særskilte behov.

5.2 Utdanningstilbud i Trøndelag:

I Trøndelag er det 7 fagskoler lokalisert ved; Chr. Thams på Løkken Verk, Gauldal på Støren, Levanger, Steinkjer, Stjørdal, Trondheim og Ytre Namdal.

Fagskolen i Trondheim har både maritime fag, tekniske fag og kjemifag. Skolens sju studieretninger er maskinoffiser, dekksoffiser, kulde- og varmepumpeteknikk, elkraft, automatisering, verdiskapning i lokalmat og matteknikk. Trøndelag høyere yrkesfagskole avdeling Ytre Namdal, har offisersutdanning, maskinoffisersutdanning samt lederutdanning i havbruket. Christian Thams har utdanningsløp bla innen barn med særskilte behov.

[11] utdanning – Store norske leksikon (snl.no)

5.3 Tilbud om videregående opplæring

I Møre og Romsdal er det fritt skolevalg, i Trøndelag er det «nær-skole» prinsippet som gjelder. Det er politisk fra regjeringens side ønske om fritt skolevalg. Hva som vil skje fremover er opp til politikerne å bestemme.

Hovedregelen er at elever skal gå på skole i eget fylke. Men per i dag er det avtaler mellom fylkeskommunene om kjøp og salg av elevplasser som muliggjør at elever kan gå på skole i andre fylker. Disse avtalene kan i prinsippet endres hvert år.

5.4 Campus Kristiansund

Campus Kristiansund (CKSU) er et felles kunnskapsmiljø for utdanning, forskning og innovasjon som er under etablering i Kristiansund sentrum, og med innflytting i nytt bygg i 2024. Møre og Romsdal fylkeskommune har drevet utviklingsprosjektet siden oppstarten vinteren 2017, i tett samarbeid med høgskole, fagskole, forsknings- og innovasjonsmiljø, Kristiansund kommune og aktører i næringslivet. Det fylkeskommunale prosjektet samarbeider også tett med utbyggerne av det fysiske Campus Kristiansund.

Bakgrunnen for Campus Kristiansund

Campus Kristiansund er et svar på arbeidslivets behov for tilgang til kompetanse i form av både nyutdannede arbeidstakere og forskningsmiljøer som kan bidra i utviklingsarbeid. Det har lenge vært en utfordring at Kristiansund og Nordmøre ikke har hatt et høgskole- og kompetansemiljø av betydning, slik man har det lenger sør i fylket.

Vedlegg 10

Ifht til høyere utdanning er dette et statlig ansvar og høgskoledirektør Gerd Marit Rangøy har følgende å si om en regionflytting:

«*HiMolde som statlig institusjon vil i liten grad forholde seg regiongrenser. Jeg ser derfor ikke at en evt regionflytting vil påvirke oss direkte. Kanskje litt indirekte siden MR fylkeskommune er en viktig pådriver og bidragsyter i satsingen i Kristiansund, spesielt når det gjelder Campus Kristiansund*»

5.5 InnoCamp i Steinkjer

InnoCamp er en samhandlingsarena hvor i underkant av 40 virksomheter har sine kontorer i dag. Selve bygget eies av Steinkjer kommune. Leietakere signerer en konseptavtale for å kunne leie samt at de skal bidra inn i fellesskapet. Trøndelag Fylkeskommune leier store areal for sine egne prosjekt. På sin hjemmeside beskriver InnoCamp seg på denne måten ; «*InnoCamp inviterer til et faglig og sosialt felleskap mellom alle på huset. Studenter, lærere, forskere og fagfolk fra organisasjoner og næringsliv kommer til å jobbe i et miljø tilrettelagt for innovasjon og vekst. Når mennesker med ulik faglig kompetanse møtes og utveksler erfaringer kan nye tanker, idéer og løsninger oppstå. Det er den magien vi ønsker med den nye campusen! Mange har faglig innsikt på de ulike områdene, men åpen innovasjon oppstår først når de sosiale mekanismene mellom mennesker fungerer i tillegg.*

På InnoCamp handler det om mennesker, og å skape felles plattform for nyskapende prosjekter. Dette skal: - stimulere lærerne, - gi studentene en faglig relevant læringsarena i et miljø med forskning og næringsliv, - gi de næringsdrivende en arena for å utvikle det som de er best på, slik at de sammen kan skape helt nye løsninger.

Sammen kan vi løse oppgaver som hver og en ikke kan gjøre selv – og utvide både marked og kapasitet.»

InnoCamp.no april 2021

6. Arbeidsplasser

Arbeidsplasser i dette grunnlaget, består av offentlig og private arbeidsplasser. De offentlige er delt inn i statlige, fylkeskommunale og kommunale arbeidsplasser.

6.1 Innbyggere og arbeidsplasser i de to fylkene

Det er en større spredning i bosettingsmønstret i Trøndelag enn i Møre og Romsdal. Trøndelag består av en stor-by med tre mindre byer og bygder rundt. Møre og Romsdal består av tre mindre byer med bygder rundt. I Trøndelag er det 38 kommuner mens det er 26 kommuner i Møre og Romsdal

Aure, Kristiansund sammen med Smøla utgjør 11,18 % av innbyggertallet i Møre og Romsdal. Skulle Aure, Kristiansund og Smøla bli en del av Trøndelag vil disse tre kommuners andel av den totale mengde innbyggere der være 5,92 %.

Vanskelig å skaffe nok og riktig arbeidskraft innenfor bla teknologi og helse i distriktene.

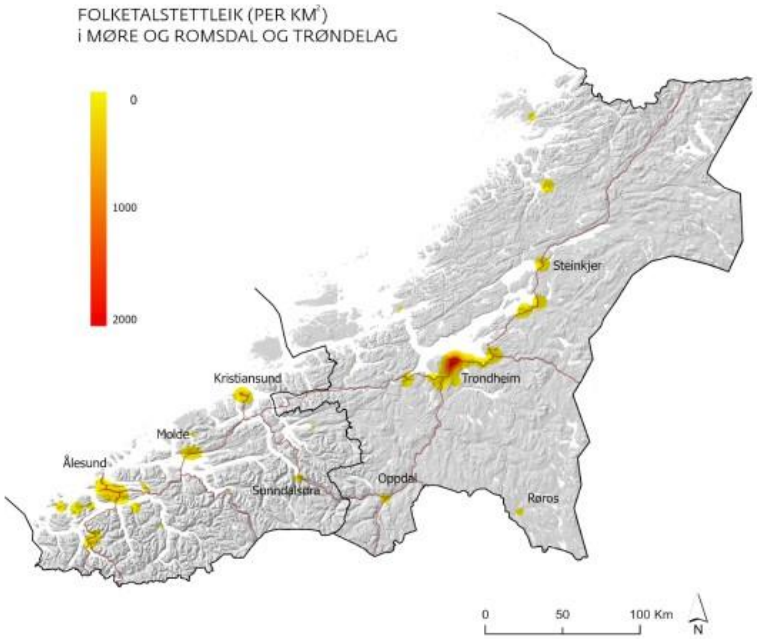

Kilde Møre og Romsdal Fylkeskommune

6.2 Statlige arbeidsplasser i Trøndelagsfylkene

Vedlegg nr 2 er en tabell med oversikt over utviklingen i arbeidsplasser i Trøndelagsfylkene i perioden 2015-2020. Tabellen viser at Trøndelagsfylket som helhet har hatt en økning i statlige arbeidsplasser i perioden på 8,4%. Det har vært betydelig prosentvis endring i fordeling av disse arbeidsplassene. Trondheim kommune har hatt en økning på 13,2%, mens Steinkjer har hatt en nedgang på 18,9% og Namsos har hatt en økning på 3,1%. Levanger gikk opp med 6,6% i samme periode. Basert på tall for 2020 er Trondheims andel av de statlige arbeidsplassene i Trøndelag 74%.

6.3 Fylkesvise statlige arbeidsplasser

Under er en tabell som viser fordelingen av statlige arbeidsplasser fordelt på fylker fra 2015 - 2020. Trøndelag er på tredjeplass mens Møre og Romsdal er på 11 plass i forhold til andel statlige arbeidsplasser på landsbasis.

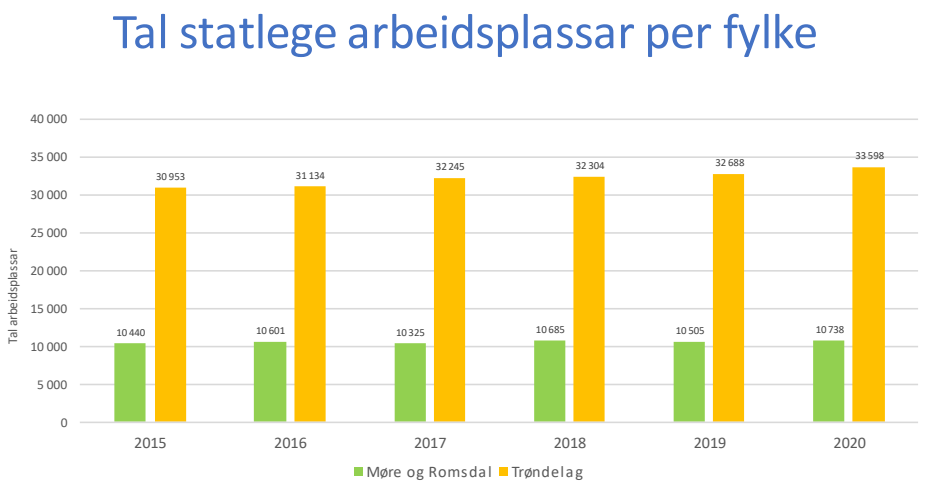

Kilde Møre og Romsdal Fylkeskommune

6.4 Statlige arbeidsplasser i Aure, Kristiansund og Smøla[12]

Ansatte i statsforvaltningen, Kristiansund, 4.kvartal 2016-2020		**2016K4**	**2017K4**	**2018K4**	**2019K4**	**2020K4**
49-53	Transport og lagring	20	21	19	23	22
68-75	Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	32	31	29	27	26
84	Off.adm., forsvar, sosialforsikring	262	272	319	324	318
85	Undervisning	12	6	14	22	15
86-88	Helse- og sosialtjenester	844	823	815	820	802
90-99	Personlig tjenesteyting	6	8	6	5	5
	Alle	**1 176**	**1 161**	**1 202**	**1 221**	**1 188**
Ansatte i statsforvaltningen, Smøla, 4.kvartal 2016-2020		**2016K4**	**2017K4**	**2018K4**	**2019K4**	**2020K4**
84	Off.adm., forsvar, sosialforsikring	6	5	4	4	4
85	Undervisning	0	0	0	0	0
86-88	Helse- og sosialtjenester	13	14	15	17	34
90-99	Personlig tjenesteyting	0	1	1	2	2
	Alle	**19**	**20**	**20**	**23**	**40**
Ansatte i statsforvaltningen, Aure, 4.kvartal 2016-2020		**2016K4**	**2017K4**	**2018K4**	**2019K4**	**2020K4**
84	Off.adm., forsvar, sosialforsikring	9	10	11	11	11
86-88	Helse- og sosialtjenester	61	59	58	57	40
90-99	Personlig tjenesteyting	1	1	1	1	1
	Alle	**71**	**70**	**70**	**69**	**52**

Kilde Møre og Romsdal Fylkeskommune

[12] Tallene er spesifisert i vedlegg nr 7

Del statlege arbeidsplassar av alle arbeidsplassar i 2020

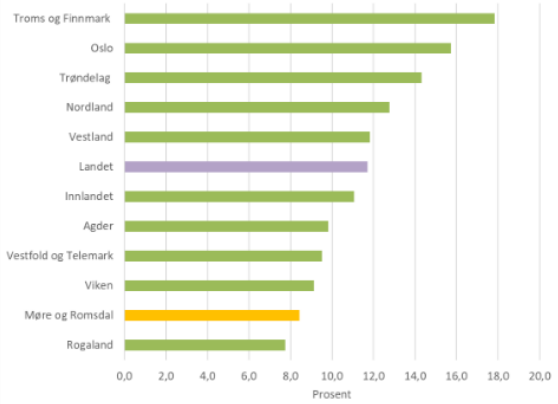

Relativ endring i statlege arbeidsplassar 2015-2020

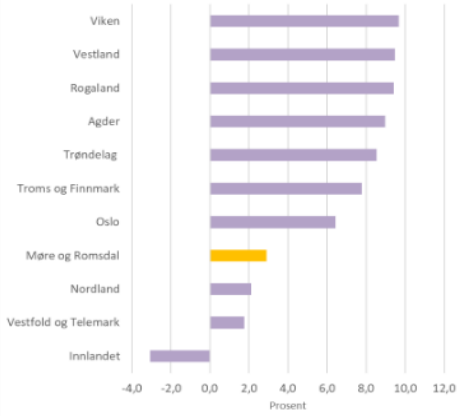

Innlandet stor nedgangen innan næringsgr. 84 Off.adm (om lag 500 stk)

Kilde Møre og Romsdal Fylkeskommune

6.4.1 Digi Møre og Romsdal

Digi Møre og Romsdal er et 2-årig prosjekt med mål om å etablere et regionalt samarbeid om digitalisering. Kristiansund fikk vertskapsfunksjonen til dette prosjektet i skarp konkurranse med Ålesund kommune. Dette har generert 1 fulltidsstilling i Kristiansund samt 20% stilling i tillegg i Kristiansund.

6.4.2 Nordlandsforsking – utredning for Orkidé

I oktober 2016 på oppdrag fra Orkidé foretok Nordlandsforskning en «Maktpolitisk vurdering av fremtidig regionstruktur på Nordmøre» i oppsummeringen ble blant annet følgende anført i kapittel 5 Avsluttende kommentar:

> *Reformen har plassert Nordmøre i sentrum, med muligheter i to retninger, den etablerte aksen Molde – Ålesund, og nå kanskje en ny vei i retning av Trondheim. Sett fra Nordmøres side er fordelen med Møre og Romsdal tilgang til et stort arbeidsmarked i Romsdal/ Molde som holdes oppe gjennom aksen Kristiansund – Molde – Ålesund. Utfordringen for Nordmøre ligger i å kunne beholde disse fordelene og samtidig utvikle en positiv synergi med Trøndelag.*
>
> *a) Pendlingsstatistikken som er referert i denne rapporten viser at Nordmøre og Romsdal er tett integrert, og har mye å tape på å bli delt av en fylkesgrense, mens Nordmøre har mer pendling til Trøndelag enn til Sunnmøre. Samtidig vil reformer som svekker Romsdal kunne gi uheldige utslag i Nordmøre.*
>
> *b) I næringssammenheng er det likhetstrekk mellom Nordmøre og Trøndelag, som preges av periferi med oppdrett, fiskerier og annen maritim virksomhet langs kysten, og landbruks-områder og noe industri i innlandet. I Trøndelag kan man rolig konstatere at byen tar vare på seg selv, takket være store offentlige overføringer til nasjonale sentra for forskning og teknologisk utvikling, NTNU og SINTEF. På Sunnmøre er det tyngre innslag av industri, og byene må arbeide for å utvikle seg videre. Spissformulert kan vi dermed si at Trøndelag prioriterer grønt og blått, mens Møre og Romsdal satser på byutvikling.*
>
> *c) Disse forskjellene kommer også til uttrykk i forskjeller i de regionale utviklingsstrategiene, der Sør-Trøndelag har en innovasjonsstrategi som ser ut til å "treffe" Nordmøre bedre enn den mer by-fokuserte strategien i Sogn og Fjordane. Som en følge av reformen er det rimelig å vente at virkemiddel som Innovasjon Norge blir koordinert med strategiene til de nye regionene.*
>
> *d) For flere kommuner i Nordmøre er fylkesgrensen en hindring for adgang til fora og nettverk i Trøndelag, og da særlig attraktive samarbeidspartnere i Trondhjem, som NTNU og Sintef.*

For store næringsaktører på Sunnmøre er dette ikke et problem. De skaffer seg kontaktene de trenger på egen hånd. NTNU er allerede etablert i Ålesund. Men for små næringsaktører som er avhengig av fylkeskommunale midler for å sikre prosjekter med NTNU/Sintef er dette er problem.

e) *Fylkesgrensen har vist seg å være en barriere når det gjelder å få opp prioriteringer av veier og gode samferdselsløsninger mellom Nordmøre og Trondhjem. Prioriteringen av de sentrale aksene i de to fylkene har ført til at veier mellom fylkene er prioritert ned.*

f) *Det har også vist seg at rivaliseringen intern i Møre og Romsdal om prioriteringer og utbyggingsoppgaver fortsetter.*

g) *I forhold til politiske og kulturelle skiller og tillit er det mye som forener Nordmøre og Trøndelag, og mye som skiller Nordmøre og Sunnmøre.*

h) *Pågående justeringer av fylkesgrensen, der noen kommuner flyttes over til Trøndelag, risikerer å rive opp skolekretser og kan føre til nedlegging av opplæringstilbud som er av avgjørende betydning for næringslivet.*

i) *Trondheim er også attraktivt av mange andre grunner, så som tilgang til St. Olavs hospital. Byen har et stort influensområde og konkurrerer effektivt med hensyn til leveranser av tjenester med byene i Møre og Romsdal.*

6.4.3 Bo- og arbeidsmarkedsregioner, inn- og utpendling - utredning for Orkidé

En bo- og arbeidsmarkandsregion er definert som: *«En bo- og arbeidsmarkedsregion (BA-region) er en form for funksjonell region. Regionene dannes av omfanget av pendling mellom geografiske grunnenheter (kommuner), der inndelingen justeres av reisetidsbetraktninger. BA-regionene dannes dermed av forholdet mellom bosteds- og arbeidsplasslokalisering. NIBRS INNDELING av Norge i BA-regioner er bygd opp med kommuner som grunnenheter. Regionene er gjensidig ekskluderende. Det betyr at kommuner som kvalifiserer for innplassering i flere regioner, eller der ulike deler av en kommune vender seg mot ulike arbeidsmarkeder plasseres i kun én BA-region. Slike kommuner er lokalisert i relativt sentrale deler av landet.» (*Dag Jukvam NIBR).

Auka innpendling til byane
Sidan år 2000 har pendlinga inn til dei tre største byane våre auka med over 40 prosent, eller nesten 4 500 personar. I tal har pendlarstraumen auka mest i Ålesund, men relativt sett har Kristiansund den største auken med godt over 50 prosent. Det meste av denne auken er frå nærliggande kommunar og viser at byane blir stadig viktigare i bu- og arbeidsmarknads-regionane sine. 44 prosent av arbeidsplassane i fylket ligg i dei tre byane, mens «berre» 37 prosent av befolkninga bur der. (Fylkesstatistikk 2016)

Møre og Romsdal har i dag ingen bo- og arbeidsmarkedsregioner som krysser fylkesgrensene. Både nord i fylket, mot Sør-Trøndelag og sør i fylket, mot Sogn og Fjordane er det pendling over fylkesgrensene, men ikke i en slik grad at vi kan snakke om integrerte bo- og arbeidsmarkedsregioner.

6.4.4 Rapport fra Telemarksforsking Regionstruktur på Nordmøre[13] fra oktober 2016

I denne rapporten i kapittelet om hverdagsregioner kommenterer de bo – og arbeidsmarkeder i regionen.

Som det kommer frem ovenfor, er det en tett integrering mellom flere av kommunene. Eksempelvis utgjør Surnadal en egen BA-region, som både Rindal og Halsa også inngår i. Som vist i tabellene, er disse kommunene tett integrert med tanke på pendlermønstre. Ut ifra NIBR-rapport 2013: 1 (2013) vil dermed dette kunne påvirke innbyggernes aktiviteter og gjøremål utenfor arbeidslivet. BA-regioner er dermed mer enn bare knyttet til rent arbeid og bosetting. Trolig vil derfor også andre næringer og funksjoner påvirkes av BA-regioner og pendlermønstre.

[13] Regionstruktur på Nordmøre | Telemarksforsking

Av kommunene er det kun Gjemnes som er med i en BA-region utenfor Nordmøre, og kommunen har et klart flertall av sine pendlere som går i retning av BA-region Molde. Aure på sin side utgjør en egen BA-region, men har en innpendling fra først og fremst Hemne, men også Trondheim og Åfjord fra Sør-Trøndelag. Særlig på innpendlingssiden har Aure kontakt over fylkesgrensen, men også med noe utpendling til Hemne og Trondheim. Sunndal har også interaksjon med kommuner utenfor Nordmøre, men da først og fremst med kommuner i Romsdalregionen.

Det er altså flere bo- og arbeidsmarkedsregioner på Nordmøre. Hovedvekten av hverdags-regionene er dannet etter disse. På mange måter kan man si at Nordmøre består av flere små regioner. Samtidig er det også tydelig at det er en interaksjon mellom de ulike små regionene (BA-regionene) på Nordmøre. Med unntak av Gjemnes, og til en viss grad Sunndal, Aure og Rindal, binder Nordmøre sammen de ulike små regionene. For de tre sistnevnte kommunene er situasjonen noe tvetydig i og med at samtlige kommuner er med i en BA-region i eget fylke, hører under samme tingrett, sogner til Nordmøreprostier, men har betydelig pendling ut og inn av regionen. Allikevel vil Sunndal og Aure som egne BA-regioner i Nordmøre, samt den store tilhørigheten til regionen, trolig plassere dem som en «naturlig» del av Nordmøre. Rindal har en svakere tilhørighet til Nordmøre og Møre og Romsdal, hører under Sør-Trøndelag idrettskrets, og har en tett interaksjon med nabofylket. Samtidig hører kommunen under BA-region Surnadal på Nordmøre. Disse motstridende faktorene gjør kommunen vanskeligere å plassere.

Nordmøre utgjør med dette en passende overordnede region for de fleste kommunene, samtidig som både Gjemnes og Sunndal ser en del mot Romsdal, samt at Aure har en viss kontakt med Trøndelag. Det samme kan også sies om Rindal. Hverdagsregionene på Nordmøre omfatter dermed ikke i like stor grad alle kommunene. Allikevel har alle kommunene en viss form for tilknytning til Nordmørsregionen. Dette er sett ut i fra pendlingen, BA-regionene (bo, arbeidsmarked, tjenester, fritidssysler, etc.), idrettskretsene, domstolene, bispedømmene og/eller tilhørigheten.

6.5 Bo – og arbeidsmarkedsregioner i Møre og Romsdal

Bo – og arbeidsmarkedsregioner er i det store og hele internt i fylket, med noen unntak som Aure.

I 2019 kom Transportøkonomisk institutt (TØI) med en ny inndeling av bo- og arbeidsmarkedsregionene. Inndelingen er basert på en kombinasjon av pendlingsomfang og reisetid mellom kommuner. Møre og Romsdal har etter TØI sin definisjon 13 BA-regioner. Kun en krysser fylkesgrensa, og det er Surnadal og Rindal som er felles BA-region. Kristiansund inngår i felles BA-region med Averøy og Tingvoll, mens Smøla og Aure utgjør egne BA-regioner. Kristiansund har flest inn-pendlere fra Averøy og Tingvoll også. Så kommer innpendling fra Molde. Dette viser også muligheten for å dag-pendle både til og fra Molde.

Oppdatert tabell på bo og arbeidsmarkedsregioner, 2021

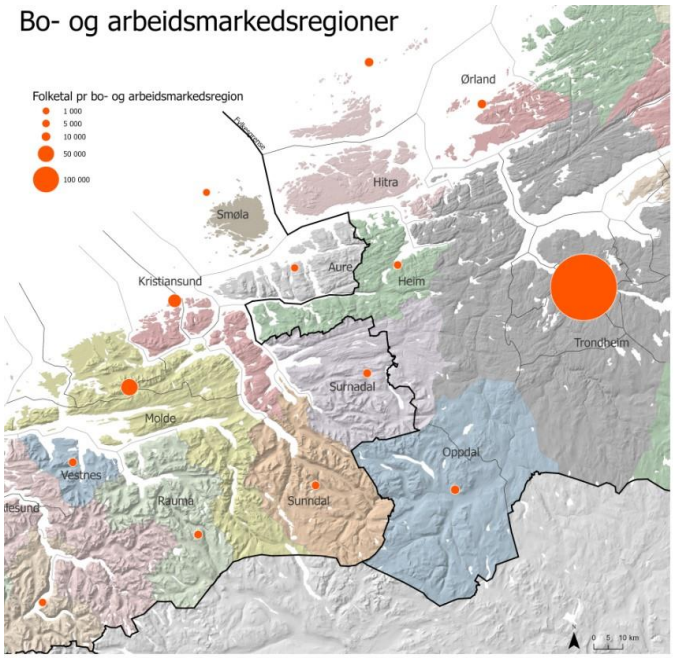

Inn- og utpendling, sortert etter innpendling, Aure, 4.kvartal 2020 (Min. innpendling på 5 personer)

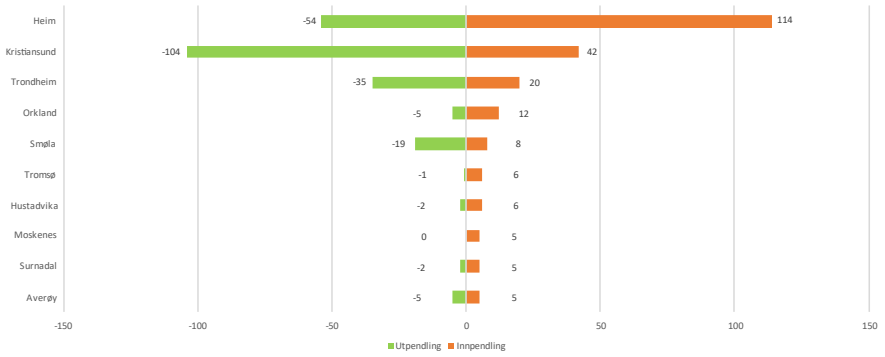

Inn- og utpendling**til Kristiansund 4. kvartal 2020, topp 15**

(sortert etter innpendling)

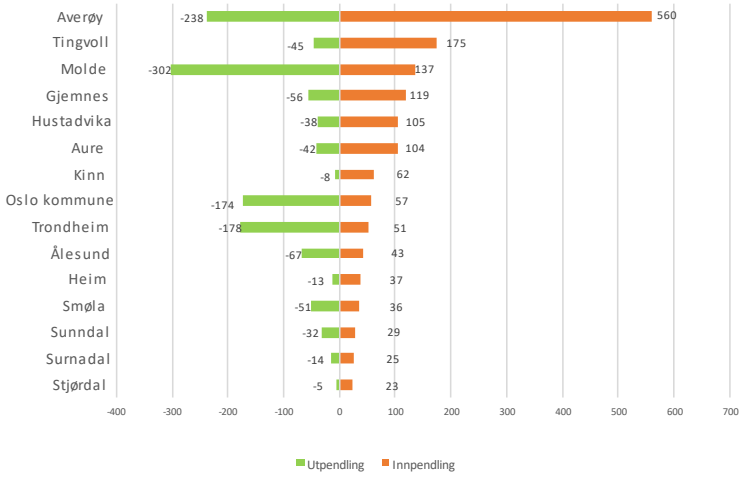

Inn- og utpendling, sortert etter innpendling, Smøla, 4.kvartal 2020 (Min. innpendling på 5 personer)

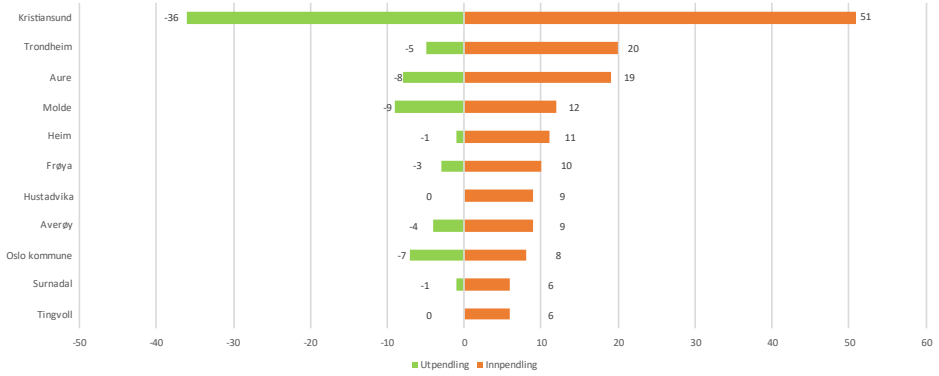

Bu- og arbeidsmarknadsregionar

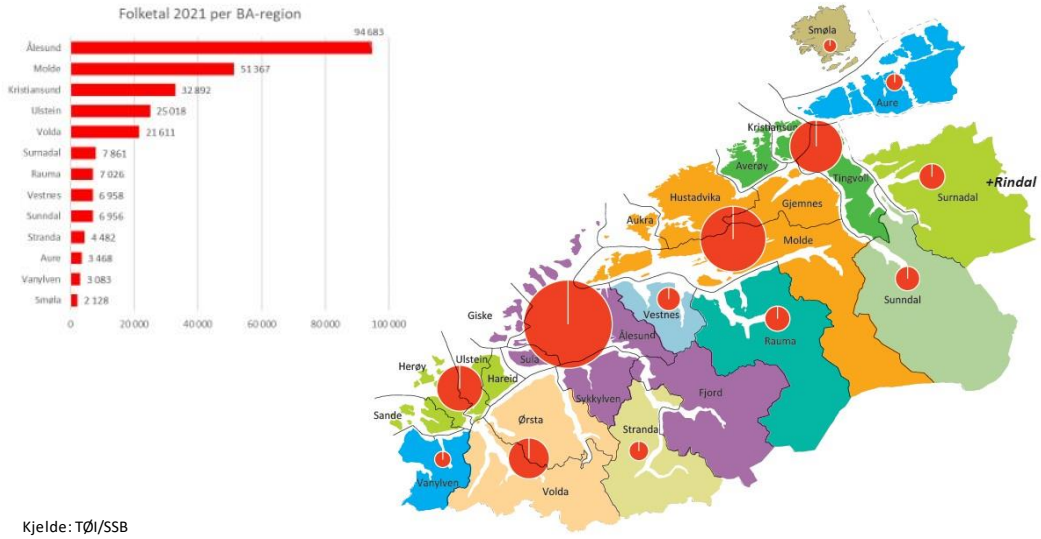

Kjelde: TØI/SSB

6.6 Regional stat

Basert på anbefalinger fra Difi som sier at organisering og lokalisering av regional statsforvaltning bør følge de gjeldende kommune og fylkesgrenser skal kommunene Aure, Kristiansund og Smøla tilhøre Trøndelag ved et evt skifte av fylke. Det skal bety at innbyggere skal få samme tilbud i begge fylker. De gjeldende bo - og arbeidsmarkeder deles dog unaturlig ved at det er 2 fylker som skal tilby innbyggerne tjenester. Det må påpekes at andre regioner i landet har delt bo- og arbeidsmarkedsregioner.

En analyse av inndelingen av regional stat - DFØ (dfo.no)

6.7 NAV

NAV yter både statlige og kommunale tjenester til innbyggerne. Den lokale nav-leder rapporterer både til rådmann/kommunedirektør og til fylkesdirektøren i det enkelte fylke. Ved en endring av fylke skal både medarbeidere og innbyggere ha det samme tilbudet som i Møre og Romsdal.

Det er slik at det skal være et Nav-kontor i hver kommune. Det er utstrakt samarbeid på tvers av kommuner i dag.

Vertskommunesamarbeid[14], som det jobbes med på Nordmøre, er en form for interkommunalt samarbeid der en eller flere kommuner delegerer oppgaver og/eller myndighet til en kommune (vertskommunen) etter avtale. Kommunen som utpekes som vertskommune utfører oppgavene på vegne av deltagerne i samarbeidet, men uten at det politiske ansvaret overføres. Det nærmere innholdet i samarbeidet skal reguleres i egen avtale.

[14] NAV-veileder-vertskommunesamarbeid-mars2019.pdf (ks.no)

Det testes ut piloter, Statens hus[15], der det er flere statlige instanser som skal inn under samme tak. Slike piloter finnes bla i Stadt og i Orkland kommuner.

6.8 Innspill fra fylkestannlegen[16] i Møre og Romsdal

Den offentlige tannhelsetjenesten i Møre og Romsdal har som mål å sikre befolkningen god behandlingskvalitet og pasientsikkerhet i klinikklokaler av god standard i tannhelsefaglig attraktive kompetansemiljøer.

Et godt tjenestetilbud som ivaretar lovkrav og helsepolitiske mål er avhengig av et nært og forpliktende samarbeid med kommunale tjenester om folkehelsearbeid og forebyggende tiltak. I Møre og Romsdal er dette samarbeidet sikret gjennom avtaler med kommunene om fordeling av ansvar og oppgaver og systematisk kunnskapsoverføring.

Klinikkene i Kristiansund, Aure og Smøla inngår i tannhelsetjenestens kompetanseregion Kristiansund, som også omfatter klinikker i kommunene Surnadal, Sunndal, Tingvoll og Averøy.

Tannklinikken i Kristiansund

Fylkeskommunen er nå i ferd med å utvikle et odontologisk kompetansemiljø i en ny kompetanseklinikk som skal inngå i Campus Kristiansund. Klinikken er planlagt med 11 behandlingsrom og vil stå ferdig for innflytting i 2024. Klinikken får ca. 20 kompetansearbeidsplasser og vil være tilrettelagt for spesialisttjenester og avanserte diagnoseverktøy, som f.eks. CBCT-røntgen. Utvikling av kompetanseklinikken i Kristiansund prioriteres høyt og er et viktig ledd i utviklingen av det offentlige tannhelsetilbudet på Nordmøre. Det vil bli tilrettelagt for klinikknær forskning i dette kompetansemiljøet.

Tannklinikken i Aure

Fylkeskommunen har i samarbeid med kommunen lagt planer for ny klinikkløsning i Aure sentrum som kan sikre både et stabilt offentlig tannhelsetilbud og en privat tannlegepraksis for kommunens innbyggere. Etablering av et tannhelsefaglig kompetansemiljø vil være av stor betydning for å skape et forutsigbart behandlingstilbud og bidra til at tjenestetilbudet styrkes i denne delen av Nordmøre. Til tross for at dette er en liten klinikk vil den ha spesialrøntgenapparat (panoramarøntgen). Den nye klinikken skal stå klar mot slutten av 2021.

Tannklinikken på Smøla

Møre og Romsdal fylkeskommune åpnet ny klinikk på Smøla i 2010. Planen er å videreføre driften ved klinikken i samme omgang som i dag.

6.9 Innspill fra fylkestannlegen i Trøndelag[17]

I all hovedsak er nok organiseringen av tannhelsetjenestetilbudet ganske likt på landsbasis. Jeg vet at MRFK har organisert sine klinikker i kompetanseregioner som tilsvarer våre tannhelsedistrikter. Ved eventuell endring av fylkestilhørighet vil Aure, Kristiansund og Smøla grense til tannhelsedistrikt Sørvest og trolig bli en del av dette distriktet, slik klinikken i Rindal og klinikken i Halsa (Liabøen) ble da disse kommunene ble en del av Trøndelag. Distriktet består av kommunene: Frøya, Heim, Hitra,

[15] Stad blir første kommune som får nye statens hus - regjeringen.no
[16] Vedlegg nr 15
[17] Vedlegg nr 21 og 22

Orkland, Rindal, Skaun og Ørland. Ved fylkessammenslutningen av Nord- og Sør-Trøndelag ble det laget en målsetning for tannhelsetjenesten i Trøndelag:

Tannhelsetjenesten skal levere gode tjenester slik at våre innbyggere har mulighet og forutsetning til å bevare en god tannhelse livet ut.

For å få til dette skal vi:

- kunne tilby alle typer tannbehandling fra allmenn odontologi til alle spesialiteter.
- være blant de mest attraktive odontologiske arbeidsplassene i landet.
- gjennom godt samarbeid med kommunene bidra sterkt til folkehelsearbeidet i fylket.
- i samarbeid med TkMN bidra aktivt til forskning og fagutvikling i regionen.
- utøve klinisknær forskning i alle distrikter.
- ha en tannhelsetjeneste som er godt drevet, har god bemanning i alle områder av regionen og moderne, godt utrustede klinikker - også hvis kommunene skal overta tannhelsetjenesten.

7. Næringsliv

Begge fylker har fokus på viktigheten et verdiskapende næringsliv. Begge fylkeskommuner har strategier som skal følge opp de ulike fylkeskommers politisk vedtatte mål på dette området også.

Møre og Romsdal fylke har sitt næringsgrunnlag og befolkningstyngdepunkt langs kysten. I Trøndelag ligger disse tyngdepunktene i innlandet. Dette medfører et ulikt næringsgrunnlag i disse to fylkene. Næringsstrukturen på Nordmøre er mer lik den i Møre og Romsdal enn næringsstrukturen i Trøndelag.

7.1 Regionale planstrategier for begge fylker

I Regional planstrategi for Møre og Romsdal står det i innlendingen til kapittel 4 Verdiskapingsfylket*;*

Langsiktig utviklingsmål 4: Møre og Romsdal skal ha eit internasjonalt leiande næringsliv og ein innovativ offentleg sektor. Dette inneber at fylket har sikker energitilgang og innovative, konkurransedyktige verksemder som skaper verdiar i heile fylket. Arbeidslivet er attraktivt og seriøst med sterk verdiskaping. Ein har utvikla bu og arbeidsmarknadsregionane gjennom tilpassa, gode og effektive samferdselsløysingar. Sterke forskingsinstitusjonar og stor innovasjonsaktivitet har medverka til at fylket har nytta ressursane knytt til menneska, til havet og til landskapet i heile fylket. Møre og Romsdal fylkeskommune har teke initiativ til eit langsiktig omstillingsarbeid for næringslivet i fylket, og er med på å sette premissar for nasjonal næringspolitikk. Offentleg og privat sektor utviklar gode løysingar saman, og utviklinga bygger på digitalisering og berekraftige forretningsmodellar.

Regional planstrategi (mrfylke.no)

Trøndelag fylkeskommune har i disse dager ute på høring Verdiskapingsstrategien – Regional strategi for verdiskaping i Trøndelag 2022-2025.

Verdiskaping og vekst skal skje i hele Trøndelag. Dette er en forutsetning for å nå hovedmålet om økt bærekraftig verdiskaping og internasjonal konkurranseevne. For å lykkes må vi utvikle nye og styrke eksisterende arbeidsplasser for å styrke sysselsettingen. Trøndersk næringsliv må være konkurransedyktig både nasjonalt og internasjonalt. Å bidra til at trønderske bedrifter utvikler sin konkuranseevne, og bygger kompetanse om hva som skal til for å omsette sine produkter, må settes sterkere på den trønderske agendaen. Dette blir Trøndelags bidrag i arbeidet med å rigge Norge for eksportvekst når de oljerelaterte inntektene avtar.

Bærekraftig utvikling er utvikling som tilfredsstiller dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstille sine behov.

Bærekraftig verdiskaping betyr mer lønnsom, mer ressurseffektiv og mer omfordelende vekst. Dette ivaretar den miljømessige, sosiale og økonomiske dimensjonen av bærekraftsmålene.

Verdiskapingsstrategien

Disse strategiene sier begge noe om et sterkt ønske om et utviklende, nyskapende og bærekraftig næringsliv i fremtiden.

7.2 Momenter for god næringsutvikling - Forskningsprosjekt ifbm gode vertskommuner for næringslivet[18]

Sitater fra denne rapporten*;*

Prosjektet har synliggjort seks erfaringer som i stor grad er felles for våre case-kommuner, om enn med flere viktige nyanser. Våre erfaringer er at kommuner med vellykket arbeid for næringsutvikling:

- *ser næringsutviklingsarbeid som en del av kommunens arbeid for gode lokalsamfunn. Følgelig ser kommunene næringsutvikling som en kilde også til positiv befolkningsutvikling.*
- *tar utgangspunkt i egen kommunes geografiske og næringsmessige fortrinn og utfordringer, herunder utnytter «flaks» til faktisk handling.*
- *er opptatt av å utvikle og holde fast på en langsiktig strategi for næringsutvikling.*
- *er opptatt av at arbeidet er godt forankret både i kommunens administrative og politisk ledelse.*
- *har jevnlig og god dialog med relevante næringsaktører i egen kommune, for slik å involvere lokalt næringsliv i strategisk planlegging.*
- *ser eget arbeid som en del av regionens arbeid for positiv næringsvekst.*
- *har en bred innfallsvinkel til næringsutviklingsarbeidet på tvers av kommunale sektorer*
- *har god dialog med næringslivet både på administrativt og politisk nivå*

De viktigste tiltak som styrker kommunene som aktiv næringsutvikler er følgende:

- *Kommuner må kombinere langsiktighet med hurtig respons dersom de skal påvirke næringsutviklingen. Virksomhetenes arealbehov kan komme «plutselig» og raskere enn*

[18] Lærdommer fra gode vertskommuner for næringsutvikling — Samfunnsøkonomisk analyse (samfunnsokonomisk-analyse.no)

normal kommunal arealplanlegging tilsier. For å sikre utviklingsmuligheter for slike virksomheter vil derfor kommunene være tjent med å ha ferdig regulerte arealreserver for rett virksomhet på rett sted. Regulering av areal i forkant av at behovene øker er naturligvis en meget krevende øvelse, men for de som klarer det vil det styrke næringsutviklingen. En kritisk faktor er at næringslivet melder sine behov i god tid eller fortløpende informerer om markedssituasjonen.

- *Samarbeid, koordinering og arbeidsdeling mellom kommunens politiske og administrative ledelse gir resultater.*
- *Tverrsektorielt samarbeid innad i kommuneadministrasjoner er krevende, men nødvendig. Flere av informantene har pekt på utfordringer knyttet til koordinering mellom ulike sektorområder i kommunen. Det handler om å involvere alle sektorinteresser i næringsplanarbeidet, men ikke minst å arbeide for å opprettholde en kommunikasjon mellom etatene slik at det er forståelse for de rammebetingelser ulike virksomheter trenger.*
- *Kommuner med suksess spiller på lag med naboene. Økonomi og næringsutvikling kan ikke sammenlignes med en idrettskonkurranse. Det er normalt alltid bra at det går godt for en nabokommune, rett og slett fordi det øker attraktivitetene til hele regionen, og dermed hver enkelt kommune på lang sikt. Viktigst ser dette ut til å være for kommuner som har en tydelig funksjonell arbeidsdeling med sine naboer.*
- *Jevnlig dialog med næringslivet er avgjørende for å forstå behov og endringer i behov. Kommunene i denne undersøkelsen hadde tilrettelagt ulike modeller for slik kommunikasjon, som regel designet for den stedegne situasjon.*

Næringslivet selv er i mange tilfeller drivkraften i næringsutviklingsarbeidet. Hva kreves fra næringslivets side for å fungere som en god samarbeidspartner?

- *God organisering, slik at kommunene har representative kontaktflater som de kan trekke veksler på i strategiske planprosesser*
- *Aktive initiativ til dialog og samhandling. Når større næringsaktører etablerer seg i små kommuner eller i kommuner med "voksesmerter", er det viktig at bedriftene selv bidrar med god dialog og vilje til å bidra tilbake til samfunnet. En bedrift som oppnår legitimitet i befolkningen, vil også kunne oppnå egennytte i form av bedre dialog og enklere veier til løsninger snarere enn barrierer.*
- *Styrke rekruttering og kompetanseutvikling. Bedriftene kan bidra med undervisning, lærlingeplasser, stipend eller ved å tilrettelegge for prosjekter med skolene som bidrar til å øke interessen for et fagområde som trenger kompetent arbeidskraft.*
- *Vilje (og tid) til å stille opp for fellesskapssatsinger*
- *Kjennskap til plan- og bygningsloven. Jo tidligere næringsaktører informerer om framtidige behov, jo bedre muligheter er det for å gjennomføre planprosessen i tråd med de juridiske kravene. Dersom kommune og næringslivets organisasjoner kan «utdanne» hverandre i hverandres rammebetingelser, jo bedre muligheter er det for realistiske og framtidsrettede strategiske planer.*
- *Bidra med markedsinformasjon. Bedriftene må bidra med god informasjon om markedsutvikling, slik at kommunen har mulighet for å følge opp både der det kan komme utfordringer og der det kan dukke opp muligheter. En viktig side av informasjonsarbeidet fra næringslivets aktører er å synliggjøre forskjeller på kort og lang sikt.*
- *Informasjon* om betydningen av komplementære virksomheter eller næringer.

Det er gjerne på kommunenivå at samfunnet utvikles, som det ovenfor er beskrevet flere gode måter for et utviklende næringsliv. Dette må man anta at også kan løftes opp på fylkesnivå, da en fylkeskommune legger mange føringer for hvilke muligheter den enkelte fylkeskommune ønsker å fremme.

Møre og Romsdal fylkeskommune[19] gjør en del i forhold til elementer som rapporten sitert over viser til;

- planrettledning for kommunene både mht arealplaner, reguleringsarbeid og oppfordring om å ta nabokommunene med på planarbeid
- sentrumsutvikling (byen som regional motor, tettstadprogrammet, kulturtilbud)
- tilgang til kompetanse (koble tilbud og etterspørsel etter kompetanse – kompetansealliansen)
- etablereropplæring (hoppid)
- arbeide for effektive transportårer
- tverrsektorielt arbeid – samordning, tilrettelegging og kobling av aktører er en viktig rolle fylkeskommunen har som samfunnsutvikler

Vertskapsattraktivitet og tilrettelegging for næringslivet er prioritert i den tverrfaglige fylkesplanen[20] til Møre og Romsdal fylkeskommune;

- Samarbeidsfylket mål 1: utvikle eit tettare og meir forpliktande samarbeid mellom offentlege aktørar, frivilligheit, næringsliv og kulturliv for å følgje opp FN sine berekraftmål
- Inkluderings- og kompetansefylket, mål 4: ha eit utdannings- og kompetansetilbod som møter behova i samfunnet og fører til inkludering, integrering, verdiskaping, nytenking og livslang læring
- Inkluderings- og kompetansefylket, mål 5: ha inkluderande og trygge byar- og tettstader med særpreg, som tilbyr gode bumiljø og offentlege rom, attraktive arbeidsplassar, eit variert kultur- og tenestetilbod, og miljøvennleg transport
- Verdiskapingsfylket, mål 1: ha eit omstillingsdyktig næringsliv som grip moglegheitene i det grøne skiftet og opprettheld og styrkar si internasjonale konkurransekraft
- Verdiskapingsfylket, mål 5: ha eit transportsystem som er trygt, smart og miljøvennleg, og er tilpassa innbyggjarane og næringslivet sine behov

Trøndelag fylkeskommune har fokus på mange av områdene som er nevnt i rapporten fra samfunnsøkonomisk analyse:

Hovedmålet i verdiskapingsstrategien[21] er «økt bærekraftig verdiskaping og internasjonal konkurranseevne i Trøndelag». Målet skal nås med fokus på fem strategiske områder;

Kompetanse – Det kompetente Trøndelag*, Med kompetanse mener vi «å besitte nødvendige kunnskaper, ferdigheter, evner og holdninger for å mestre oppgaver og nå mål» (Lai 1997). Kompetanse på alle nivå er avgjørende for å sikre verdiskapingen i næringslivet og en bærekraftig og*

[19] Næring og samfunn (mrfylke.no)
[20] Næring og samfunn (mrfylke.no)
[21] Verdiskapingsstrategien til Trøndelag fylkeskommune - utkast

balansert utvikling. Samtidig er utdanning sog kompetansemiljøene viktig for rekruttering og etter- og videreutdanning.

Forskning, utvikling og innovasjon *For å videreutvikle og styrke Trøndelags posisjon som den mest innovative regionen i Norge, er det viktig å øke forsknings- og innovasjonsgraden i trøndersk nærings- og arbeidsliv. Trøndelag har med sine internasjonalt ledende forsknings- og universitetsmiljø en unik mulighet til å gå i spissen i forsknings- og innovasjonsarbeidet.*

Omstilling til bærekraft *Økt bærekraftig verdiskaping og styrket internasjonal konkurranseevne krever omstilling. Det innebærer at vi må ta i bruk kunnskap, teknologier og tjenester. Samtidig må vi videreutvikle samarbeidet mellom forvaltning, næringsliv og forskningsinstitusjoner*

Attraktivitet – attraktive Trøndelag *Verdiskapingsstrategien har som forutsetning at den skal bidra til å bygge et mangfoldig næringsliv i Trøndelag. Vi må arbeide langsiktig for å øke mangfoldet i næringsstrukturen, spesielt i distriktene. Steder som har et bredt næringsliv, et variert fritidstilbud og gode tjenester til befolkning og bedrifter, tiltrekker seg lettere nye innbyggere.*

Samhandling – Trønderlaget vinner *Trøndelag har en kultur for samhandling. En balansert utvikling i regionen, hvor ulike samfunnsaktører samhandler til felles beste og naboens suksess, er en ambisjon.*

7.3 HoppID – næringsutvikling spesielt for Møre og Romsdal

I rapporten *«Kunnskapsgrunnlag i samband med regionsreforma, 2016:34»* beskrives fordeler og ulemper med endring av fylke i forhold til den unike ordningen som Møre og Romsdal har i forhold til entreprenørskap og vekstbedrifter.

«Entreprenørskap Møre og Romsdal har ei unik organisering av arbeidet med entreprenørskap, hoppid.no. Ingen andre fylke har eit så integrert nettverk for entreprenørskap/etablerarhjelp, frå førstelinje til vekstbedrifter. I hoppid.no har vi med kommunane, Fylkesmannen, Innovasjon Norge og fylkeskommunen. I tillegg er næringshagane, inkubatorane og dei fleste næringsforeningar/utviklingsselskap med på tenesta. Denne modellen har fått stor merksemd nasjonalt, og har inspirert andre fylke. Arbeidet med entreprenørskap er ulikt organisert frå fylke til fylke, og det er også sterkt varierande kor aktivt fylkeskommunane deltek i det. Viss vi blir ein del av ein større region er det ikkje gitt at vår hoppid.no-modell blir valt som organisering av arbeidet. I ein større region kan det bli krevjande for fylkeskommunen å vere så tett på som vi er i dag. På den andre sida kan det vere eit potensiale i å eksportere vår modell til eit større geografisk område, og å få kopla på fleire kunnskapsmiljø. Etter vår vurdering er likevel avstandsulempene større enn fordelane.»

7.4 Levende lokalsamfunn for fremtiden — Distriktsmeldingen[22]

Kommunal- og moderniseringsdepartementet legger fram en melding om framtidens distriktspolitikk. Meldingen legger vekt på at det viktigste for levende lokalsamfunn i hele Norge er et næringsliv som opprettholder og skaper nye lønnsomme arbeidsplasser. Meldingen viser at gjennom å satse på arbeids-, nærings- og skattepolitikken fører regjeringen en politikk som gir folk en jobb å gå til, og som gjør at bedriftene kan vokse og skape framtidens jobber. Samferdsel, kompetanse og helse er også sentrale temaer som tas opp i meldingen, samt kommune- og regionreform. Regjeringen er opptatt av å videreutvikle effektive og moderne statlige tjenester, som nyttiggjør seg teknologiske muligheter og sørger for at befolkningen har tilgang til grunnleggende og likeverdige tjenester i hele landet.

[22] Meld. St. 5 (2019–2020) Levende lokalsamfunn for fremtiden — Distriktsmeldingen

7.5 Tilskuddssoner i landbruket

Tilskuddsordninger for landbruket[23] har ulike satser for ulike deler av landet (kalt distriktsdifferensiering). Landet er derfor delt inn i soner. Et hovedformål med de distriktsdifferensierte tilskuddene er å jevne ut inntekter koplet til geografiske ulikheter i produksjonskostnader og inntektsmuligheter.

I de fleste tilfeller tilhører alle områdene i en kommune samme arealsone og samme sone for husdyrtilskudd, men i tilfeller der det har vært sammenslåing av to eller flere kommuner som lå i ulike soner, skal de gamle sonene være gjeldende også etter sammenslåingen. Det har ført til at områder innenfor samme kommune kan ha ulike soner. I slike tilfeller er det landbrukseiendommens gårdsnummer som er bestemmende for hvilken sone som benyttes i beregningene.»

Noen tilskudd innen landbruket følger fylkesgrensene, som eksempelvis Regionale miljøtilskudd. Disse tildeles fra Staten og administreres av Statsforvalteren. Staten gir mulighet til ulike typer tilskudd og så er det opp til de enkelte regioner hva de ønsker å prioritere innad i sitt fylke/region. Dette gjelder både hvilke tilskudd og beløp som tilbys. Dette varierer også på årlig basis. Som et eksempel kan «Skjøtsel for bratt areal»[24] nevnes. Her er tall for 2021 i Møre og Romsdal 240/da mens det i Trøndelag er 160/da.

[23] 2. Ulike satser i ulike geografiske områder - Landbruksdirektoratet
[24] info-regionale-miljotilskudd-2020.pdf (statsforvalteren.no)

7.6 Innovasjon Norge ifbm landbruk

Innovasjon Norge har kontorer i begge fylker og litt spredt ut over fylkene også.

Alle landets fylker mottar temmelig likelydende oppdragsbrev fra KMD. Dog kan de variere dersom KMD ønsker for eksempel å kjøre noen piloter. Som et eksempel på det er det piloten «Statens Hus» i flere fylker for inneværende år. Og med det som utgangspunkt kan man se at det er ulikheter i de to fylkers oppdragsbrev videre til Innovasjon Norge.

Prioriteringer fra de 2 fylkeskommunene til de respektive Innovasjon Norge kontorer

Møre og Romsdal	Trøndelag
Møre og Romsdal fylkeskommune har fokus på at det skal hentes gode utviklingsprosjekt i hele fylket. Ellers er det fokus på likeverdige delmål – flere gode gründere, flere vekstkraftige bedrifter, og flere innovative næringsmiljø.	Trøndelag fylkeskommune har for inneværende år 5 prioriterte satsningsområder til Innovasjon Norge i Trøndelag; -bioøkonomi,-sirkulærøkonomi, - havrommet, -smarte samfunn og opplevelsesnæringer

Innovasjon Norges lokalkontor i Møre og Romsdal i forhold til i lokalkontor i Trøndelag

Innovasjon Møre og Romsdal skriver på sine nettsider	Innovasjon Norge Trøndelag skriver på sine nettsider
Vi hjelper deg som skal etablere eller alt driv verksemd i Møre og Romsdal. Vi tilbyr finansiering, rådgjeving og ei rekkje tenester som gjer det mogeleg for deg å bygge ei betre bedrift, eller satse i nye marknader med varene og tenestene dine. Gjennomsnittleg saksbehandlingstid i Møre og Romsdal er for tida ca. 40 dager.	*Vi hjelper deg som skal etablere eller driver virksomhet i Trøndelag. Vi tilbyr finansiering, rådgivining og en rekke tjenester som gjør det mulig for deg å bygge en bedre bedrift, eller satse i nye markeder med varene og tjenestene dine. Vi har egne eksperter innen internasjonalisering, innovasjon, EU-finansiering, lånefinansiering og oppstart av bedrift. Vår gjennomsnittlige saksbehandlingstid i Trøndelag er for tiden 31 dager*

7.6.1 Prioriteringer Landbruksmidler i begge fylker 2021[25]

I tabellen under kommer det frem hvilke prioriteringer som gjelder for inneværende år ifbm Landbruksmidler. Disse prioriteringene endres over tid.

Møre og Romsdal	Trøndelag
Prioriteringer 2021 **Tradisjonelt landbruk** Grovforbasert husdyrhold Mjølk- og kjøttproduksjon på storfe. Det skal legges særlig vekt på omlegging til lausdrift i mjølk- og storfekjøttproduksjon, samt ombygging for å tilfredsstille nye krav til dyrevelferd. Spesialisert produksjon av storfekjøtt (ammeku) Sau: Der investeringa forutset auke i produksjonen, skal det takast særleg omsyn til dyrka areal, beiteressursar og marknadssituasjonen for sau- og lammekjøt. Områder med sterk nedgang i saueantall skal prioriteres. Geit: Det skal vere opning for å fornye driftsbygning, men eventuelt produksjonsauke må sjåast i lys av marknadssituasjonen. **Kraftforkrevende produksjoner** Det skal være åpning for å fornye driftsbygning innafor eksisterende produksjonsomfang **Poteter, frukt, bær og grønsaker** Investeringar som bidrar til auka produksjon og større verdiskaping. Det skal leggast vekt på lønsemd og utviklingspotensialet i den aktuelle produksjonen. Det må også tas hensyn til markedssituasjonen Gjødsellager kan prioriteres der investeringa er nødvendig for å oppnå lagerkapasitet på minimum 10 mnd. Miljøperspektivet skal vektlegges i slike saker. Økologisk jordbruk Prosjekt som går på volumleveranse blir for 2019 vurdert på linje med konvensjonell produksjon. **Bygdenæring** Vi ønskjer om å stimulere til nyskapande og gode prosjekt. Vi har ingen tydelege prioriteringar, men t.d. lokalmat, landbruksbasert reiseliv, «inn på tunet», bioenergi og bruk av tre er gode døme på kva som kan vera aktuelt.	**Prioriteringer 2021** **Tradisjonelt landbruk i prioritert rekkefølge:** Melkeproduksjon med fokus på små og mellomstore bruk, og spesielt overgang fra bås til løsdriftsfjøs. Varige investeringer innen produksjonene potet, frukt, bær og grønt. Storfekjøtt- og saueproduksjon med fokus på gårder og områder som ikke er egnet for kornproduksjon. Lager og tørkeanlegg til kornproduksjon. Generelt prioriteres klimaeffektive, miljøvennlige og dyrevelferdsmessige løsninger, og økologisk produksjon gitt at det er markedsmessig rom for produksjonsøkning. **Andre landbruksbaserte næringer** Innenfor nye landbruksbaserte næringer prioriteres tiltak som har basis i landbrukseiendommenes og eiernes ressurser. Ved vurdering av søknader skal markedsmuligheter, både nasjonalt og internasjonalt, og økonomisk potensial tillegges vesentlig vekt. Søkers kunnskap og gjennomføringsevne skal også vektlegges. Det er et ønske om å stimulere til nyskapende og gode prosjekter. **Prioriterte områder:** Lokalmat Landbruksbasert reiseliv Inn på tunet **Lån** **Det kan gis lån til næringsformål.** Driftsbygninger og anlegg av varig karakter Kjøp av eiendom og tilleggsareal Kjøp av melkekvote eller besetning der Innovasjon Norge deltar/har deltatt i finansiering av kapasitetsutvidelse

[25] Regionale prioriteringer for landbruksmidler (innovasjonnorge.no)

7.7 Distriksrettet investeringsstøtte

Hvilke kommuner som omfattes av distriktsrettet investeringsstøtte blir fastlagt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet etter en prosess med ESA (EFTAs overvåkningsorgan). For 2021 er det slik at kommune Aure og Smøla er prioritert, mens Kristiansund er utenfor det distriktspolitiske virkeområdet.

7.8 Næringsliv og regionforstørrende effekter (Orkidé sluttrapport oktober 2016)

I oppsummeringen av kapittelet er følgende anført

Gjennomgangen har vist at næringslivet på Nordmøre dels er integrert i etablerte samarbeid i Møre og Romsdal, med tilgang til kjedede bo- og arbeidsmarkeder og en felles strategi for utvikling med basis i aksen mellom de tre byene. Dels er det også betydelig samarbeid over grensen til Trøndelag. Men den veien hindres en ytterligere positiv utvikling av manglende veiutbedring, og fylkesgrensen skaper utfordring i arbeidet med å etablere viktige nettverk.

Det er et betydelig potensiale for regionforstørrende effekter, til beste for næringsliv og befolkningsutvikling, ut over det som tradisjonelt måles gjennom dagens pendlerstatistikker. Å løse ut disse effektene vil være viktig for å etablere Nordmøre som en næringslivsregion med større egentyngde.

Forbedret samferdsel er det viktigste verktøyet for å få det til. Her viser strateginotatet fra Samspleis at regionforstørrende prosjekter i Møre og Romsdal, og spesifikt på Nordmøre, i mindre grad er avhengig av framtidig regionstruktur. Her handler det mer om finansierings-løsninger og nedbetalingstid, og dette punktet er derfor holdt likt for alternativene. Unntaket er E39-traseen over Halsafjordsambandet, E39 Betna-Stormyra og andre fylkeskryssende prosjekter, hvor det kan argumenteres for at fylkesgrensen er til hinder for rask realisering. Med en sammenhengende region kan det se annerledes ut.

	Mulige fordeler	*Mulige ulemper*
Nordmøre/Romsdal inn i Midt-Norge	*Kan medføre økt satsing på samferdsel mellom Nordmøre og Trøndelag, og at potensialet for utvikling retning Trøndelag utnyttes bedre.*	*Kan gå ut over etablerte satsinger og strategier i Møre og Romsdal, som også Kristiansund og Nordmøre nyter godt av.*
Møre og Romsdal består	*Fokus på aksen Ålesund-Molde-Kr.sund skaper kjedede arbeidsmarkeder som også Nordmøre nyter godt av. Etablert fylkeskommunalt apparat for nærings- og regionutvikling.*	*Risiko for at tyngdepunktet på denne aksen stadig forskyves sørover og at utvikling på deler av Nordmøre blir skadelidende.*

Vurdering av målene for reformen *(Orkidé sluttrapport oktober 2016)*

I oppsummeringen av kapittelet er følgende anført

	Mulige fordeler	*Mulige ulemper*
Nordmøre/Romsdal inn i Midt-Norge	*En stor nok region til å håndtere både beskrevne og framtidige oppgaver og ta en tydelig rolle som regional samfunnsutvikler.*	*Alternativet går på tvers av inndel-ingene i regional stat (bortsett fra NVE).*
Møre og Romsdal består	*Møre og Romsdal kan håndtere alle oppgaver beskrevet i regionmeldingen. Viktige deler av regional stat er organisert etter dagens fylkesgrenser.*	*Mange områder innen regional stat har en annen inndeling. Kan bli for liten dersom flere Nordmørskommuner bytter fylke.*

Betna – Stormyra har startet opp siden ferdigstillelsen av Orkidé sluttrapport oktober 2016. Denne strekningen er ventet ferdigstilt 2024. Dette vil bedre mulighetene for fylkesoverskridende nettverksoppbygging og utvidede bo- og arbeidsmarkeder, jfr rapporten over.

8. Kultur

Kultur er viktig for begge fylkeskommuner. I begge fylker er det satsninger på ulike spill, festivaler, utvikling av kunstnere, kulturhus og kulturnæring.

8.1 Kulturstrategi i Trøndelag[26]

Strategien er delt inn i 3 ulike deler

Kunnskapsgrunnlag for kultur *i Trøndelag som understreker viktigheten av at solid kunnskap om kultursektoren skal ligge til grunn for kulturpolitikken og forvaltningen av den.*

Kulturens betydning i Trøndelag. *Denne delen omhandler verdien og effekten av kultur i bred forstand, og strategiene handler blant annet om kulturens betydning for livskvalitet og folkehelse og kulturens dannende og demokratiske rolle. Videre er profesjonell kunst; frivillig aktivitet; kulturens betydning for bolyst og engasjement hos barn og unge; kunnskapsutveksling og nyskaping, og samisk språk og kultur behandlet.*

Kulturutvikling og virkemidler i Trøndelag*, som kort sagt handler om hvordan kulturfeltet kan utvikle seg videre, og hvilke virkemidler som finnes. Her ligger strategier som omhandler kulturell infrastruktur, ressurser, kulturfaglig kompetanse, samarbeid, møteplasser i lokalmiljøet, og kunst- og kultur som næring.*

8.2 Fylkesstrategi for kultur i Møre og Romsdal[27]

Møre og Romsdal har satt seg som mål å bli Bærekraftsfylket nr 1. Fokus på bærekraft gjenspeiles i alle strategier som nå vedtas i Møre og Romsdal fylkeskommune. I kulturstrategien for Møre og Romsdal er det valgt ut 6 av FNs bærekraftsmål som hovedfokus. De er; 3 – Gode helse og livskvalitet, 4 – God utdanning, 9 - Industri, innovasjon og infrastruktur, 10 – Mindre ulikhet, 11 – Bærekraftige byer og lokalsamfunn, 17 – Samarbeid for å nå målene.

Fylkesstrategi for kultur, frivillig sektor og arenaer skildrar status, utviklingstrekk og prioriteringar. Kvart satsingsområde har inntil tre resultatmål.

Satsingsområda er:

- *UNG kunst og kultur, kapittel 2, har søkelys på barn og unge sitt høve til å oppleve, delta og utfalde seg i kulturlivet. Brukarmedverknad i utvikling av tilbod som DKS og UKM, og å bidra til å gi barn og unge relevante arenaer og møtestader, er sentrale prioriteringar.*
- *Profesjonell kunst- og kulturformidling, kapittel 3, har søkelys på rammevilkår for å gi innbyggjarane i fylket eit relevant og mangfaldig profesjonelt kunst og kulturtilbod, gjennom heile livet.*
- *Den profesjonelle kunstnaren, kapittel 4, og Kulturelle og kreative næringar, kapittel 5, har eit særleg blikk på kunstnaren som innhaldsleverandør til kulturlivet og på kunsten sine rammevilkår, samt næringa sitt potensiale for å bidra til verdiskaping, sysselsetting, og til nyskaping og innovasjon i andre næringar.*
- *Arkiv, bibliotek og museum, kapittel 6, har søkelys på desse som kulturarvinstitusjonar og korleis dei saman kan fremme livslang læring og inkludering i samfunnet.*

[26] balansekunst---kulturstrategi-for-trondelag-2019-2022---vedtatt-juni-2019.pdf (trondelagfylke.no)
[27] Høyringsdokument; Fylkesstrategi Kultur, Frivillig sektor og arenaer 2021-24, s:3

- *Frivillig sektor, kapittel 7, er ein sentral ressurs for lokalsamfunna. Samtidig er frivilligheita i endring og i aukande grad ein arena for dei ressurssterke. Rekruttering og samarbeid er sentrale prioriteringar.*
- *Arenaer for idrett, kultur og frivillig aktivitet, kapittel 8, har søkelys på forvalting og utvikling av inkluderande og miljøvennlege arenaer for organisert og ikkje-organisert aktivitet.*

I tillegg er det ytterlegare tre satsingsområde. Desse er òg sentrale verkemidlar for å gjennomføre måla i fylkesstrategien og for å realisere berekraftsmåla. Desse satsingsområda er digitalisering, forsking og innovasjon og samarbeid (kapittel 9-11).

8.3 Satsning på ulike kulturprosjekter[28] fra Møre og Romsdal fylkeskommune

Møre og Romsdal fylkeskommune har ulike satsninger innenfor kultur. Under kommer et lite utvalg av de ulike prosjektene fylkeskommunene har satsninger på.

8.3.1 «Reiseliv, mat og kultur»

«*Møre og Romsdal fylkeskommune tok hausten 2015 initiativ til å etablere forprosjektet "Mat og reiseliv i Møre og Romsdal – grøn og blå sektor". Forprosjektet hadde som mål å finne ut kva som skal til for at Møre og Romsdal skal bli kjent som eit "matfylke" i reiselivssamanheng, og ikkje berre som råvareleverandør. Det blei også arbeidd med å finne svar på kvifor vi ikkje har lyktes med å gjere lokale råvarer meir tilgjengelege for lokalbefolkning og tilreisende. Det blei gjennomført ei omfattande kartlegging blant reiselivs- og mataktørar lokalt i fylket, nasjonalt og til dels internasjonalt, som resulterte i rapporten "Lokal mat for lokal utvikling" av Lønning og Barstad (2016).*»

Dette prosjektet skal bidra til å løfte fram og koble lokal mat til lokale natur- og kulturopplevelser, slik at Møre og Romsdal kan bli Norges mest attraktive og lønnsomme reiselivsfylke.

8.3.2 «Ein bit av historia»

Dette prosjektet jobber for å gjøre historiske veier i Møre og Romsdal skal bli mer kjent og mer brukt. Denne satsningen skal gå frem til 2030. Tema er kulturarv, - folkehelse, sted og næringsutvikling. Prosjektet har 4 ulike del prosjekt:

"Den Trondhjemske postvei" er eit gammalt namn på vegen som gjekk mellom Bergen og Trondheim, og som tidleg på 1700-talet vart teke i bruk for å frakte post då staten overtok ansvaret for postvesenet

Edøyskipet - Hausten 2019 gjorde vi eit heilt spesielt funn på Edøy i Smøla kommune. Ved hjelp av ny teknologi og ein georadar, avdekka arkeologar frå fylkeskommunen og NIKU – norsk institutt for kulturminneforskning spor av eit skip og spor frå busetting som sannsynleg er frå merovinger- eller vikingtid.

Pilgrimsleiene - I Noreg har vi ni pilegrimsleier, eller St. Olavsveger som dei og kallast. Alle fører til Nidarosdomen i Trondheim. To av desse går i Møre og Romsdal, Valldalsleden og Kystpilegrimsleia. Begge er historiske ferdselsårer som fortel ei unik side av landet si historie.

Veøy år 986 - Korleis kan det ha vore i Møre og Romsdal i vikingtida og i mellomalderen? Korleis såg husa, reiskapen og landskapet ut? Dette er spørsmål vi har jobba med det siste året. Ved å kombinere

[28] Prosjekta våre (mrfylke.no)

kulturhistorisk forsking med nye digitale verktøy, vil vi i prosjektet utforske dei nye moglegheitene som har opna seg for å formidle historie og kulturarv.

8.3.3 Kystpilgrimsleia

Kystpilegrimsleia fra Rogaland til Nidaros har historiske røtter som strekker seg tusen år tilbake i tid til da Norge ble kristnet. Tusenvis av pilgrimer la ut på den farlige ferden til Nidarosdomen der relikviene til Hellig-Olav lå, og fremdeles finner vi kloster og steinkors reist av de første kristne som slo seg ned langs kysten. I dag søker reisende langs pilegrimsleia også den storslåtte og rå naturen, kulturopplevelser og roen som finnes i de små samfunnene der vestlendingen har funnet sitt hjem, også lenge før pilgrimene kom. Leia fra Egersund til Trondheim kan gjennomføres delvis til fots, som en helhetlig rute eller etappevis.

Kystpilegrimsleia (3. etappe) fra Kristiansund til Trondheim - Historie og kultur - Fjord Norway

Kystpilgrimsleia er finansiert at samarbeid mellom ulike fylkeskommuner langs leia.

8.4 Kulturnæring i Trøndelag

Kulturnæring er ulike former for verdiskaping basert på kulturelle produkter eller konsepter. Ulike innganger til verdiskaping gjør kulturnæringen relevant i flere strategier i Trøndelag. Kulturnæringer representerer et stort potensial for Trøndelag. Det er synliggjort i flere fylkeskommunale strategier og planer, som strategien "Kultur som levevei" i kulturstrategien Balansekunst, satsingsområdet "Opplevelsesnæring" i strategi for verdiskaping og temaområdet "Formidling" i Regional plan for kulturminne. Kulturnæringer finnes innenfor flere bransjer, og det er derfor krevende å tilby disse næringene en samlet innsats innenfor "Kulturnæring" som eget definert fagområde. Kulturnæringsbedrifter står i stor grad ovenfor de samme problemstillingene som andre bedrifter. Men, i tillegg står ofte kulturnæringer innenfor hver enkelt bransje overfor særegne utfordringer. Fylkeskommunens arbeid med kulturnæring er tverrfaglig og involverer flere eksterne samarbeidspartnere. Dette har resultert i egne samarbeidsfora, konkrete tiltak i flere av de regionale handlingsprogrammene og ulike prosjekter. I tillegg til eksisterende satsinger og tilskudd til arrangement og organisasjoner, er ansvar for tilskuddsmidlene til regional bransjeutvikling overført til fylkeskommunen 1.1.2021. Midlene skal støtte opp om de mindre virksomhetene ved å utvikle og styrke bransjestrukturer på regionalt nivå.

Kulturnæring - Trøndelag fylkeskommune (trondelagfylke.no)

8.5 Kulturnæring i Møre og Romsdal

I Møre og Romsdal er det ikke kommet så langt at man har en egen strategi på kulturnæring. Dog har det vært et større fokus på kultur og kulturnæring i Møre og Romsdal over flere år. I 2021 er det satt av 1 mill til formålet i Tiltaksplan 2021.

8.6 Nordmøre Museum

Stiftelsen Nordmøre museum er konsolidert med alle nordmørskommunene. Stiftelsen eier anleggene i Kristiansund. De andre avdelingene på Nordmøre er eid lokalt, men drives av Nordmøre museum. Det er lokasjoner i 10 kommuner med totalt 19 visningssteder.

- Nordmøre museum (nordmore.museum.no)

8.7 Frivillige lag og ulike organisasjoner

Svært mange frivillige lag og organisasjoner har Møre og Romsdal som nedslagsfelt, og der det mangler en paraply eller et fylkeslag, er Møre og Romsdal ofte delt i to – Nordmøre og Romsdal og Sunnmøre. Hva vil skje med de ulike frivillige lag og organisasjoner ved et evt fylkesbytte? Vi har mange ulike som for eksempel; Røde Kors, Idrettskretser, Nordmøre og Romsdal friluftsråd, Norges jeger- og fiskerforbund Møre og Romsdal, Møre og Romsdal Musikkråd, Møre og Romsdal Folkemusikklag, Møre og Romsdal husflidslag, Fortidsminneforeiningen Møre og Romsdal, Voksenopplæringsforbundet – VOFO Møre og Romsdal, Pensjonistforbundet i Møre og Romsdal – lista er lang.

8.8 Eierskap i ulike virksomheter

Møre og Romsdal fylkeskommune er eier i mange ulike virksomheter både i Aure, Kristiansund og på Smøla. Viser til vedlegg nr 9 for detaljert oversikt.

9. Politikk

Det er gjennomført tre ulike utredninger som omhandler regionstilhørighet[29],[30],[31] og som vurderes relevante i 2021. Under gjengis deler av disse utredningene.

9.1 Nordlandsforskning – utredning 2017

I rapporten til Nordlandsforskning fra 2017 pekes det på at flytting av fylkesgrenser er en politisk avgjørelse som er krevende å forutse konsekvensene av. Slike avgjørelser kan både medføre gevinst og tap. Det påpekes at de historiske tallene samt analysen i den rapporten ikke kan vise til stor gevinst i forhold til overføringene ved en flytting av grensene *«Et samlet Nordmøre bør drive fram et samarbeid mellom Møre og Romsdal og Trøndelag som tar sikte på å redusere ulempene med fylkesgrenser og som på den måten åpner opp for innovasjonsnettverk sørover og nordover, med Nordmøre som sentrum»*

I «Saksframlegg Kristiansund Bystyre, juni 2017 «Regiontilknytning for deler av Nordmøre»» er det følgende anført;

I forbindelse med sonderingen som de fem Nordmørskommunene foretar i forhold til en eventuell søknad om grensejustering ble det i april 2017 bestilt en maktpolitisk utredning fra Nord-landsforskning i et scenario der 5 Nordmørskommuner går inn i Trøndelag. Rapporten «Oppdatert maktpolitisk vurdering av regionreformen på Nordmøre» ble levert 7. juni. Nordlandsforskning er kritisk til at deler av Nordmøre eventuelt går inn i Trøndelag og mener isteden at Nordmøre vil stå sterkere sammen. I oppsummeringen og konklusjonen er følgende anført:

Spørsmålet om endring av fylkesgrenser er i utgangspunktet en politisk avgjørelse. Ingen vet hva framtida bringer, men politikerne skal vise veien, og ta vanskelige valg. Det kan av og til vise seg å være fornuftig å satse på en usikker strategi, særlig dersom gevinsten er stor. Usikkerhet kan også gi tap. Det finnes argument som går i begge retninger i denne saken. De historiske tallene og analysen som legges fram i denne rapporten viser at det ikke er mye å hente når det gjelder størrelsen på overføringene på å flytte fylkesgrensen. Det er ikke noen stor gevinst.

Dialogen rundt spørsmålet viste at et hovedproblem for små, spredtbygde kommuner langs en fylkesgrense er at grensene legger hindringer for utvikling. Fylkene prioriterer sine egne interne integrasjonsprosesser, mens samferdselsløsninger som kommunene langs grensa kunne ha hatt

---

[29]Nordlandsforskning 2017 - Oppdatert maktpolitisk vurdering av regionreformen på Nordmøre
[30] Nordlandsforskning 2016 - Maktpolitiske konsekvenser av nye alternative regioner – virkninger for Møre og Romsdal, forslag til løsning.
[31] Orkidé sluttrapport oktober 2016

fordel av blir prioritert ned. Fylkeskommuner kan bryte opp skolekretser og ødelegge muligheter for å vedlikeholde tilgjengelige utdanningstilbud i distriktene. Nettnerk som utvikles gjennom de regionale innovasjonsprogrammene blir forbeholdt fylkenes «egne» innbyggere og tøyes ikke over grensene.

Et samlet Nordmøre bør drive fram et samarbeid mellom Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag som tar sikte på å redusere ulempene med fylkesgrenser og som på den måten åpner opp for innovasjonsnettverk sørover og nordover, med Nordmøre i sentrum. I EUs regionalpolitikk, Strukturfondene, blir regionene pålagt å bruke en viss andel av sine budsjetter for utvikling i andre regioner. Ansvaret for å få til et bedre samarbeid mellom fylkeskommuner og å bygge ned de negative effektene av fylkesgrenser ligger sentralt, i Kommunal- og moderniseringsdepartementet og i statlige etater som samferdsel og planlegging av veier som ikke blir godt nok samordnet med regionale utviklingsstrategier.

Det er flere faktorer som sannsynliggjør at flytting over grensen vil kunne skape usikkerhet for Kristiansunds videre utvikling. Det vil være en trussel mot det regionale samarbeidet på Nordmøre, der Kristiansund er sentrum. Det vil kunne svekke forbindelsen fra Kristiansund til det store regionale arbeidsmarkedet langs «aksen» i Møre og Romsdal. Sør-Trøndelag er «styrt av periferien». Det vil være usikkert i hvilken grad et større Trøndelag vil kunne bli en hensiktsmessig ramme for å få til byutvikling i Kristiansund, basert på forutsetningene byen har.

En av disse forutsetningene for vekst er at Kristiansund ligger mellom to sterke motorer for utvikling. På den ene siden ligger industrien på Vestlandet, som går i retning av en omstilling der andre ressurser i havet enn olje står sentralt. På den andre siden ligger de innovative kyststrøkene og distriktene i Sør-Trøndelag, og den sterke teknologibyen Trondheim. Utfordringen for Kristiansund kan være å utvikle begge disse relasjonene, ved å bygge broer mellom de to fylkene. En slik nettverksstrategi for økt innflytelse og kontroll over egen utvikling i Nordmøre forutsetter ikke at Kristiansund må ta usikkerheten med å flytte på fylkesgrensen. Tvert imot, det kan være en fordel å fokusere på mulighetene som ligger i å bygge ned grensens betydning, uten å flytte den.

Et videre samarbeid på Nordmøre bør ta sikte på å bygge en smart plattform for innovasjon som supplerer Møre og Romsdals satsning på havrommet med virkemidler for kunnskapsoverføring og nettverk for innovasjon i nært samarbeid med Sør-Trøndelag fylkeskommune og nabokommunene på den andre siden av fylkesgrensa. På den måten kan Nordmøre og Kristiansund etablere relasjoner og innovasjonsnettverk i begge retninger, både mot den blå-grønne åkeren i Trøndelag og inn mot industri og utstyrsleverandører på Sunnmøre.»

9.2 Nordlandsforsking – Utredning for Møre og Romsdal fylkeskommune

«I oktober 2016, på oppdrag fra Møre og Romsdal fylkeskommune, foretok Nordlandsforskning en utredning om maktpolitiske konsekvenser av nye alternative regioner – virkninger for Møre og Romsdal, forslag til løsning. I oppsummeringen, i et scenario der Møre og Romsdal blir delt, ble blant annet følgende anført:

> *Det er flere argumenter som taler for at en deling av Møre og Romsdal på midten bryter med forutsetningene i regionreformen.*
>
> *Det kan argumenteres med at en regional grense som deler Møre og Romsdal i to deler vil kunne bryte opp etablerte partnerskapsrelasjoner og svekke samordningen som sikrer en etablert, stor funksjonelt integrert region langs aksen Ålesund – Molde - Kristiansund. Dette vil skade kunnskapsnettverkene som er involvert i partnerskapsarbeidet rundt den regionale planleggingen, og det vil i neste omgang kunne skade den regionale integrasjonsprosessen som har vært drevet fram av Møre og Romsdal fylkeskommune, som bidrar til løsninger med sammenhengende arbeidsmarkeder, kommunikasjoner, pendlerruter og tjenester i denne delen av Norge.*
>
> *Reformen har forutsett dette problemet. Den bygger derfor på prinsippet om at det er fylkeskommuner som enheter som skal slås sammen, men med åpning for mindre grense-justeringer, i form av overføring av enkeltkommuner.*
>
> *– Regionene bør utgjøre funksjonelle enheter. Sammenhengende bo- og arbeidsmarkeder bør som hovedregel ikke deles. Områder som næringsøkonomisk henger sammen bør ligge i*

samme region. Regioner som utgjør områder som kommunikasjonsmessig og nærings-økonomisk henger sammen, legger grunnlag for å ivareta nåværende og fremtidige oppgaver og roller, og vil gi forutsetninger for en helhetlig politikkutvikling som ivaretar regionenes fortrinn og bygger opp under vekstkraften. (Melding til Stortinget 22, 2015-2016)

Det kan argumenteres med at aksen Ålesund-Molde-Kristiansund er en funksjonell enhet, mens aksene Kristiansund – Trondheim/ Steinkjer eller Ålesund – Bergen ikke er det i samme grad. I denne sammenheng vil en sammenslåing med Oppland ikke være aktuell, idet Opplands tettsteder ligger på den andre siden av fjellet.

Videre skriver Nordlandsforskning at: *«Vår anbefaling er at Møre og Romsdal fylkes-kommune bør fortsette som en enhet. Samtidig bør fylkeskommunen innlede forhandlinger med staten ved KMD om løsninger på de reelle problemene som er avdekket i prosessen»»*

9.3 Maktpolitisk innflytelse (Orkidé sluttrapport oktober 2016)

I oppsummeringen av kapittelet er følgende anført

Anbefaling fra forskerne

Nordlandsforskning har ikke gitt Nordmørskommunene en endelig anbefaling om beste region-alternativ. I rapporten som er laget for Møre og Romsdal fylkeskommune har de konkludert med at Møre og Romsdal som egen region vil være det beste for fylket totalt sett (Mariussen og Gjertsen 2016).

I ORKidé-bestillingen er spørsmålet hva som isolert sett innvirker på Nordmøres innflytelse, og dermed utviklingsmuligheter. Dernest hvordan den nye regionen totalt sett kommer ut av det. Det gir et litt annet svar:
«Det later til å være sterke lojalitetsbånd på tvers av fylkesgrensen mellom Nordmøre og Trøndelag. Dette skulle kunne bety at Nordmøre kan hevde sine interesser selv om regionen vil komme til å utgjøre en liten del av det nye regionale parlamentet i Midt-Norge. En særlig god løsning sett fra Nordmøres side vil være at hele Møre og Romsdal går inn i Midt-Norge. Innenfor en slik ramme snakker vi om en akse Ålesund – Molde – Kristiansund – Trondheim, der Nordmøre får en sentral posisjon. Det blir hevdet at en slik løsning ikke kan gjennomføres, fordi Sunnmøre da vil foretrekke Vestlandet. Sett i et helhetlig perspektiv vil en fylkesgrense som bryter opp aksen Ålesund – Molde – Kristiansund fortone seg som en dårlig løsning. Et slikt utfall, med en svekkelse av Romsdal, vil også kunne ramme Nordmøre.

I forhold til Vestlandet går argumentene fra våre informanter i en annen retning. Det er ikke like sterke tillitsrelasjoner som i Midt-Norge, og Nordmøre vil bli en perifer utkant.»

Nordlandsforskning påpeker at den etablerte satsingen på aksen Kristiansund-Molde-Ålesund er positiv også for Nordmøre. Dette taler for Møre og Romsdal som egen region. Men i dette alternativet er det vanskeligere å få til synergier med Trøndelag. Det er også en risiko for å videreføre politisk rivalisering mellom fogderiene, og at grensekommunene mot Trøndelag fortsatt opplever problemer som hemmer deres utvikling.

«Sett fra Nordmøres side er fordelen med Møre og Romsdal tilgang til et stort arbeidsmarked i Romsdal/Molde som holdes oppe gjennom aksen Kristiansund – Molde – Ålesund. Utfordringen for Nordmøre ligger i å kunne beholde disse fordelene og samtidig utvikle en positiv synergi med Trøndelag.» (Mariussen og Gjertsen 2016 a:2)

I rapporten til fylket har Nordlandsforskning foreslått at de problemene utkantene står overfor, i større grad kan løses gjennom en åpen systemmodell etter mønster fra regional- og innova-sjonsarbeid i EU, der man samarbeider over regiongrensene for å etablere viktige kunnskaps- og innovasjonsnettverk: «Med utgangspunkt i en «åpen system modell» vil det kunne bety at en regional strategi vil kunne se utover og utnytte vekstmulighetene som fins på den andre siden av regiongrensen, eksempelvis i relasjoner som bygger på landsdelsidentiteter, så som «Stor-Trøndelag» Nordmøre – Trondheim og «Vestlandet» Ålesund – Bergen - Stavanger.» (Mariussen og Gjertsen 2016b:24)

Oppsummering maktpolitisk innflytelse

	Mulige fordeler	*Mulige ulemper*
Nordmøre/Romsdal inn i Midt-Norge	*En stor nok region til å håndtere både beskrevne og framtidige oppgaver og ta en tydelig rolle som regional samfunnsutvikler.*	*Alternativet går på tvers av inndel-ingene i regional stat (bortsett fra NVE).*
Møre og Romsdal består	*Møre og Romsdal kan håndtere alle oppgaver beskrevet i regionmeldingen. Viktige deler av regional stat er organisert etter dagens fylkesgrenser.*	*Mange områder innen regional stat har en annen inndeling. Kan bli for liten dersom flere Nordmørskommuner bytter fylke.*

Oppsummering samfunnsutvikling

	Mulige fordeler	*Mulige ulemper*
Nordmøre/Romsdal inn i Midt-Norge	*Nordmøre kan utnytte fordelene med tettere integrasjon i retning Trøndelag*	*En oppløsning av Møre og Romsdal som en enhet for samfunnsplanlegging vil kunne rive opp aksen Ålesund – Molde - Kristiansund. Det vil svekke Romsdal, og kunne ramme Nordmøre, bl.a. gjennom en svekket pendling til Molde.*
Møre og Romsdal består	*Vellykket integrasjon langs aksen Ålesund–Molde–Kr.sund gir Nordmøre mange arbeids-plasser basert på pendling*	*Fortsatt vanskelig å utnytte synergier med Trøndelag?*

9.4 Fordeling av mandater til Stortinget

Fordeling av mandater kommer an på antall innbyggere i regionen i forhold til antall innbyggere i de andre regionene. Spørsmålet da vil bli om Smøla, Aure og Kristiansund vil tilføre nok areal og innbyggere for å øke antall mandater til Trøndelag til et nivå som tilsvarer det som er gjeldende i 2021. Vil disse mandatene automatisk tilføres den sydlige delen av Trøndelag? Antakelig vil mandatfordelingen basere seg på de politiske partienes egne valg og prioriteringer internt.

Betydningen av en endret fylkestilhørighet, dersom man søker i løpet av høsten 2021, vil først skje om 8 år. Det betyr at det er først om 8 år at innbyggerne stemmer i det evt nye fylket.

9.4.1 Svar fra KMD ang mandatfordeling

Reglene for mandatfordeling er regulert i Grunnloven, og det foretas nye mandatfordelinger hvert 8. år. Dette ble sist gjort i 2020, og skal etter dagens regler gjøres neste gang i 2028, med virkning for stortingsvalget i 2029. Mandatene beregnes i dag utfra antall innbyggere i hvert valgdistrikt, og arealet på valgdistriktet. Endringer i et valgdistrikts areal og innbyggertall vil derfor kunne få betydning, men det vil også avhenge av evt. utvikling av innbyggertall i øvrige valgdistrikt.

I forbindelse med kommune- og regionreformen har departementet fått flere henvendelser som går på ønske om å lage beregninger om hva konsekvensen av ulike endringer i kommune- og fylkesgrensene vil være for mandatfordelingen. Departementet har hatt en fast policy på at vi ikke gjør den slags beregninger/simuleringer.

Vi gjør oppmerksom på at det er fremmet forslag om å endre valgordningen ved stortingsvalg, herunder både antall valgdistrikter og regler for mandatfordeling. Forslagene skal behandles i neste stortingsperiode og vil kunne få virkning fra stortingsvalget i 2025. Bakgrunnen for disse grunnlovsforslagene er NOU 2020: 6 Frie og hemmelige valg – ny valglov. Her er det også vist flere regneeksempler på konsekvenser av ulike endringer for mandatfordelingen i det enkelte valgdistrikt.

Epost KMD, mai 2021

10. Beredskap

Beredskap er i denne rapporten områder som kraft og strøm, spesialisthelsetjenester og politi.

10.1 Kraft og strøm

Utfordringen med strøm og strømtilførsel er at det PT er akkurat tilstrekkelig med strøm til de aktiviteter som nå gjennomføres, det er ikke rom for større utbygginger av noe slag som krever strøm. Skal det være like muligheter for etablering av større aktiviteter også i denne regionen, må det komme en betydelig bedre infrastruktur på plass. Det er Statnett som bygger, eier og drifter det sentrale strømnettet.

10.1.1 Møre og Romsdal Fylkeskommune

Møre og Romsdal Fylkeskommune har jobbet betydelig mot en bedring i strømtilførselen på Nordmøre og tilliggende regioner. Det har vært jobbet etter to spor:

1. Påvirkning ovenfor sentrale myndigheter
2. Direkte gjennom prosjekt og aktiviteter

Energiforsyningen er en grunnleggende hovedforutsetning for regional utvikling og verdiskaping i regionen. Møre og Romsdal er et kraftintensivt fylke.

Bakteppe/historie

I 1998 var fylkeskommunen i balanse mellom egenproduksjon og konsum. Prognosene og etter hvert målt forbruk viste at konsumet ville stige kraftig i årene fremover og i dag er konsumet mer enn dobbelt så stort som produksjonen og det er kraftig økende etter Møre og Romsdal fylkeskommunes prognoser. Så fremt en ikke kan få frem mer egenproduksjon inne i regionen, må utbalansering foretas gjennom linjenettutbygging for å sikre nok strømtilgang.
Hele Møre og Romsdal var under et regime med SAKS (særskilt anstrengt kraftsituasjon) med tiltak fra ca 2010 til 2016 pga mangelfull krafttilgang ved tørt år med liten egenproduksjon og kalde vintre. Tiltak utarbeidet av Statnett med krav til sonevis utkobling, og avtaler om spesialregulering med kraftintensiv industri som Hydro Sunndal, Hustadmarmor mv. ble innført – en lite attraktiv situasjon for videre samfunnsutvikling.

Med det bakteppe etablerte fylkeskommunen allerede i 2006 programmet Energiregion Møre – et program med en rekke prosjekt opp gjennom årene.
Målet med energiprogrammet var å sikre forsyninga av elektrisk kraft og øke bruken av fornybare energikilder og gass innenfor ramma av en bærekraftig utvikling.
Innenfor strømforsyning har Møre og Romsdal fylkeskommune fokusert og jobbet med følgende:

- Aktiv deltagelse i kraftsystemutvalget i Møre og Romsdal som avdekker flaskehalser i nettet (nettbegrensinger for kapasitet) og prognoserer fremtidig behov -grunnlag for utbygging og rapporterer til Statnett og NVE
- Møter med sentrale myndigheter som Olje og energidepartementet, NVE og Statnett for å påvirke utbygging og forsterking av nettet
- Sikre, gjennom myndighetspåvirkning etablering av reservekraftverk ved Tjeldbergodden og Nyhamna som kan startes opp for å sikre strømforsyningen ved mangelfull krafttilgang. Herunder diverse dialog med sentrale myndigheter diverse uttalelser og innspill gjennom fylkesutvalg og fylkesting, mv.
- Deltagelse og etablering av diverse arbeidsgrupper og prosjekt sammen med OED, NVE, Statnett, OD mv for å påvirke sentrale myndigheter i forsering av arbeidet samt igjen en rekke uttalelser gjennom politisk behandling.

I sum resulterte ovenstående til Statnett sin gjennom tidene største linjenettutbygging fra Sogn og Fjordane til Møre og Romsdal (Ørskog -Sunndal- Trollheimen) til en kostnad av 5,5 mrd for å bygge ut transmisjonsnettet 420kV, som sikrer nok strøm i overskuelig fremtid til M&R. Tiltaket tok 10 år fra 2006 til ferdigstillelse 7.desember 2016.

Før dette arbeid sto ferdig viste Møre og Romsdal fylkeskommunes analyser at nettet ut til kysten ville bli fremtidige flaskehalser for sikker forsyning (N-1) dvs ved et ikke intakt nett dvs når en linje faller ut så finnes det ikke tilstrekkelig kapasitet til å forsyne via andre linjer, det må etableres en ringforbindelse. Derfor jobbet fylkeskommunen parallelt med følgende:

- Rette fokus på mangelfull forbindelse ut til kysten hvor spesielt Nordmøre og Romsdal har en mangelfull sikring av kraftforsyningen. Her viste Møre og Romsdal Fylkekommune til fremtidens behov til kraftkrevende industri, Tjeldbergodden industrianlegg, ny marin virksomhet langs kysten, oppdrett på land og Nyhamna prosessanlegg Hustadmarmor mv samt fremtidige miljøkrav som forutsetter overgang fra fossil energi til elektrisk kraft.
- Myndighetskontakt – dialog og møter med olje og energi minister og Statnetts ledelse om å rette fokus på kraftsituasjonen ut til kysten på Nordmøre og Romsdal som har ført til at Statnett har igangsatt en konseptvalgsutredning KVU for å kartlegge fremtidig behov som grunnlag for forslag til nye linjer for å sikre kraft.
- Møre og Romsdal Fylkeskommune deltar aktivt i KVU arbeidet med å melde inn fremtidig kraftbehov til Statnett, deltar og mobiliserer Istad Nett og Nordmøre Energiverk gjennom å belyse et fremtidskraftbehov i et samfunnsutviklingsperspektiv som ligger langt over nettselskapenes tidshorisont. KVU til Statnett har en tidshorisont frem til 2065, en tidshorisont som ligger langt utover kraftselskapenes tidshorisont som strekker seg til meldt behov fra sine kunder, mens Møre og Romsdal fylkeskommune ser på behovet til samfunnsutviklingen.
- Møre og Romsdal fylkeskommune har gjennom møter og dialog informert og mobilisert næringsforeninger, politikere, administrativ kommunal ledelse til å engasjere seg aktivt for å påvirke myndigheter og Statnett.

De siste årene har Møre og Romsdal fylkeskommune også engasjert seg i å søke å styrke nettselskapene i Møre og Romsdal for å møte fremtidige utfordringer i sin fremtidige rolle som DSO-Operatør av distribusjonsystem for kraft. Her ventes store utfordringer for å dekke samfunn og næringslivets behov langt utover rollen kompetanse og ressurser som nettselskapene har i dag. Fylkeskommunen avsluttet i desember også et prosjekt der den søkte å samle nettselskapene med sikte på å sikre kompetanseheving til disse nye oppgavene som ventes innenfor digitaliserte og integrerte energisystem fremover dvs oppgaver langt utover å sikre strømforsyningen. Dette arbeid vil også ha stort fokus fra fylkeskommunens side fremover.

Fylkeskommunen har gjennomført og er også i ferd med etablering av nye prosjekt for både å kartlegge og tilrettelegge for utvidet produksjon av eksisterende vannkraftanlegg, og utvide produksjonen her og fra andre energikilder.

10.1.2 Trøndelag fylkeskommune

Trøndelag fylkeskommune jobber, og har jobbet, både administrativt og politisk med strøm og strømforsyning. For ca. 10 år siden var det en anstrengt kraftsituasjon i Midt-Norge. I år med lite nedbør var det tidvis ekstrempriser på el-kraft. Dette medførte et større fokus på kraftproduksjon og overføringsnett. Småkraft, vindkraft og nettutvikling var et satsingsområde i regionale planer og strategier.

I perioden 2010-2020 har det vært en stor utvikling innen kraftproduksjon, spesielt vindkraft, og oppgradering av overføringsnett. Fortsatt gjenstår en konsesjonsgitt sentralnettlinje over

Trondheimsfjorden, noe som vil utbedre nettsituasjonen på Fosen. Statnett forventer at denne vil være ferdigstilt innen 2028. Produksjonsmålene for vindkraft er oppnådd og det er fortsatt mange konsesjoner, spesielt innen småkraft, som ikke er utbygd pt. Vindkraft står nå snart for 1/3 av den totale kraftproduksjonen i Trøndelag. Totalt ble det produsert 3 359 GWh med vindkraft i Trøndelag i 2020. I sum fører dette til at Trøndelag vil ha et overskudd på kraft og relativt sett rimelige priser i årene som kommer.

I forbindelse med NVEs forslag til nasjonal ramme for vindkraft på land så vedtok Fylkestinget at Trøndelag har tatt sin del av vindkraftutbyggingen på land så langt. Dette er fulgt opp i forslaget til regional plan for arealbruk (planlagt sendt på offentlig høring 1. mai 2021). Hvor det legges inn en retningslinje som sier;

«Det skal ikke avsattes nye arealer for vindkraft på land inntil kunnskap om konsekvensene av allerede konsesjonsgitte og pågående vindkraftutbygging er samlet og vurdert»

Ny kraftproduksjon i årene som kommer bør ifølge ny arealplan komme fra oppgradering og utvidelse av eksisterende vannkraftanlegg.

Selv om sentralnettet har gjennomgått store oppgraderinger så er krafttilgangen anstrengt i noen områder, spesielt i distriktene. Framover vil bl.a. strøm til næringsareal være et område det jobbes med i Trøndelag.

Trøndelag fylkeskommune er deltaker og bidragsyter i mange ulike prosjekter, forprosjekter og forskningssentre. Tilknyttet energi er det prosjekter som bl.a. ser på utformingen av framtidens nett.

10.1.3 Havvind

Høringsuttalelse fra Trøndelag fylkesting på nasjonal ramme for vindkraft. Punkt 6 sier følgende:

Med dagens utbygde og konsesjonsgitte anlegg har Trøndelag tatt sin del av vindkraftutbygging på land så langt. Kunnskap fra den pågående utbygginga av vindkraft og kraftnett i Trøndelag må hentes inn og sammenstilles før det eventuelt er aktuelt å bygge ut nye vindkraftanlegg på land. Imidlertid kan det åpnes for en utredning om konsekvensene ved en planmessig utbygging av havbasert vindkraft, da dette nok også er konfliktfylt og kan ta tid.

I høringsutkastet til regional plan for arealbruk 2021-2030 står følgende om havvind (NB: planen vil være på høring til i høst):

Havvind fremstår på sikt som et interessant supplement og alternativ til både landbasert vindkraft og annen energiproduksjon. I en strategisk konsekvensutredning fra NVE (2013) ble 15 områder i Norge vurdert med tanke på havvind. To av områdene ligger i Trøndelag; Nordøyan–Ytre Vikna og Frøyabanken. Disse områdene nådde ikke opp i den nasjonale prioriteringen. På sikt kan det bli aktuelt å åpne områder for havvind i Trøndelag, men ikke i tidsperioden denne planen gjelder for. De mest egnede områdene vil åpnes først. Det vil ta tid før teknologien blir moden og havvind blir lønnsomt. Imidlertid kan det være aktuelt å gjøre flere utredninger om havbasert vindkraft for å være forberedt om forutsetningene endres.

Møre og Romsdal fylkeskommune har tatt initiativet til og eier i dag 1/3 av Nasjonalt vindenergisenter på Smøla (øvrige eiere er NEAS 1/3 og Smøla kommune 1/3) her har fylkeskommunen kanalisert det meste av sine vindenergiengasjement både land og vann.

Når det gjelder havvind så har fylkeskommunen ellers et direkte engasjement gjennom egen intern prosjektetablering, ved seksjon for energi og grønn omstilling, om service og vedlikehold for

havvindanlegg som de søker å legge til Kristiansund ved at fylkeskommunen der har all hovedsak av regionens service og vedlikehold for petroleumssektoren og synes det er mest hensiktsmessig å bygge videre på den kompetanse og infrastruktur som alt er bygget opp her.

10.2 Helse

Definisjon av spesialisthelsetjenesten inkl oppbygging:

De fire helseregionene har ansvaret for å sikre befolkningen i regionen tilgang til nødvendige spesialisthelsetjenester. Spesialisthelsetjenesten omfatter sykehus, distriktspsykiatriske sentre, opptrenings- og rehabiliteringsinstitusjoner, institusjoner for tverrfaglig spesialisert rusbehandling, prehospitale tjenester, privatpraktiserende spesialister og laboratorie- og røntgenvirksomhet.

Slik er spesialisthelsetjenesten bygd opp - regjeringen.no

10.2.1 Helse Midt RHF

Helse Midt Norge er en av 4 regionale helseforetak. Helse Midt Norge har ansvaret for spesialisthelsetjenesten i Trøndelag og Møre og Romsdal. Helse Midt RHF er delt i 4 ulike helseforetak, St. Olav Hospital HF, Helse Møre og Romsdal HF, Helse Nord-Trøndelag HF og Sykehusapotekene i Midt-Norge HF. Aure, Kristiansund og Smøla er i dag tilhørende Helse Midt Norge og har Helse Møre og Romsdal som sitt lokale helseforetak.

10.2.2 Spesialisthelsetjenesten i nytt fylke

Helse Midt-Norge[32] har kommet med følgende tilbakemelding hvorvidt en endring av fylkestilhørighet vil påvirke de enkelte innbyggeres spesialisthelsetilbud.

I følge Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) er opptaksområde et definert geografisk område med en befolkning som et helseforetak, sykehus eller klinisk enhet skal gi helsetjenester til. «Opptaksområdet har hovedsakelig betydning for tilbudet av akuttfunksjoner og øyeblikkelig helsehjelp. Ved planlagt helsehjelp har pasientene anledning til selv å velge behandlingssted gjennom ordningen for fritt behandlingsvalg.» Dette ifølge brev fra HOD til Kommunal- og moderniseringsdepartementet datert 29.04.2016 med saksnummer 16/2939 sak 112-18 vedlegg brev fra HOD ang grenser og kommunereform.pdf(helse-midt.no) Her opplyser HOD om ordningen med regionale helseforetak og forholdet til fylkeskommunene. Et regionalt helseforetak har ansvar for å sørge for spesialisthelsetjenester til personer med fast bopel eller oppholdssted innen helseregionen. Helse Midt-Norge RHF har ansvar for å sørge for spesialisthelsetjenester for innbyggere i fylkene Trøndelag og Møre og Romsdal i henhold til Helse Midt-Norge RHF sine vedtekter. Helse Midt-Norge RHF har således ansvar for å sørge for spesialisthelsetjenester for innbyggerne i Smøla, Aure og Kristiansund uavhengig av om de tilhører Møre og Romsdal eller Trøndelag.

I forbindelse med Regionreformen som trådte i kraft 01.01.2020, gjorde Helse Midt-Norge et arbeid med å utrede foretakstilknytning for de kommunene i regionen hvor reformen medførte kommunesammenslåinger på tvers av opptaksområder for helseforetak i Midt-Norge. På styremøtet 19. juni 2019 vedtok Styret i Helse Midt-Norge RHF i styresak 66/19, Side 2 endringer i helseforetaks opptaksområder som følge av dette. Premisset som lå til grunn for de vedtatte endringene var at ett helseforetak skal i størst mulig grad ha helhetsansvar for spesialisthelsetjenester til én kommune. Et helseforetaks opptaksområde er ikke knyttet til fylkesgrenser.

[32] Vedlegg 3 – Uttalelse fra Helse Midt-Norge ved administrerende direktør Stig Slørdal

En endring av fylkestilhørighet vil ikke endre opptaksområdene i Helse Midt-Norge. Slik vi forstår din henvendelse, omhandler utredningen til grunn for din forespørsel ingen sammenslåing av kommuner. Endring i fylkestilhørighet påvirker ikke opptaksområdet for helseforetakene i Helse Midt-Norge. Innbyggerne i Kristiansund, Aure og Smøla vil således ikke oppleve noen endringer i spesialisthelsetjenesten som følge av endret fylkestilhørighet for kommunen de bor i.

10.2.3 Samarbeidsavtaler mellom helseforetak og de enkelte kommuner

Alle kommuner skal ha en samarbeidsavtale med sitt helseforetak. Denne avtalen tar for seg alle helse og omsorgstjenester og fordeler hvem som har ansvaret for de ulike oppgavene. Dette medfører at kommunene kan ha avtaler med ulike lokale helseforetak om ulike spesialisthelsetjenester innbyggerne skal motta fra hvem.

Helse Midt-Norge beskriver dette på følgende måte:

Det er slik, at der det er formålstjenlig å inngå særavtaler mellom kommuner og helseforetak, kan dette gjøres. Dette vil medføre at kommunen har samarbeidsavtaler med flere helseforetak. Dette er tilfelle for eksempel for Surnadal og kommunene i Værnesregionen. Dette er har ingen innvirkning på opptaksområdet for det enkelte helseforetaket når det gjelder ansvaret for å tilby spesialisthelsetjeneste til innbyggerne i kommunen.

Helse- og omsorgstjenesteloven forplikter kommuner og helseforetak til å inngå samarbeidsavtaler for å bidra til at pasienter og brukere mottar et helhetlig tilbud om helse- og omsorgstjenester. Viser her til samarbeidsavtaler mellom helseforetak og den enkelte kommune.

Minimumskravene til innholdet i avtalene er med på å sikre nødvendig samhandling mellom kommuner og sykehus. Partene kan inngå samarbeidsavtaler om mer enn det som er minstekravene, f.eks. kan de inngå avtaler om spleiselag (ambulante tverrfaglige team, lokalmedisinske sentre, tjenester i hjemmet o.l.) når det gir en bedre løsning for pasientene.»[33]

Ansvaret for følgetjenesten og nødvendig beredskap for gravide og fødende ble overført til Regionale helseforetak 1. januar 2010. Ansvaret for transporten knyttet til følgetjenesten ligger allerede på de regionale helseforetakene på lik linje med ansvar for annen syketransport inklusiv ambulansetjeneste.

10.3 Politi

Begge politidistrikt fikk likelydende henvendelse ifbm hvordan distriktene er organisert.

10.3.1 Organisering og prioritering i Trøndelag politidistrikt

Når det gjelder prioriteringer og føringer for de viktigste oppgavene i Trøndelag politidistrikt, så følger Trøndelag politidistrikt de de samme prioriteringene som landets øvrige politidistrikt.

Ved etablering av Trøndelag politidistrikt ble rammer og retningslinjer for etablering av nye politidistrikt fulgt. Dette reformarbeidet, som startet i 2015, hadde som mål å etablere færre, men mer robuste politidistrikter, og understøtte målet om et mer enhetlig politi som leverer likere polititjenester med bedre kvalitet i hele landet.

Trøndelag politidistrikt dekker 38 kommuner i Trøndelag og Bindal i Nordland. Politidistriktets hovedsete er lokalisert i Trondheim der også politidistriktets operasjonssentral ligger. Trøndelag politidistrikt har tre lederstøttestaber, PST-enhet, seks funksjonelle driftsenheter, tre geografiske

[33] Samarbeidsavtaler mellom kommuner og helseforetak - HOD

driftsenheter, sju tjenesteenheter og 20 tjenestesteder. Stab for virksomhetsstyring, Stab for HR og HMS samt Stab for kommunikasjon skal støtte politimesteren og ledergruppen i ledelsen av distriktet.

Politiets organisasjon er bygd opp etter geografisk prinsipp hvor politidistriktene deles inn i lensmanns- og politistasjonsdistrikter. De geografiske driftsenhetene har det overordnede ansvaret for å lede og koordinere ressursene ved de underlagte tjenesteenhetene. Det er et uttalt mål i Trøndelag politidistriktene at de geografiske enhetene i størst mulig grad skal være uavhengige og levere en helhetlig tjeneste. Dette består av: − Politipatruljer − Politikontakt i hver kommune. − Personell som har forebygging som sin primæroppgave − Etterforskning av et bredt spekter av straffesaker − Forvaltningsoppgaver, herunder mottak av pass i Nærøy, Namsos, Steinkjer, Ørland, Stjørdal, Trondheim, Heimdal, Orkdal og Oppdal. − Sivile rettspleie. Fra 1.1.21 ble namsmyndigheten i Trøndelag politidistrikt sentralisert til namsfogden i Trøndelag. Saksbehandlerne er stedsplassert ved tjenesteenhetene og gir et tilbud til innbyggerne innen sivil rettspleie ved alle tjenesteenhetene. De funksjonelle enheter er Felles enhet for operativ tjeneste, Felles enhet for etterretning og etterforskning, Felles enhet for kriminalitetsforebygging, Felles enhet for utlending og forvaltning, Felles enhet for sivil rettspleie og Felles enhet for påtale. De funksjonelle enhetene har et distriktsovegripende ansvar for egne oppgaver, samt at de fungerer som en støtte for de geografiske enhetene med veiledning og bistand innen fagområdet og fag- og opplæringsansvar.

Vedlegg nr 9a og nr 9b

10.3.2 Organisering og prioritering i Møre og Romsdal politidistrikt

Organisasjonene er bygget opp i samsvar med sentrale planer som ble utformet i forbindelse med reformarbeidet som startet ved årsskiftet 2015/2016 og som nå er på det nærmeste er fullført. Distriktet er organisert på samme måte som de andre distriktene. Prioriteringene er fastsatt av Riksadvokaten og er identisk for alle politidistriktene. Det foreligger ingen planer om endringer i organisasjonen eller i den geografiske strukturen. Fokuset er nå rettet mot å videreutvikle kvaliteten på polititjenesten i Møre og Romsdal politidistrikt og gjennom effektiviseringstiltak gjøre det mulig å gi mer tjeneste innenfor de samme økonomiske rammene.

Vedlegg nr 8

11. Offentlige investeringer samt drift av investeringene

Møre og Romsdal fylkeskommune har over tid investert på ulike måter og i ulike selskaper. I denne rapporten[34], som er et vedlegg til denne utredningen, kommer det frem følgende;

Møre og Romsdal er eit av dei største verdiskapande fylka i landet. Skal det halde fram, er vi avhengig av gode rammevilkår for både samfunns-, kultur- og næringslivsutvikling. Møre og Romsdal fylkeskommune er opptatt av å stimulere til attraktive byar og tettstader. Vi har ambisjon om at fylket skal vekse og utvikle seg. For å nå dette målet, er vi med på å legge til rette for arbeidsplassar, studieplassar og aktivitetar som gir opplevingar og skape trygge lokalsamfunn for barn og unge. Campus Kristiansund, stimulering av innovasjonsmiljø, nytt opera-, museum- og kulturhus, Ocean Seaweed Centre AS og Tjeldbergodden utvikling AS er døme på høgt prioriterte prosjekt frå fylkeskommunen sin side, for nettopp å bidra til vidare samfunnsutvikling.

[34] Regionvis fordeling av utviklingsmidlar og investeringar – Møre og Romsdal Fylkeskommune

- Campus Kristiansund
- Innovasjonsmiljø på Campus Kristiansund
- Opera-, museum- og kulturhus i Kristiansund
- Arena Nordvest
- Etablering av fylkeskommunale arbeidsplassar i Kristiansund
- Tjeldbergodden utvikling AS

12. Samarbeid, tilhørighet og identitet

Utdrag fra tidligere rapporter som omhandler regionstilhørighet gjengis under.

12.1 Tilhørighet og integritet (Orkidé sluttrapport oktober 2016). Ønsket fylkestilhørighet versus ny regionstruktur

Nordmøres tilhørighet til Trøndelag har stått sentralt i diskusjonen om regionreformen. Flere som deltar i debatten gjør det klart at de ønsker en annen fylkestilhørighet uavhengig av om det blir nye regioner i Norge. Det må hver enkelt kommune i så fall ta stilling til. I kapitlet om regionmeldingen så vi imidlertid at selv et fåtall kommuner som skifter fylkestilhørighet, kan påvirke Møre og Romsdal sin evne til å stå alene som region i en ny struktur. Det vil også føre til at Nordmøre fragmenteres. Av disse årsakene ser ORKidé-utredningen også på tilhørighet som del av regionspørsmålet:

- *Det blir hevdet at nordmøringer flest har en sterkere tilhørighet til Trøndelag enn Møre og Romsdal. Er det tilfelle? Og hvor sterke oppfatninger har folk om fylkestilhørighet?*
- *Debatten om region- og fylkestilhørighet har blitt vesentlig sterkere det siste året. Er det mulig å si noe om dette skyldes en varig endring i folks identitet, eller om det kommer av at spørsmålet er aktualisert som følge av regionreformen?*
- *For flere av grensekommunene har fylkestilhørighet blitt aktualisert av forslag til ny kommunestruktur. I hvilken grad ligger randkommunenes hverdagsregioner på tvers av grensen?*
- *Er det mulig å si noe om hvilket alternativ som skaper størst utfordringer med å holde Nordmøre samlet i en framtidig region?*

12.2 Undersøkelse om fylkestilhørighet (Orkidé sluttrapport oktober 2016)

Telemarksforskning spurte i juni 2015 innbyggere i åtte Nordmørskommuner om deres tilhørighet til hjembygd, kommune, nabokommune, Nordmøre, Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag (Hjelseth mfl. 2015). I forbindelse med denne utredningen har forskerne analysert resultatene på nytt, med vekt på fylkestilhørighet (Groven 2016).

På det tidspunktet undersøkelsen ble gjennomført, var spørsmålet om fylkes/regiontilhørighet bragt på banen, og det var kjent at det ville komme en regionreform. Temaet dominerte likevel ikke den offentlige debatten slik det gjør nå, og Telemarkforskning påpeker at det var kommune- og ikke regionreform som var i fokus. Dette gjør det mindre sannsynlig at svarene i undersøkelsen er spesielt påvirket av mediedebatten.

I undersøkelsen ble innbyggerne bedt om å gradere sin tilhørighet på en skala fra 1 (ingen tilhørighet) til 6 (svært stor tilhørighet). Det gir mye mer informasjon enn undersøkelser der respondentene blir bedt om å velge mellom ulike alternativer. For det første får vi vite hvor sterk oppfatningen er; det sier noe om hvor viktig spørsmålet er for den som svarer. For det andre kan respondenten gi positiv score til flere alternativer. Her blir man altså ikke bedt om å velge mellom Møre og Romsdal og Trøndelag, men kan for eksempel gi førstnevnte verdi 4 og sistnevnte verdi 5. Det gir et mye mer nyansert svar enn «nei» til det ene av dem og «ja» til det andre.

Tilhørighet til Møre og Romsdal

		KOMMUNE							
	Totalt	Kr.sund	Averøy	Tingvoll	Surnadal	Rindal	Halsa	Smøla	Aure
BASE	2625	550	350	350	350	225	225	225	350
1 Ingen tilhørighet	9 %	11 %	4 %	4 %	7 %	23 %	3 %	10 %	11 %
2	14 %	13 %	7 %	13 %	14 %	22 %	16 %	13 %	19 %
3	24 %	27 %	18 %	21 %	22 %	24 %	33 %	24 %	22 %
4	23 %	24 %	23 %	25 %	24 %	15 %	20 %	25 %	24 %
5	16 %	13 %	24 %	23 %	17 %	8 %	15 %	12 %	11 %
6 Svært stor tilh.	14 %	11 %	25 %	14 %	16 %	7 %	12 %	15 %	13 %
Ingen formening	0 %	1 %	0 %		0 %	0 %	0 %	1 %	0 %
Gjennomsnitt	3,6	3,5	4,3	3,9	3,8	2,8	3,6	3,6	3,4
Totalt	100 %	100 %	101 %	100 %	100 %	99 %	99 %	100 %	100 %

Tilhørighet til Trøndelag

		KOMMUNE							
	Totalt	Kr.sund	Averøy	Tingvoll	Surnadal	Rindal	Halsa	Smøla	Aure
BASE	2625	550	350	350	350	225	225	225	350
1 Ingen tilhørighet	17 %	21 %	31 %	24 %	13 %	5 %	8 %	14 %	7 %
2	13 %	11 %	17 %	18 %	15 %	5 %	13 %	14 %	10 %
3	19 %	18 %	20 %	22 %	19 %	8 %	22 %	23 %	22 %
4	24 %	23 %	16 %	22 %	25 %	28 %	30 %	29 %	25 %
5	18 %	17 %	11 %	10 %	19 %	38 %	18 %	16 %	26 %
6 Svært stor tilh.	8 %	10 %	5 %	4 %	8 %	15 %	9 %	4 %	10 %
Ingen formening	0 %	1 %	0%	1 %	0 %	0 %			0 %
Gjennomsnitt	3,4	3,3	2,7	2,9	3,5	4,3	3,6	3,3	3,8
Totalt	99 %	101 %	100 %	101 %	99 %	99 %	100 %	100 %	100 %

Tabellene over viser at tilhørigheten til både Møre og Romsdal og Trøndelag jevnt over ligger rundt middels score. Det er imidlertid forskjeller mellom kommunene, hvor innbyggere i Averøy har en klart sterkere tilhørighet til Møre og Romsdal enn til Trøndelag, og Rindal har en enda klarere tendens i motsatt retning. Innbyggere i Tingvoll har også en merkbart sterkere tilhørighet til Møre og Romsdal enn Trøndelag.

12.3 Tilhørighet i randkommunene og Kristiansund (Orkidé sluttrapport oktober 2016)

Med det sterke engasjementet som har vært i regiondebatten er det naturlig å se nærmere på randkommunene og på Kristiansund. Av randkommunene er det først og fremst Aure kommune som har en noe sterkere tilhørighet til Trøndelag. Dersom man splitter tallene ned på enkeltområder, ligger den sterke Trøndelagstilhørigheten først og fremst i «gamle» Aure kommune, og spesielt Vihals/Lesund/Kjørsvikbugen. Motsatt har Tustningene klart sterkere tilhørighet til Møre og Romsdal, og også en sterkere tilhørighet til Nordmøre.

Tilhørighet for Aure kommune

	Nordmøre	Møre og Romsdal	Sør-Trøndelag
Aure	4,3	3,4	4,1
Mjosundet/ Foldfjorden	4,5	3,6	3,7
Tustna	5,1	4,0	3,2
Vihals/Lesund/Kjørsvikbugen	3,9	2,6	4,4

For de andre randkommunene utenom Rindal viser tallene at tilhørigheten til Møre og Romsdal er lik, eller marginalt sterkere enn tilhørigheten til Trøndelag. Dette gjelder også for Kristiansund og Surnadal, hvor det har vært aktiv debatt om framtidig regionstruktur.

Dersom man bryter ned tallene for hver kommune ser man noe av det samme mønsteret i Surnadal og Halsa som vi så i Aure – kortere avstand til Sør-Trøndelag gir også sterkere tilhørighet, og tilsvarende i den enden av kommunen som er «nærmest» Møre og Romsdal. Tendensene er imidlertid noe svakere enn i Aure.

Det er også verdt å merke seg at 21 % av respondentene i Kristiansund svarer «ingen tilhørighet» (verdi 1) til Sør-Trøndelag. Bare i Averøy og Tingvoll er denne tendensen sterkere. Til sammenligning er det 23 % av respondentene i Rindal som svarer at de har ingen tilhørighet til Møre og Romsdal. Rindalingene har imidlertid en mye sterkere tendens totalt sett (retning Trøndelag) enn noen av de andre kommunene har den ene eller andre veien.

Med unntak av de eksemplene som er nevnt, viser kommuneresultatene i hovedsak det man kaller en normalfordeling – nemlig at flest velger middelverdiene 3 eller 4 (3,5 er midtpunkt på skalaen). Andelen som oppgir 2 eller 5 er lavere, og færrest har valgt 1 eller 6, ytterpunktene på skalaen. Sett under ett har dermed ikke innbyggerne på Nordmøre en spesielt sterk eller svak tilhørighet til hverken Sør-Trøndelag eller Møre og Romsdal, med et tydelig unntak for Rindal og Averøy (og i noen grad Tingvoll og Aure). Tallene er statistisk representative på kommunenivå.

Gjemnes og Sunndal deltok ikke i denne innbyggerundersøkelsen. For Sunndal er vist resultater fra en lignende undersøkelse, som understøtter inntrykket av at Nordmørskommunene nærmest Romsdal har en klar tilhørighet til Møre og Romsdal fremfor Trøndelag.

12.4 Spørreundersøkelse om region utført av Sentio (Orkidé sluttrapport oktober 2016)

Hvis man forflytter seg et år fram i tid, hvordan ser bildet på Nordmøre ut? Det er ikke gjennomført en oppdatert undersøkelse på nivå med det Telemarksforskning gjorde i 2015, men Sentio gjennomførte i mai 2016 en spørreundersøkelse om regionreform i hele Møre og Romsdal (Vestre 2016).

Her svarer til sammen 50 % av de spurte Nordmøringene at de ønsker en ny region der hele eller deler av Møre og Romsdal går til Trøndelag. Knapt 37 % av Nordmørsrespondentene ønsker at Møre og Romsdal består som egen region. Kun 3,4 % av de spurte på Nordmøre ønsker at fylket skal gå med i en ny stor Vestlandsregion.

Alternativene	Sunnmøre	Romsdal	Nordmøre
Hele fylket blir en del av en midt-norsk region sammen med Trøndelagsfylkene	6,90 %	15,50 %	22,20 %
Hele fylket blir en del ev vestlandsregion sammen med Sogn og Fjordane og Hordaland	18,00 %	11,20 %	3,40 %
Møre og Romsdal blir delt, Romsdal og Nordmøre nordover - Sunnmøre sørover	17,70 %	8,40 %	27,60 %
Møre og Romsdal består som egen region	47,20 %	60,30 %	36,80 %
Vet ikke	10,20 %	4,60 %	9,90 %

Dette gir to ganske ulike bilder. Telemarksforskning peker på noen mulige årsaker:

«På den ene siden kan gjennomføringstidspunktet ha vært en påvirkningsfaktor. I ettertid av innbyggerundersøkelsen fortsatte sykehusdebatten på Nordmøre, selv om denne også var aktuell ved gjennomføringstidspunktet. I tillegg kom nærpolitireformen. Selv om dette ikke trenger å ha påvirket tilhørigheten til innbyggerne i negativt format, vil det allikevel ha kunnet påvirket deres oppfatning av Nordmørsregionen. (Groven 2016:19)

I tillegg spør de to undersøkelsene etter forskjellige ting. Telemarksforsknings undersøkelse fra 2015 spør om befolkningens generelle tilhørighet til et geografisk område, uten at dette er knyttet til å måtte velge en struktur framfor en annen. Sentio-undersøkelsen spør ikke om tilhørighet, men ber de spurte ta stilling til hvilken region de ønsker for framtiden. Telemarksforskning skriver i så måte: Som tidligere nevnt forsvant både sykehuset og deler av politifunksjonene ut av regionen. En slutning vil da være å se ut av regionen for å oppnå den tyngden man ønsker som region. I tillegg kan disse reformene fungere som et signal om at Nordmøre nedprioriteres sammenlignet med Sunnmøre (nærpolitireformen) og Romsdal (sykehuset). Videre var man også i denne perioden vitne til en dialog mellom de to Trøndelagsfylkene som sakte men sikkert gikk mot sammenslåing.»

Sentio-undersøkelsen gir dessverre ikke informasjon om hvor sterke oppfatninger respondentene har – om man klart foretrekker ett av alternativene fremfor de andre, eller om det er gradsforskjeller. Det ville vært særlig interessant å vite om det er store forskjeller i preferanse for hele Møre og Romsdal til Trøndelag og bare Nordmøre/Romsdal til Trøndelag. Telemarksforsking har lagt til grunn at samlet ønsker nesten halvparten av Nordmørsrespondentene et av disse alternativene.

12.5 Hverdagsregioner (Orkidé sluttrapport oktober 2016)

Telemarksforskning har også sett om noen av Nordmørskommunene er en del av hverdagsregioner som krysser grensen til Sør-Trøndelag. Det er i liten grad tilfelle, annet enn for Rindal, som ifølge forskerne har «en svakere tilhørighet til Nordmøre og Møre og Romsdal, hører under Sør-Trøndelag idrettskrets, og har en tett interaksjon med nabofylket.» Aure, Surnadal. Halsa og Kristiansund har også noe utpendling til Trøndelag, men hverdagsregionene for Nordmørskommunene ligger i dag generelt i Møre og Romsdal. I kapittel 3 og 4 har vi diskutert hvordan dette påvirkes av dagens fylkesgrenser og samferdselsutvikling.

Gjemnes tilhører Molde bo- og arbeidsmarkedsområde, og også Sunndal og Averøy har noe utpendling til Molde/Romsdal. Eide kommune er ikke spesielt omtalt i rapporten, men har gjort vedtak om å danne nye Hustadvika kommune sammen med Fræna, og kommunen er klart en del av Molde bo- og arbeidsmarkedsregion.

12.6 Vurdering av alternativene opp mot tilhørighet (Orkidé sluttrapport oktober 2016)

Ut fra gjennomgangen av fylkestilhørighet medfører alternativene Møre og Romsdal som egen region, og Nordmøre inn i Trøndelag (uten Romsdal) størst risiko for at Nordmøre skal fragmenteres. Dersom også Romsdal går nordover antas denne risikoen å være vesentlig mindre.

	For	Mot
Nordmøre/Romsdal inn i Midt-Norge	Ivaretar randsonenes sterkere tilhørighet til Trøndelag på en bedre måte enn i dag. Ca 28 % av Nordmøringer spurt i Sentio-undersøkelsen ønsker en slik ny region.	Alternativet går delvis på tvers av den tilhørigheten som de fleste av Nordmørskommunene har til Møre og Romsdal. Det gjelder spesielt hvis bare Nordmøre går nordover, fordi noen kommuner har en sterk tilknytning til Romsdal gjennom hverdagsregioner.
Møre og Romsdal består	Mange av Nordmørskommunene har sterkest tilhørighet til M&R i dag. Alternativet scorer totalt sett best i Sentioundersøkelsen (alle respondenter)	Rindal og deler av kommunene Aure, Halsa og Surnadal har sterk tilknytning til Trøndelag. Rindal vil imidlertid uansett bytte fylke. Alternativet scorer dårligere på Nordmøre (37 %) enn de nordvendte alternativene til sammen (50 %).

12.7 Oppsummering (Orkidé sluttrapport oktober 2016)

Regionrådets utredning har forsøkt å beskrive hva som gir de gode løsningene for Nordmøre, og hvordan en ny region vil fungere i en framtidig regionstruktur. Samtidig har det vært viktig å bringe fakta inn i regiondebatten, når det gjelder blant annet fylkestilhørighet, fordelingspolitikk, samferdselsutvikling og næringslivets behov.

Gjennomgangen av tilhørighet viste at Nordmørskommunene i en normalsituasjon har en sterk tilhørighet til Nordmøre, en gjennomsnittlig tilhørighet til Møre og Romsdal, og en gjennomsnittlig tilhørighet til Trøndelag. Forskjellene dukker fram i randkommunene mot nord, hvor tilhørigheten endrer seg fra den ene enden av kommunen til den andre, og hvor hele Rindal har en klart sterkere tilknytning til Trøndelag. I Averøy og delvis Tingvoll er det derimot en sterkere tilhørighet til Møre og Romsdal, og man må forvente at dette er tilsvarende i Gjemnes, Sunndal og Eide, selv om de ikke var med i undersøkelsen. Hverdagsregionene på Nordmøre holder seg i stor grad innenfor fylkesgrensen, med et unntak for Rindal. I andre deler av utredningen er det problematisert hvorfor dette er tilfelle.

I den aktuelle regiondebatten svarer imidlertid om lag halvparten av de spurte Nordmøringene at de kan tenke seg en region med Trøndelag – enten med hele Møre og Romsdal eller Nordmøre og Romsdal. Det blir et politisk spørsmål å vurdere om dette representerer en varig endring i oppfatningen, eller om man her måler to forskjellige ting. Vi kjenner ikke styrken i preferansene, men undersøkelsen fra Sentio viser uansett at en ny struktur med samarbeid nordover er en aktuell løsning for mange. Begge undersøkelser underbygger for øvrig at en Vestlandsregion er lite aktuelt ut fra tilhørighet.

Nordmørskommunene står uansett i et dilemma. Det er ikke bare Møre og Romsdal, men også Nordmøre, og til dels også den enkelte kommune, som kikker i to retninger og har ulike bindinger.

Også næringsutvikling og samferdsel peker i to retninger. På den ene siden har næringslivet etablerte relasjoner i Møre og Romsdal i dag, og gjennom satsingen på samferdsel mellom de tre byene er det etablert kjedede arbeidsmarkeder som understøtter hverandre. Som konsekvens er også hverdagspendlingen mellom Romsdal og Nordmøre stor. Samspleis AS peker på at Nordmøre vil ha størst effekt av samferdselsprosjekter i eget fylke og spesifikt på Nordmøre. Hvor raskt disse kan realiseres, er mer et spørsmål om finansieringsløsninger og nedbetalingstid enn om regionstruktur. Mange av relasjonene i næringslivet går uansett på tvers

av etablerte grenser og for den del til utlandet, og Framtidsanalysen for Nordmøre peker på det samme hva gjelder morgendagens næringsliv.

Samtidig viser gjennomgangen at deler av næringslivet både har et samarbeid med Trøndelag i dag, og har behov for at det skal bli tettere og mer utviklet i framtiden. Dette er ikke minst for å gripe tak i mulighetene som Framtidsanalysen viser. Fylkesgrensen kan her være et hinder, spesielt for etablering av raskere ferdselsårer på tvers av de to fylkene. Utredningen har også vist et potensiale for regionforstørrende effekter, blant annet mot Frøya og Hitra. Satsingen på den nordlige delen av Nordmøre ivaretas ikke godt av den overordnede utviklingsstrategien i Møre og Romsdal, ifølge Nordlandsforskning.

Målsettingen med regionreformen er å overføre nye oppgaver til regionene og å skape en sterkere regional samfunnsutvikler. Alle regionalternativene kan løse den moderate oppgave-overføringen som regionmeldingen beskriver, men de største alternativene, både nordover og sørover, kan også ha muskler til å ta på seg oppgaver som i dag ikke er aktuelle for overføring fra regional stat. Her kjenner vi ikke framtidsbildet.

Hensynet til en tettere samordning mellom regionalt folkevalgt nivå og regional stat tilsier at man også samordner inndelingene for statlige sektoretater. Her går de fleste inndelingene innenfor Møre og Romsdal + Trøndelag, men flere tunge etater er organisert etter dagens fylkesgrenser. Gjennomgangen har vist eksempler på at regional stat tolker fylkesgrensene mer bastant enn fylkeskommunene gjør. Det er et problem for randkommunene i nord, når avstanden i hverdagen ikke stemmer med statlig målstyring.

I gjennomgangen av maktpolitisk innflytelse viser tall fra fylkeskommunen at Nordmøre på flere områder har fått sin del av felles midler, og at fylket over tid greier å samle seg om løft i de ulike fogderiene, som for eksempel opera- og kulturhus i Kristiansund. Dersom man ser på investeringsplanene for vei er det imidlertid klart at en stor andel av ressursene framover vil gå til Sunnmøre og i noen grad Romsdal. Samtidig viser Samspleis at de fleste viktige veiprosjekt på Nordmøre kunne bli selvfinansierende med økt nedbetalingstid, og at dette kan løses i alle regionalternativene.

I den maktpolitiske analysen viser Nordlandsforskning at Nordmøre ut fra blant annet politikk, næringsliv og innovasjonsstrategi har mye til felles med Trøndelagsfylkene, og vil ha fordeler av å være tettere knyttet til dem. Forskerne påpeker samtidig hvordan strategier for utvikling i Møre og Romsdal har vært til gode også for Nordmøre. Dette taler for Møre og Romsdal som egen region. Men i dette alternativet er det vanskeligere å få til synergier med Trøndelag. Det er også en risiko for å videreføre politisk rivalisering mellom fogderiene, og at grensekommunene mot Trøndelag fortsatt opplever problemer som hemmer deres utvikling. Nordlandsforskning oppsummerer det slik: «Sett fra Nordmøres side er fordelen med Møre og Romsdal tilgang til et stort arbeidsmarked i Romsdal/ Molde som holdes oppe gjennom aksen Kristiansund – Molde – Ålesund. Utfordringen for Nordmøre ligger i å kunne beholde disse fordelene og samtidig utvikle en positiv synergi med Trøndelag.»

Utfordringen ligger også i å unngå en løsning der Nordmøre deles i to eller flere deler, og dermed løper risikoen for å bli marginalisert, ikke bare i en region, men i to regioner.

13. Reiseliv - Organisering av reiselivet på overordnet nivå

Departementene bevilger og gir føringer til Innovasjon Norge. Innovasjon Norge skal realisere nasjonale strategier og politiske og kommersielle føringer. Fylkeskommunene har helt eller delvis eierskap til landsdelsselskapene. Landsdelsselskapene skal realisere regionale strategier og politiske og kommersielle føringer. Lokale destinasjonsselskaper eies av kommunene samt at ulike medlemsbedrifter inngår også som eiere. Destinasjonsselskapene skal realisere lokale strategier og politiske og kommersielle føringer.

13.1 Organiseringen av reiselivet i Møre og Romsdal

Reiselivet i Møre og Romsdal er organisert i 2 destinasjonsselskaper, Visit Nordvest og Destinasjon Ålesund og Sunnmøre. Og disse er en del av Fjord Norge AS, som er landsdelsselskapet for de tre Vestlandsfylkene. I tett samspill med destinasjonsselskapene og næringen, ledes det internasjonale markedsarbeidet for Fjord Norge regionen av Fjord Norge. Fjord Norge AS skal gjennom målrettet internasjonal markedsføring bidra til økt trafikk og sesongforlengelse og dermed tilrettelegge for bedret lønnsomhet i reiselivstilknyttede bedrifter i regionen. Fjord Norge AS skal ved formidling av markeds- kunnskap bidra til at reiselivsnæringen i regionen tilbyr markedstilpassede produkter og tjenester.
Visit Norway er den offisielle nasjonale reiselivsorganisasjonen, eid av Innovasjon Norge. Både landsdelsskapet Fjord Norge og destinasjonsselskapene har et tett samarbeid med Visit Norway, og den mest synlige delen er webportalen visitnorway.no. Det er det lokale destinasjonsselskapet som har ansvar for å synliggjøre de ulike tilbudene på sitt reisemål i de ulike digitale kanalene, som visitnorway.no, fjordnorway.com og visitnorthwest.no. All informasjon som ligger der om overnatting, spisesteder, transport, attraksjoner, aktiviteter, arrangement osv. blir hentet fra destinasjonsselskapets database. Visit Nordvest legger til rette for at de ulike reiselivsbedriftene i kommunen kan kjøpe seg synlighet gjennom å være medlem. Visit Nordvest har også i sin avtale med kommunene i oppgave å markedsføre/presentere alle de «ikke-kommersielle» aktivitetene og attraksjonene, som for eks. Trollstigen, Atlanterhavsveien, vandreturer, skiturer, natur- og kulturopplevelser. Visit Nordvest sitt arbeid planlegges og gjennomføres av de administrativt ansatte i selskapet, og arbeider ut ifra vedtatt strategi for selskapet. Generalforsamlingen er øverste organ i selskapet.

De to destinasjonsselskapene i Møre og Romsdal har 13 kommuner i sin portefølje begge to, totalt 26 kommuner, og rundt 200 medlemsbedrifter hver. Visit Nordvest finansieres av årlig tilskudd fra de enkelte medlemskommuner, medlemsavgift fra reiselivsbedriftene og ulike tilskudd og prosjektmidler fra bla Møre og Romsdal Fylkeskommune og Innovasjon Norge og er organisert som et AS.

Møre og Romsdal fylkeskommune støtter, via Møre og Romsdal Reiseliv, destinasjonsselskapene med samme beløp som de enkelte destinasjonsselskaper legger i potten. Slik at det i 2020 var 1,4 mill totalt til rent markedsarbeid i Visit Nordvest, der halvparten altså kom fra Møre og Romsdal Fylkeskommune. Unikt for Møre og Romsdal med så stor støtte til de ulike destinasjonsselskaper.

Møre og Romsdal fylkeskommune startet prosjektet «Reiseliv, mat og kultur» i 2018. *Prosjektet skal bidra til auka lønsemd og verdiskapning i lokalt næringsliv. Prosjektet skal bidra til fleire tilrettelagte opplevingar gjennom riktig og auka samhandling mellom mat-, kultur- og reiselivsaktørar, der mat og drikke produserast med lokale råvarer og basert på lokale mattradisjonar.*

Reiseliv, mat og kultur (mrfylke.no)

13.2 Reiseliv i Trøndelag

Reiselivet i Trøndelag dekkes av ett landsdelsselskap, Trøndelag Reiseliv, og som består av 5 destinasjonsselskaper; Visit Oppdal, Destinasjon Røros, Visit Trondheim, Visit Innherred og Visit Namdalen.

Mandatet til Trøndelag Reiseliv er å gi synlighet til de ulike reiselivsbedriftene samt jobbe med kompetanseheving innen reiselivet, altså utvikling og markedsføring. Trøndelag Reiseliv har drøye 80 eiere, der Trøndelag Fylkeskommune er den største eieren.

Det er de ulike destinasjonsselskaper som er tett på de enkelte bedriftene. Trøndelag Reiseliv har en samarbeidsavtale med de ulike destinasjonsselskapene samt en unik handlingsplan for de ulike destinasjonsselskapene.

Det er mye aktivitet i det landbruksbaserte reiselivet i Trøndelag. Kan nevne bla «Den gyldne omvei» - siden 1998, Oi! Trøndersk Mat og Drikke – siden 2005.

Oi! Trøndersk Mat og Drikke AS skal videreutvikle Trøndelag som landets mest spennende matregion slik at det gir mersmak og merverdi lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Oi! skal bidra til økt verdiskaping innenfor matsektoren med utgangspunkt i råvarer og kultur fra den trønderske regionen. Rekruttering, utvikling, nettverksbygging og profilering er sentrale stikkord som beskriver vår hverdag.

Oi! Trøndersk Mat og Drikke - Matriket Midt

Destinasjonsselskapene er styrt av eierne sine, slik at det vil være ulikt fokus i de destinasjonsselskaper der største andel eiere er de store kongresshotellene i forhold til de destinasjonsselskaper der de omkringliggende kommunene er majoritetseiere.

13.3 Reiselivets bidrag til skatteinngang på nasjonalt nivå

Nasjonalt bidrar reiselivet med 4,4 milliarder kroner i skatteinntekter til kommunene. Det er mer enn både prosessindustrien (3,5 milliarder) og sjømatnæringen (1,6 milliarder), viser rapporten "Reiselivsnæringens verdi"viii som Menon Economics har laget for NHO Reiseliv.

Nasjonal Reiselivsstrategi 2021

Begge fylkeskommuner støtter opp om ulike prosjekt ifbm reiseliv og utvikling av reiselivet i regionen.

13.4 Nasjonal Reiselivsstrategi 2030

Hovedmål og delmål

- *Norsk reiseliv skal øke sin egen verdiskaping og bidra til jobbskaping i hele landet*
    - *Vi skal øke eksportverdien av konsumet med 20 milliarder kroner innen 2030, og det innenlandske konsumet tilsvarende.*
    - *Vi skal øke antallet reiselivsrelaterte jobber i Norge med 25 prosent innen 2030.*
- *Norsk reiseliv skal bidra til at Norge blir et lavutslippssamfunn*
    - *Vi skal redusere klimautslippene i det stedlige reiselivet med 50 prosent innen 2030.*
    - *Vi skal ha størst mulig andel gjester med høy verdiskapingseffekt og lavt klimaavtrykk. CO2-avtrykket fra de besøkendes transport til/fra/i Norge skal reduseres med ti prosent årlig, med 2019 som utgangspunkt.*
    - *Vi skal være en pådriver for at klimautslippene i hele transportsektoren går ned.*
- *Norsk reiseliv skal bidra til attraktive lokalsamfunn og fornøyde innbyggere*
    - *Der reiselivsaktiviteten øker i omfang skal også sysselsetting og bosetting øke tilsvarende.*

- *Handels- og servicetilbudet i reiselivs- og hyttekommuner skal være større enn innbyggertallet alene tilsier.*
- *Vi skal øke direkte og indirekte ringvirkninger av reiselivskonsumet lokalt, gjennom å prioritere målgrupper med høyt lokalt forbruk.*
- *Andelen innbyggere som mener at reiselivet bidrar til vekst og utvikling skal øke på alle typer reisemål.*

- *Norsk reiseliv skal levere så høy kundeverdi at betalingsvilje og gjenkjøp øker*
  - *Vi skal styrke vår posisjon som et mer komplett reisemål for nasjonale og internasjonale målgrupper, slik at potensialet innen kultur, matopplevelser og gode møter med lokalsamfunnene blir forløst.*
  - I målgruppene som norsk reiseliv satser på skal forbruket øke med 25 prosent fram til 2030

Nasjonal Reiselivsstrategi 2021: s 49

Denne strategien for norsk reiseliv gir føringer og muligheter for nyetableringer og videreutvikling av allerede eksisterende reiselivsbedrifter.

14. Prosedyre ved evt søknad om endring av fylkestilhørighet

«Kommunene har i dag mulighet til å søke om bytte av fylke gjennom justering av grensen mellom fylker, jf. inndelingsloven § 6. Kommuner som ønsker å søke om fylkesgrensejustering er selv ansvarlig for å utrede spørsmålet og få innspill fra egne innbyggere.»

6.4.2 Fylkesgrensejusteringer

Det skal søkes til departementet om å endre fylkestilhørighet. Rent praktisk ordnes dette ved at den enkelte kommune sender departementet et brev med orientering om kommunestyrets vedtak og en beskrivelse av prosessen forut for vedtaket. Evt. utredninger og saksdokumenter som ligger til grunn for kommunestyrets vedtak, bør også følge som vedlegg.

Prosessen for en søknad består i et vedtak i kommunestyre/bystyre blir fattet. Dette sendes til Kommunaldepartementet. Så innhentes det uttalelser fra de 2 fylkeskommunene og så vedtar Kommunaldepartementet om departementet vil gi tillatelse for en endret fylkestilhørighet. Denne prosessen vil ta minst 2 år. Reell innflytelse på politisk hold vil det ta 8 år å oppnå.

15. Ulike vedtak og begrunnelser utført tidligere

Det er valgt å ta med ulike vedtak og begrunnelser som et bakteppe og viktig informasjon som har sammenheng med dette saksgrunnlaget også.

15.1 Stortingets sluttbehandling 8.juni 2017

Etter en lang debatt i Stortinget torsdag 8. juni ble både kommunereformen og regionreformen vedtatt. Stortinget var tydelig delt i saken, og det var ikke et solid flertallsvedtak.

- *Fra 2020 blir antallet kommuner redusert fra 428 til 354.*
- *Tvangsvedtakene i kommunereformen ble vedtatt med svært knapt flertall. Tre av de 11 tvangsvedtakene ble gjort med 1 stemmes overvekt (85/84)*
- *19 fylker blir til 11 regioner. Møre og Romsdal videreføres som egen region*

- *Hvis det blir regjeringsskifte til høsten opplyste opposisjonspartiene at de var innstilt på å reversere tvangsvedtakene dersom noen kommuner eller fylker selv ønsker det.*
- *Halsa ble vedtatt overført til Trøndelag.*
- *Det ble fra talerstolen (fra Ap), oppfordret til at Rindal snarlig overføres til Trøndelag.*
- *En eventuell regiongrensejustering for deler av Nordmøre ble ikke kommentert.*
- *Det ble i starten av møtet fremmet forslag om at Finnmark og Troms slås sammen til en region og at Nordland blir egen region. Dette ble vedtatt med 96 mot 73 stemmer.*
- *Det er tverrpolitisk enighet om at kommunereformen videreføres. Økonomiske virkemidler bestemmes av det nye Stortinget som velges til høsten.*

15.2 Fylkestingets vedtak 13. desember 2016

Etter samlet vurdering, naboprat samt innspill fra regionrådene og kommunene vedtok fylkestinget i Møre og Romsdal følgende 13. desember 2016: (saksframlegg) (protokoll):

1. *Møre og Romsdal fylkeskommune ønskjer at Møre og Romsdal, med eventuelle grensejusteringar, held fram som eigen region frå 1.1.2020. (Enstemmig)*
2. *Møre og Romsdal som eigen region er den løysinga som best svarar på måla i regionreforma når det gjeld regional vekst, samhandling og funksjonelle regionar. (Vedtatt med 40 stemmer. 7 stemte for alternativt forslag)*
3. *Møre og Romsdal fylkeskommune vil arbeide for at dei opplevde problema knytt til fylkesgrensene som hemmande for samarbeid med kunnskapsmiljø og næringsklynger vert redusert. Fylkestinget ber fylkesrådmannen komme attende til dette i arbeidet med revidert Fylkesplan og tilhøyrande handlingsprogram. (Enstemmig)*
4. *Møre og Romsdal fylkeskommune vil ikkje stille seg i vegen for Rindal sin søknad om overføring til Trøndelag. (Vedtatt med 42 stemmer. 5 stemte for alternativt forslag)*

Vedtaket fylkestinget fattet 13.desember 2016 del 3, oppleves som på startet og godt i gang i forhold til gjennomføring.

15.3 5 kommuner sonderer i retning Trøndelag

I møte 24. januar 2017 vedtok Kristiansund formannskap følgende (7 mot 4 stemmer):

> *«Som følge av fylkestingets enstemmige vedtak 13. desember 2016 om at Møre og Romsdal bør bestå som egen region, går Kristiansund videre i prosessen med å søke regiontilknytning til Trøndelag i samsvar med bystyrets vedtak 8. november 2016 (PS 16/84) «Dersom Møre og Romsdal ikke vil inngå i en større region med Trøndelag, vil Kristiansund jobbe for at så mange som mulig av Nordmørskommunene inngår konkrete samtaler og forhandlinger med Trøndelag og snarest berede grunnlaget for en søknad om endret regiontilhørighet».*
>
> *Forutsetningen for å kunne fremlegge et beslutningsgrunnlag for bystyret er at fylkestingene i Nord- og Sør-Trøndelag er positive til at deler av Nordmøre blir en del av Trøndelagregionen.*
>
> *Det må også være en forutsetning at det kan fremlegges en intensjonsavtale mellom Trøndelag og aktuelle Nordmørskommuner som kan bidra til en utvikling som gagner begge parter. Fremdrift og utredninger frem til et beslutningsgrunnlag må ellers følge de premisser som fremgår av saksutredningen. Bystyret orienteres fortløpende.»*

Formannskapets vedtak la også opp til en samordnet prosess sammen med Aure, Halsa, Smøla og Surnadal. I etterkant bekreftet samarbeidskommunene Aure, Halsa, Smøla og Surnadal at de er enige i en samordnet prosess med ordfører Kjell Neergaard som leder og med sakbehandlingsressurs fra Kristiansund. (Rindal kjører egen prosess.)

15.4 Fylkesrådmannens begrunnelse for Møre og Romsdal som egen region

I fylkesrådmannens saksframlegg i sak T-85/16 til fylkestinget i Møre og Romsdal i desember 2016 ble dette anført som fylkesrådmannens samlede vurdering:

> *Fylkesrådmannen si vurdering baserer seg på tidligare vedtak i fylkestinget, Meld. St. 22 (2015–2016), innspel og dialog med kommunar m.m. og utgreiingar det er gjort greie for tidligare i saksframlegget.*
>
> *Fylkesrådmannen meiner Møre og Romsdal er stort nok til å handtere både noverande oppgåver og oppgåver ein kan forvente vert overført til nye regionar. Kvar grensa går før ein region vert for liten er vanskeleg å meine noko nøyaktig om, men truleg vil ikkje Stortinget akseptere ein region som er vesentleg mindre enn dagens Møre og Romsdal.*
>
> *Møre og Romsdal fyller krava om «funksjonelle regionar», sjølv om det på nokre område og for enkelte grensekommunar kan argumentrast for andre løysingar. Ser ein på næringsregionar heng vi tettare saman med vestlandet enn trøndelag, men avstandane er etter fylkesrådmannen si vurdering eit klart hinder for å ta ut effektar av dette.*
>
> *Utgreiingane viser klart at når det gjeld utdanning- og kompetanse heng Møre og Romsdal og Trøndelag relativt tett saman, men ikkje i ein slik grad at vi her kan snakke om ein tett kunnskapsregion.*
>
> *Møre og Romsdal fylkeskommune har ikkje i dag samarbeid med andre fylke i ei slik grad eller med ein slikt mønster at det gjev nokon klar peikepinn for ein framtidig regionstruktur. Når det gjeld regional stat si organisering peikar denne på Trøndelag, men det er og viktige etatar som er organisert likt med dagens fylkesgrenser. Fylkesrådmannen vil og vise til at mange kompetansearbeidsplassar både i statleg og fylkeskommunal verksemd kjem i spel, og vil legge vekt på dette i forslag til vedtak.*
>
> *Dei faglege vurderingane peikar etter fylkesrådmannen si vurdering klart på Møre og Romsdal som eigen region. Når det gjeld dei maktpolitiske forholda er fylkesrådmannen samd med konklusjonen i Nordlandsforskning si utgreiing der dei konkluderer med: «Vår anbefaling er at Møre og Romsdal fylkeskommune bør fortsette som en enhet. Samtidig bør fylkeskommunen innlede forhandlinger med staten ved KMD om løsninger på de reelle problemene som er avdekket i prosessen.»*
>
> *Fylkesrådmannen kan likevel ikkje sjå bort frå siste del av anbefalinga, og dei innspela som er kome, i hovudsak, frå Nordmøre om at dagens fylkesgrenser er ei hindring.*
>
> *Fylkestinget skal ta stilling til ei løysing for heile fylket, men må og ta inn over seg at det er enkeltkommunar som ønskjer andre løysingar.*
>
> *Fylkesrådmannen kan ikkje innstille på at dei seks kommunane som har Trøndelag som førsteprioritet vert overført dit. Dette vil bryte radikalt med fylkestinget sine føresetnadar i saka og med stortingsmeldinga si føring som samanhengande buog arbeidsmarknadsregionar. Ei slik løysing vil og gje eit «restfylke» som truleg ikkje er stort nok til å halde fram som eigen region. Med bakgrunn i utspelet frå Trøndelag om at dei aktivt vil motarbeide ei løysing med heile Møre og Romsdal til Trøndelag, betyr dette ei deling av dagens Møre og Romsdal, der dei to delane endar som utkantar i kvar sin region. Fylkesrådmannen vil åtvare mot ei slik løysing, då det vil få svært negative verknader både på kort og lang sikt for eit fleirtal av kommunane i Møre og Romsdal.*
>
> *Det er likevel slik at det vil vere mogleg å sjå på løysingar for enkeltkommunar utan at det får slike verkander.*
>
> *Fylkesrådmannen meiner at Rindal er i ei særstilling då dei før regionreforma søkte overføring til Sør-Trøndelag. Det er argument både for og mot ei slik overføring, men fylkesrådmannen meiner at fylkestinget i Møre og Romsdal bør stille seg positiv til å at ei slik overføring blir utgreia etter krava i Inndelingslova. Føresetnaden er at ein finn løysingar som gjer at ungdom i Rindal framleis kan gå på Surnadal vgs., utan at dette har negative økonomiske konsekvensar for Møre og Romsdal. Fylkesrådmannen vurderer at Rindal sin situasjon når det gjeld «kvardagsregion» og geografi gjer at ei overføring ikkje treng skape presedens for andre kommunar. Ei slik overføring bør skje frå 01.01.2018 då region Trøndelag vert operativ frå denne dato.*
>
> *Halsa kommune har i kommunereforma vedtatt å slå seg saman med Hemne og deler av Snillfjord. Fylkesrådmannen meiner det er mest naturleg at den nye kommunen vert ein del av*

Møre og Romsdal. Grunngjevinga for dette er at Halsa er ein del av Surnadal arbeidsmarknadsregion medan Hemne er eigen arbeidsmarknadsregion.

Fylkesrådmannen meiner summen av utgreiingar som er gjort viser at Møre og Romsdal som eigen region er det alternativet som best fyller desse måla i regionreforma.

- *Vekst i heile landet basert på regionale fortrinn*
- *Heilskapleg samfunnsutvikling på tvers av sektorane*
- *Demografi – avgjerder skal treffast nærast mogleg dei det gjeld*

Fylkesrådmannen ser og at prosessen har avdekka utfordringar med dagens fylkeskommune som må adresserast.

15.5 Regjeringens begrunnelse for Møre og Romsdal som egen region

I Stortingsproposisjon 84 S (2016-2017) Ny inndeling av regionalt folkevalt nivå, som ble fremmet i statsråd 5. april er det gitt følgende beskrivelse av og begrunnelse for å videreføre Møre og Romsdal som egen region:

Møre og Romsdal har om lag 265 000 innbyggjarar, som utgjer 5 prosent av folketalet i landet, eit areal på om lag 15 000 km^2 og 27 kommunar etter kommunereforma. Fylket har tre større byar med tilhøyrande omland: Nordmøre med Kristiansund som største by, Romsdal med Molde og Sunnmøre med Ålesund som største by. Fylkesadministrasjonen ligg i Molde. Dei fleste innbyggjarane i Møre og Romsdal bur i byar og tettstader langs kysten. Om lag 29 prosent av innbyggjarane bur i spreiddbygde strok. Fylket er mellomstort målt i areal, men er mange stader kjenneteikna av relativt lange reiseavstandar med bil og ferje. Frå Molde kan ein nå kommunesenteret i 22 av 30 kommunar innan 2 timar. Frå Molde til Ålesund tek det om lag 1 time og 45 minutt å køyre (inkludert ferje). Frå Molde til Kristiansund er reisetida kortare – det tek om lag 1 time og 10 minutt å køyre mellom byane. Kvar av byane Ålesund, Molde og Kristiansund har stamlufthamn. I tillegg driv Avinor lufthamna Ørsta/Volda, som er ei viktig lokallufthamn i området.

Ein rapport utarbeidd for Nordmøre regionråd (ORKidé) analyserer pendlarstraumane mellom distrikta i fylket og distrikt utanfor fylket. Den fylkesinterne pendlinga i ulike retningar mellom Sunnmøre, Romsdal og Nordmøre omfattar om lag 4 500 arbeidsreiser. Tala viser at det er om lag 2 600 arbeidsreiser mellom Romsdal og Nord- møre, 1 600 arbeidsreiser mellom Romsdal og Sunnmøre og 350 reiser mellom Sunnmøre og Nordmøre. Pendlinga mellom Orkdal i Trøndelag og Møre og Romsdal er lågare og omfattar om lag 600 arbeidsreiser. Pendlinga mellom Nordfjord i Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal utgjer om lag 800 arbeidsreiser.

Samarbeid med andre fylkeskommunar

Møre og Romsdal fylkeskommune samarbeider i dag med nabofylka i sør og i nord, men i liten grad mot aust. Mot sør er samarbeidet i stor grad knytt opp mot heile Vestlandet gjennom Vestlandsrådet. Dei fire fylkeskommunane på Vestlandet skal gjennom Vestlandsrådet styrkje og koordinere innsatsen til beste for landsdelen innanfor definerte satsingsområde og ta initiativ til samarbeids- prosjekt på tvers av fylkesgrensene. Rådet har eit særleg ansvar for politisk sentrale og strategiske saker på Vestlandet. I den samanheng er saker om samferdsel sterkt prioriterte. Det same er innsats for kompetanse og utdanning, kultur, næringsutvikling, kystressursforvaltning og internasjonalt retta arbeid opp mot EU. Nordover er det einskilde samarbeidsprosjekt med Trøndelags-fylka. Møre og Romsdal inngår mellom anna i Midtnorsk forskningsfondsregion saman med Trøndelag.

Institusjonar

Møre og Romsdal utgjer eit eige politidistrikt og distriktskontor for Innovasjon Noreg. Regjeringa har vedteke at fylkesmannsembetet for Møre og Romsdal skal vidareførast. Utover dette er hovudregelen at Møre og Romsdal inngår i dei same statlege regionale strukturane som Trøndelag. Døme er Statens vegvesen, Kystverket, Fiskeridirektoratet, Bufetat og IMDi. Når det gjeld statlege etatar med brei samarbeidsflate mot fylkeskommunen, er det berre NVEs regioninndeling som bryt med dette mønsteret og splittar fylket i to. Sunnmøre og Romsdal inngår i NVE Vest saman med vestlandsfylka, medan Nordmøre inngår i NVE Midt saman med Trøndelag.

Høgare utdanningsinstitusjonar finst ved dei to høgskulane i Volda og Molde og ved NTNU Ålesund. I Kristiansund er det etablert eit høgskulesenter der både Høgskolen i Molde og Høgskolen i Bergen tilbyr studium. Andre viktige forskingsinstitusjonar er Møreforsking AS og det nyetablerte SINTEF Ålesund AS.

Innanfor sjukehussektoren dekkjer Møre og Romsdal HF heile fylket og inngår i Helse Midt-Norge RHF. Verksemda er fordelt mellom Ålesund sjukehus, Volda sjukehus, Molde sjukehus, Kristiansund sjukehus og fleire mindre institusjonar.

Regjeringas vurdering

Regjeringa føreslår å halde på Møre og Romsdal som eigen fylkeskommune. Regjeringa ser det slik at Møre og Romsdal ikkje har tydelege funksjonelle koplingar verken til Sogn og Fjordane eller til Trøndelag. Regjeringa meiner banda er sterkare, og samhandlinga innan fylket viktigare og meir omfattande, enn mellom Nordmøre og Trøndelag eller mellom Sunnmøre og Sogn og Fjordane. Regjeringa ønskjer derfor å byggje opp under ein struktur som kan styrkje den eininga som Møre og Romsdal i dag utgjer.

Regjeringa legg vekt på desse argumenta som særskilt grunngjev tilrådinga:

- *Fylkesmannsembetet for Møre og Romsdal skal stå ved lag i den nye inndelinga. Når det gjeld anna regional statsforvaltning som har samhandling med fylkesmann og fylkes-kommune, inngår fylket som hovudregel saman med Trøndelag. Regjeringa meiner dette framlegget vil ta omsyn til samhandlinga mellom regional stat og fylkeskommunen. Regional statsforvaltning i Midt-Noreg vil etter dette framlegget i hovudsak ha samhandling med berre to fylkeskommunar.*
- *Fylket omfattar tre større byar, felles infrastruktur, sjukehus, flyplassar og fleire høgskular og FoU-miljø. Møre og Romsdal har byar og institusjonar som tilfører denne delen av landet kraft og utvikling langs mange dimensjonar og på fleire område. Det legg til rette for å utvikle samspelet og dynamikken i fylket vidare.*
- *Regjeringa ser at Nordmøre har felles strukturelle kjenneteikn og kommunikasjonar mot Trøndelag. Regjeringa har òg merkt seg at mange av kommunane ønskjer at heile eller delar av Møre og Romsdal bør inngå i eit nytt fylke saman med Trøndelag. For dei fleste av kommunane på Nordmøre er likevel pendlinga og samhandlinga med Romsdal meir om-fattande enn mot Trøndelag. Dei to mest folketunge distrikta, Romsdal og Sunnmøre, er i liten grad orienterte mot Trøndelag. Romsdal og Sunnmøre er i større grad ein del av Vest-lanlandet. Særleg gjeld dette Sunnmøre. Alternativet til å halde på Møre og Romsdal som eigen fylkeskommune ville dermed vere å dele fylket. Regjeringa vurderer det slik at dei tre distrikta i fylket blir bygde stadig tettare saman med omsyn til kommunikasjonar, og det er meir som sameiner enn som skil dei ulike delane av fylket.*

16. Avsluttende betraktninger

I dette kunnskapsgrunnlaget har det vært forsøkt å innhente relevant fakta i forbindelse med 10 ulike områder som utvalget har definert er viktige i denne sammenhengen. Dette grunnlaget vil sammen med annen relevant informasjon kunne bidra til informasjon og kunnskap som kan danne et grunnlag for politiske vedtak i forbindelse med en eventuell søknad om endring av fylkestilhørighet for kommunene Aure, Kristiansund og Smøla.

16.1 Tilgang på fakta samt ressurser og forbedringspotensiale

Tilgangen til informasjon kan ha vært begrenset og eller ulik, da tilgangen til informasjon fra medarbeidere i Trøndelag fylkeskommune har vært vanskelig i store deler av prosjektperioden. Møre og Romsdal fylkeskommune har derimot vært behjelpelig med all etterspurt informasjon i hele prosjektperioden. Dette kan ha medført et ubalansert saksgrunnlag.

Andre utfordringer har vært et omfattende utredningsområde, kort tid til disposisjon, ikke spesifisert detaljnivå på utredningen mm.

Risiko- og sårbarhetsanalyse

Utredningen inneholder ikke risiko og sårbarhetsanalyse. Det kunne ha vært gjennomført for å vurdere mulige uønskede hendelser som kan skje, og sannsynligheten for at hendelsene vil inntreffe og hvilke negative konsekvenser de kan få.

16.2 Ulike perspektiver på de 10 områdene

1. Samferdsel Det jobbes aktivt i begge fylkeskommuner innenfor samferdselsområdet, det forskes på nye muligheter for effektive, bærekraftige muligheter for fremtiden. Det bygges nye veier for å bedre tilgangen til større bo – og arbeidsmarkeder. I samtaler med ordfører og rådmann i Rindal påpekes det et de fikk opprustet fylkesvei 65 etter at de ble en del av Trøndelag fylke, slik at de fikk en bedre vei etter at de ble en del av Trøndelag. Er dette slike opprustninger som Trøndelag fylkeskommune vil prioritere i fortsettelsen?

Ferge og Kystekspress er tema som er viktige for innbyggerne i Aure, Kristiansund og på Smøla. Det er vanskelig å forutse hvordan disse tilbudene vil bli ved en eventuell endring av fylke. Vil fergetilbudet bestå, vil det bedres eller svekkes når Trøndelag fylkeskommune skal drifte tilbudet? Hva vil skje med det ønskede fergesambandet Aure-Hitra? Er det lettere å få finansiering til nytt fergesamband med en eller to fylkeskommuner?

Og hvordan vil tilbudet bli for Kystekspresspassasjerer om det blir en fylkeskommune som skal drifte den? Fylkesordfører Tore Sandvik påpekte i et møte at det kanskje er vanskeligere å legge ned, innskrenke et tilbud til innbyggere i eget fylke enn om det er til innbyggere i et annet fylke. Andre har påpekt at det kanskje er en budsjettpost som er lettere å beholde om det er to fylkeskommuner som skal dele på kostnadene.

Gunnlaug Kristiansen, daglig leder i Smøla nærings og kultursenter, påpeker viktigheten av at det jobbes aktivt med tema som veistandard, fergeløsninger og hurtigbåttilbud. Dette er tema som vil være gode for utviklingen av samfunnet på Smøla og ellers.

2. Utdanning Når det kommer til videregående skole, er den største ulikheten at det i Møre og Romsdal er fokus på «Fritt skolevalg» mens det i Trøndelag er «Nær-skoleprinsippet» som gjelder. Det er nasjonale politiske ønsker om at det skal bli «Fritt skolevalg» i hele landet. Som er politiske avgjørelser. I forhold til valg av hvilken videregående skole man ønsker er det pt hovedregelen at elever skal ta videregående utdanning i eget fylke. Men det er pt avtaler mellom de to fylkeskommunene at man kan kjøpe og selge elevplasser. Dette medfører at elevene kan ta videregående utdanning i annet fylke enn sitt eget. Dette er avtaler som kan forhandles på årlig basis. Hva vil skje med slike avtaler? Vil de fortsette? Hva vil skje med utviklingen av de ulike videregående skolene i Kristiansund? Vil det at en eller flere av disse kommunene blir en del av Trøndelag ha noen innvirkning på skoletilbudet i Kristiansund eller nærliggende skoler som da fortsatt er en del av Møre og Romsdal?

I forhold til de ulike fagskolene som eksisterer i Trøndelag og Fagskolen i Kristiansund, vil det ha noen innvirkning å bli en del av Trøndelag? Vil det styrke eller svekke tilbudet som allerede er i Kristiansund i dag? Vil Fagskolen i Kristiansund, som er en del av Fagskolen i Ålesund, bli en del av Fagskolene i Trøndelag ved et fylkesbytte?

Høyere utdanning er pekt på som et viktig element for utviklingen av et samfunn. Hvordan vil utviklingen av Campus Kristiansund bli dersom Kristiansund blir en del av Trøndelag? Vil utviklingen

styrkes? Har det noen betydning at InnoCamp i Steinkjer allerede er etablert? Likheter og ulikheter mellom InnoCamp i Steinkjer og Campus Kristiansund er nærmere beskrevet i vedlegg nr 10 til dette grunnlaget.

Hvordan vil det å bli en del av Trøndelag innvirke på utdanningstilbudet som tilbys innbyggerne i Aure, Kristiansund og Smøla i dag? Vil det gi lettere eller mer komplisert tilgang til utdannings - og forskningsmiljøene i Trondheim?

Tord Lien i NHO Trøndelag påpeker viktigheten av at utdanningsmuligheter står i forhold til den kompetansen som næringslivet vil trenge i fremtiden. Hvilken fylkeskommune har størst fokus på dette perspektivet?

3. Arbeidsplasser Når det gjelder statlige arbeidsplasser, vil det ha noen betydning at Trøndelag pt har stor andel av de statlige arbeidsplassene, mens Møre og Romsdal har en veldig liten andel statlige arbeidsplasser? Hva vil skje med de statlige arbeidsplassene i Aure, Kristiansund og Smøla dersom en eller flere av kommunene blir en del av Trøndelag?

Ifølge de tall som pt er på bo – og arbeidsmarkeder, viser at disse stort sett er internt i Møre og Romsdal med liten pendling til Trøndelag. Hva vil skje med de eksisterende bo – og arbeidsmarkeder om det kommer en fylkesgrense midt gjennom den?

Når det gjelder NAV og arbeidsplasser er det vedtatt at det skal være et NAV kontor i alle kommuner. Det er kommet innspill fra NAV-lederen i Kristiansund om at det er gode og tette samarbeid på plass som gjelder Nordmøre. Og hvordan slike samarbeid vil bli med endring i fylkesledelsen er vanskelig å vite noe om. Hvilken betydning vil det få at NAV Aure, NAV Kristiansund og NAV Smøla skal rapportere til Trøndelag? Vil det at bo – og arbeidsmarkedene i all hovedsak befinner seg i Møre og Romsdal ha noen betydning med rapporteringsvei til Trøndelag?

4. Næringsliv Det er ulike oppfatninger om næringslivet hemmes av grenser og hva som skal ligge til grunn for et godt og blomstrende næringsliv. Ole Johnny Rugseth, leder KNN, hevder at det er viktig å få denne prosessen ferdig, da prosessen oppleves som hemmende for næringslivet. Han sier også at det er viktig med lovnader om videreføring av den gode steamen for Campus Kristiansund, Opera og kulturhus, byutvikling med mer inn i Trøndelag. Han påpeker at for å skifte fylke må det være betydelige fordeler å hente ved en slik endring.

Gunnlaug Kristiansen, daglige leder i Smøla nærings og kultursenter, påpeker viktigheten av tett dialog med lokale myndigheter. Kort vei til, og hurtig saksgang ifbm myndighetsavgjørelser. Hun påpeker også viktigheten av at myndighetene har god kjennskap til lokale forhold.

Det er ulike oppfatninger om hva som er faktiske forhold ifbm støtteordninger innenfor landbruket. De ulike tilskudds sonene blir beholdt som de er ved en evt endring av fylkestilhørighet. Det som endres som kan ha innvirkning på tilskudd bønder kan motta, er de Regionale Miljøtilskuddene. De følger fylkesgrenser og det er ulik prioritering i Møre og Romsdal kontra Trøndelag. Her kan man da nevnte tilskudd ifbm bratt terreng, der tilskuddet er betydelig lavere i Trøndelag enn i Møre og Romsdal. Ut over dette skal de 2 fylkene ha like ordninger overfor bønder, dog kan etterspørsel av tilskudd medføre at tilskudd enten øker eller minker i størrelse og variere på årlig basis.

5. Kultur Ved å lese de ulike fylkeskommuners strategi for kultur vil man se at begge fylker er av den oppfatning at kultur er viktig både innenfor næringsutvikling, men også som en samfunnutviklende aktør. Det stilles spørsmålstegn ved hvilke investeringer og hvilke driftsoppgaver som vil bli prioritert i et nytt fylke. Vil man gå for bare det som er lovpålagt? Vil man også bli med å invester og drifte for

eksmepel det nye Opera og kulturhuset i Kristiansund? Hva vil skje med engasjementet i forbindelse med Fru Guri av Edøy? Dette er «kulturoppgaver» som ikke er lovpålagt.

Hva vil skje med Nordmøre Museum? Om Kristiansund blir en del av Trøndelag, vil da morbruket inngå i et nytt fylke. Vil det videreføres? Husasnotra/Geitbåtmuseet valgte å fortsette innenfor paraplyen til Nordmøre Museum da Halsa ble en del av Heim som ble en del av Trøndelag fylkeskommune.

Hva vil skje med de ulike eierskapene som Møre og Romsdal fylkeskommune har. Det påstås at det ikke er en automatikk i at de tas over av Trøndelag Fylkeskommune.

Det har ikke vært lett å skaffe til veie informasjon om ulike prosjekter i Trøndelag fylkeskommune, slik at hva de satser på i Trøndelag er ikke med i dette grunnlaget.

6. Politikk Tidligere ordfører i Halsa kommune sier; «*Rammene rundt kommunene er bevegelige mål, ikke statiske. Fylkenes prioriteringer er ikke statiske og fokus endres underveis*.» Han påpeker også at et evt fylkesbytte er av strategisk karakter. Han trekker da frem det maktpolitiske, hvor kan man anta at man få størst innflytelse?

Hvor stor betydning vil det ha for den enkelte innbygger om man er innbygger i Møre og Romsdal eller i Trøndelag? Ordførere og rådmenn som har vært aktive i prosessene hos Halsa og Rindal kommuner hevder at innbyggerne ikke pt opplever store endringer i sin hverdag fra da de var en del av Møre og Romsdal til nå som der er en del av Trøndelag fylke.

7. Beredskap Spesialisthelsetjenesten henger tett sammen med primærhelsetjenesten. Det tilbudet som pt finnes er det som også skal finnes etter en evt endring av fylkestilhørighet. Endringer kan skje på kommunenivå, ved at de enkelte kommuner inngår samarbeidsavtaler med ulike helseforetak ifbm hva de ulike skal levere av tjenester, men det er kommunale avtaler og forhandlinger. Vil et evt fylkesbytte ha innvirkning på spesialisthelsetjenesten som innbyggerne mottar?

8. Offentlige investeringer samt drift av investeringene Møre og Romsdal fylkeskommune drifter helt eller delvis ulike institusjoner og investerer i ulike institusjoner som ikke er lovpålagte oppgaver. Vil dette også skje i Trøndelag fylke?

9. Samarbeid, tilhørighet og identitet Det er ulike oppfatninger blant innbyggerne om hvor man hører mest hjemme i forhold til fylke.

10. Reiseliv er organisert på tilsvarende måter både i Trøndelag og i Møre og Romsdal. Vil det ha noen innvirkning på de reisende om Aure, Kristiansund og Smøla bytter fylke?

17. Noen tall på overordnet nivå

Fylkeskommunenes forbruk i 2020

Under her kommer en tabell samt en graf som forteller noe om hva slags forbruk Møre og Romsdal fylkeskommune har hatt i 2020 på mange av de områdene denne rapporten tar for seg. Grafen tar for seg forbruk per område per person.

Netto driftsutgifter på funksjon/tjenesteområde, Møre og Romsdal fylkeskommune		**Beløp (1000 kr)**				**Beløp per innbygger (kr)**		
Kode	**Art/funksjon**	**2018**	**2019**	**2020**		**2018**	**2019**	**2020**
FGF1a	Politisk styring og kontrollvirksomhet, fylkeskommune	32 521	33 161	32 325		126	129	122
FGF1b	Administrasjon, fylkeskommune	154 275	158 454	177 510		597	617	668
FGF1c	Fellesutgifter, fylkeskommune	-11 369	-27 792	35 493		-44	-108	134
FGF2	Plan, byggesak og miljø, fylkeskommune	109 317	92 769	87 986		423	361	331
FGF3	Kultur, fylkeskommune	94 720	95 890	108 767		366	373	410
FGF4	Samferdsel, fylkeskommune	1 731 151	1 693 223	2 250 743		6697	6595	8476
FGF5	Næringsforvaltning, fylkeskommune	11 854	22 614	108 747		46	88	410
FGF6a	Eiendomsforvaltning, fylkeskommune	276 006	285 249	317 051		1068	1111	1194
FGF7	Videregående opplæring samlet, inkl. fagskoler	1 840 725	1 872 149	1 832 904		7121	7 292	6 902
FGF8	Tannhelse	158 271	155 677	162 138		612	606	611
Netto driftsutgifter på funksjon/tjenesteområde, Trøndelag fylkeskommune		**Beløp (1000 kr)**				**Beløp per innbygger (kr)**		
Kode	**Art/funksjon**	**2018**	**2019**	**2020**		**2018**	**2019**	**2020**
FGF1a	Politisk styring og kontrollvirksomhet, fylkeskommune	67 229	72 856	54 103		146	156	115
FGF1b	Administrasjon, fylkeskommune	307 754	303 995	256 021		666	651	543
FGF1c	Fellesutgifter, fylkeskommune	4 305	-29 633	74 651		9	-63	158
FGF2	Plan, byggesak og miljø, fylkeskommune	32 241	35 620	92 627		70	76	197
FGF3	Kultur, fylkeskommune	239 617	223 810	212 444		519	479	451
FGF4	Samferdsel, fylkeskommune	1 929 741	2 242 871	2 736 755		4 177	4 801	5 809
FGF5	Næringsforvaltning, fylkeskommune	37 898	97 843	76 379		82	209	162
FGF6a	Eiendomsforvaltning, fylkeskommune	525 525	547 217	549 233		1 137	1 171	1 166
FGF7	Videregående opplæring samlet, inkl. fagskoler	3 049 539	3 169 748	3 061 187		6 600	6 785	6 498
FGF8	Tannhelse	250 629	255 792	263 995		542	548	560

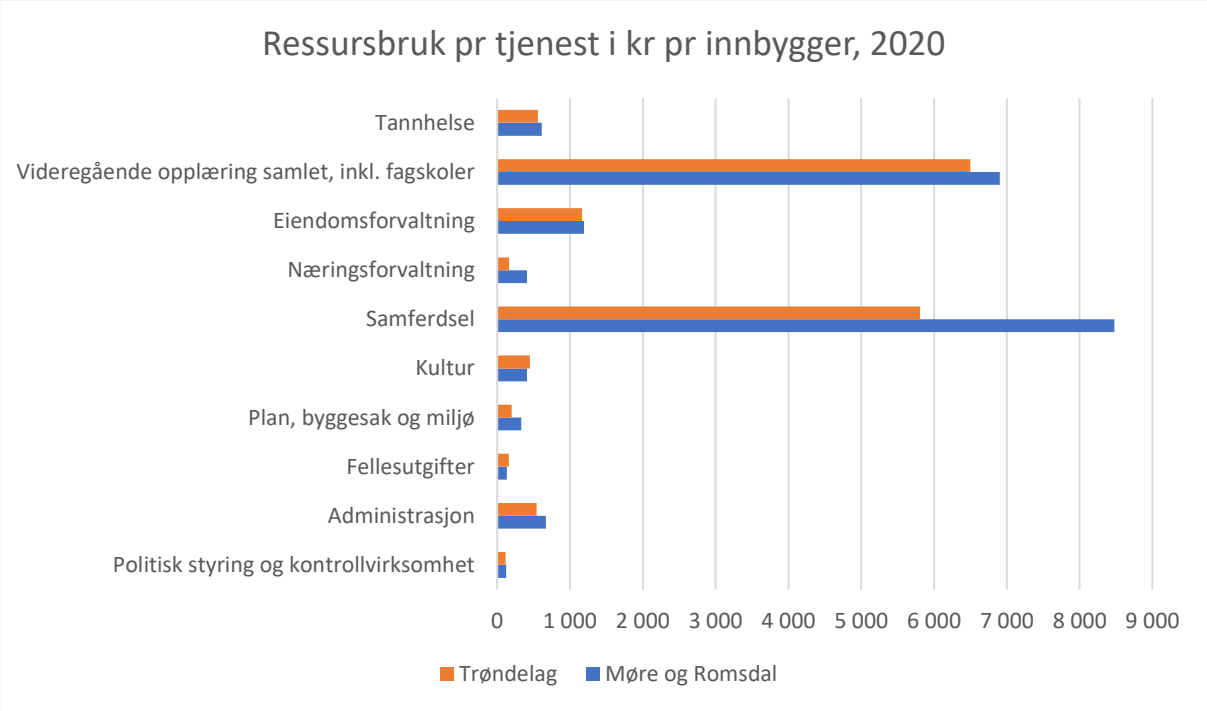

Under kommer 2 tabeller som illustrerer deler av den økonomiske tilstanden til de 2 fylkeskommunene for 2020.

Utvalgte nøkkeltall for fylkeskommuneregnskap[35]			
	Netto driftresultat i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)		
	2018	**2019**	**2020**
Møre og Romsdal fylkeskommune	1,2	5,5	1,3
Trøndelag fylkeskommune	4,1	2,0	0,6
	Netto renteeksponering i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)		
	2018	**2019**	**2020**
Møre og Romsdal fylkeskommune	36,2	41,9	56,9
Trøndelag fylkeskommune	56,0	66,1	61,1
	Langsiktig gjeld ex pensjonsforpliktelser i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)		
	2018	**2019**	**2020**
Møre og Romsdal fylkeskommune	92,9	102,0	109,0
Trøndelag fylkeskommune	123,0	133,4	118,2
	Fri egenkapital drift i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)		
	2018	**2019**	**2020**
Møre og Romsdal fylkeskommune	8,7	13,5	12,1
Trøndelag fylkeskommune	16,2	15,5	13,3

Finansielle nøkkeltall[36]		**Beløp (1000 kr)**		
		2018	**2019**	**2020**
Møre og Romsdal fylkeskommune	Disposisjonsfond (K)	434 254	509 031	779 341
	Langsiktig gjeld	8 366 526	9 121 948	10 046 313
	Netto driftsresultat	63 433	313 161	85 886
Trøndelag fylkeskommune	Disposisjonsfond (K)	1 248 933	1 174 974	1 265 316
	Langsiktig gjeld	16 001 056	17 304 430	17 023 897
	Netto driftsresultat	336 011	166 801	58 496

I vedlegg 11 - Konsekvenser i inntektssystemet hvis Aure, Kristiansund og Smøla blir en del av Trøndelag, kommer detaljer frem om konsekvenser ved en evt innlemming av Aure, Kristiansund og Smøla i Trøndelag.

[35] Kilde: KOSTRA 12133

[36] Kilde: KOSTRA 12144

18. Referanser

Arbo, P. and P. Benneworth (2007), "Understanding the Regional Contribution of Higher Education Institutions: A Literature Review", OECD Education Working Papers, No. 9, OECD Publishing

Brev fra Helse-Midt*, Angående henvendelse om informasjon angående endringer/konsekvenser i spesialisthelsetjeneste ved endring av fylkestilhørighet*, 2021

DiFi-rapport, *«Hva skjer med regional statsforvaltning»* 2017.

Difi, En analyse av inndelingen av regional stat, mai 2021

Helsedirektoratet, Samarbeidsavtaler mellom kommuner og helseforetak - Helsedirektoratet

Helse-Midt, sak 112-18 vedlegg brev fra HOD ang grenser og kommunereform, 2018

Innovasjon Norge, Innovasjonstalen 2020, Rustet til restart, 2020

Innovasjon Norge*, Nasjonal Reiselivsstrategi 2030*, 2021

Innovasjon Norge/Regjeringen, *Distriktsrettet investeringsstøtte,* 2021

Innovasjon Norge, Regionale prioriteringer for landbruksmidler, 2021

Menon Economics, AKADEMISK KOMPETANSE: BETYDNING FOR PRODUKTIVITET, VEKST OG VERDISKAPING I NORGE, 2017

Møre og Romsdal fylkeskommune, Regional planstrategi 2020-2024, 2019

Møre og Romsdal fylkeskommune, Regional delplan tannhelse, mai 2021

Møre og Romsdal fylkeskommune, *Fylkesstrategi for samferdsel*, utkast-april 2021

Møre og Romsdal Fylkeskommune, *Høyringsdokument; Fylkesstrategi Kultur, Frivillig sektor og arenaer 2021-24*, mai 2021

Møre og Romsdal fylkeskommune, Fylkesstrategi for kvalitet i vidaregåande opplæring i Møre og Romsdal 2020-2024, 2019

Møre og Romsdal Fylkeskommune, *«Kunnskapsgrunnlag i samband med regionreforma»,* oktober 2016

Møre og Romsdal fylkeskommune, *Notat om regional fordeling av midler*, okt 2016

Nordlandsforskning, *«Oppdatert maktpolitisk vurdering av regionreformen på Nordmøre – et scenario der fem Nordmørskommuner går inn i Trøndelag»,* juni 2017

Nordlandsforskning, *Maktpolitiske konsekvenser av nye alternative regioner – virkninger for Møre og Romsdal, forslag til løsning,* oktober 2016

Nordlandsforsking, *Maktpolitisk innflytelse for Nordmøre og for den nye regionen*, oktober 2016

Orkidé, *Vurdering av framtidig regionstruktur på Nordmøre*, oktober 2016

Regjeringen.no, *Kommuneproposisjonen 2020, Prop. 113 S (2018–2019)*

Regjeringen.no, Meld. St. 5 (2019–2020) Levende lokalsamfunn for fremtiden — Distriktsmeldingen

Saksframlegg Kristiansund Bystyre, *«Regiontilknytning for deler av Nordmøre»,* juni 2017

Samferdselsdepartementet, *Instruks for Statens Vegvesen,* 2019

Samferdsels strategi og -organisering mot 2030 - Trøndelag fylkeskommune

Samfunnsøkonomisk analyse, Lærdommer fra gode vertskommuner for næringsutvikling — mai 2021

Samspleis AS, *Strategisk samferdselsutvikling*, oktober 2016

Telemarksforsking, *Regionstruktur på Nordmøre,* oktober 2016

Trøndelag Fylkeskommune, Delstrategi 2019-2030 – VEG, 2019

Trøndelag Fylkeskommune, Balansekunst- Kulturstrategis for Trøndelag 2019-2022, 2018

Trøndelag fylkeskommune; Faktafredag - Statlige arbeidsplasser i Trøndelag, 2021 3.mai

Trøndelag Fylkeskommune, TRØNDELAGSPLANEN, Regional planstrategi for fylkestingsperioden 2020-2023

Trøndelag Fylkeskommune, *Kompetansestrategi for Trøndelag,* 2018

Trøndelag fylkeskommune, *Samferdsels strategi og -organisering mot 2030,* 2017

Trøndelag fylkeskommune, *Strategi for samferdselsområdet*, etter høring, 2017

Trøndelag fylkeskommune, Regional strategi for verdiskaping i Trøndelag 2022-2025, mai 2021

19. Lenker til dokumenter/digitale sider

Fordeling av mandatene ved neste stortingsvalg - stortinget.no
Fordeling av mandatene ved neste stortingsvalg - regjeringen.no
Lov om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyrer (valgloven) - Kapittel 11. Mandatfordelingen og kandidatkåringen - Lovdata
(Microsoft Word - Kvalitetskrav_f\370dselsomsorgen_IS_1877__10 12 10_.doc) (helsedirektoratet.no)

Kommune-NM (nho.no)

NOU 2020: 6 (regjeringen.no)

NOU 2008: 3 (regjeringen.no)

- Nordmøre museum (nordmore.museum.no)

Reiseliv, mat og kultur (mrfylke.no)

Meld. St. 33 (2015–2016) - regjeringen.no – NAV i en ny tid – for arbeid og aktivitet

Slik er spesialisthelsetjenesten bygd opp - regjeringen.no

2. Ulike satser i ulike geografiske områder - Landbruksdirektoratet

Kommuneplaner

https://www.kristiansund.kommune.no/tjenester/politikk-og-administrasjon/plan-og-styringsdokument/kommuneplan/

Overordnet kommuneplan - Aure kommune

https://www.smola.kommune.no/aktuelt/kommuneplanens-samfunnsdel-2020-2032.10875.aspx

20. Vedlegg 1-22 i egne dokumenter ved siden av dette dokumentet